Na podlagi 4. točke sklepov o sklicu 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije in o pripravah za ta kongres (SINDIKATI, št. 10, z dne 6. julija 1974) je odbor sindikatov Slovenije za kadrovsko politiko sprejel na seji dne 25. julija 1974. leta tele

SKLEPE

o ključu za izvolitev delegatov za 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije in za 7. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije

1.

Občinske organizacije sindikatov bodo na predkongresnih konferencah izvolile 300 delegatov za 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Status delegata za ta kongres ima tudi 78 članov republiškega sveta in pet članov nadzornega odbora Zveze sindikatov Slovenije.

Po odloku sveta Zveze sindikatov Jugoslavije bo na 7. kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije 192 delegatov iz SR Slovenije, od tega jih bodo 157 izvolili v občinah, 35 pa bo izvoljenih na 8. kongresu Zveze sindikatov Slovenije s statusom republiške delegacije.

2.

Za 8. kongres ZSS in za 7. kongres ZSJ bodo občinske organizacije sindikatov na predkongresnih konferencah izvolile tolikšno število delegatov in v taki sestavi, kot je navedeno v razdelilniku, ki je sestavni del tega sklepa. Z razdelilnikom se uveljavlja načelo, da ima vsaka občina vsaj po enega delegata, upošteva pa se tudi socialna sestava članov sindikatov in njihovo število po posameznih sindikatih ter območjih.

3.

Za 7. kongres ZSJ izvolijo svojega delegata člani sindikata tistih delovnih organizacij, v katerih je na območju posamezne občine več kot 3500 članov. Odločitev o tem, v kateri delovni organizaciji v občini volijo svojega delegata, sprejme občinski svet zveze sindikatov, upoštevaje razdelilnik iz tega sklepa.

O kandidiranju skupnega delegata za delovno organizacijo iz prejšnjega odstavka se dogovore vse osnovne organizacije sindikata te delovne organizacije, ki imajo svoj sedež na območju občine. Skupnega delegata izvolijo na svoji konferenci ali na članskih sestankih.

4.

Pri izvolitvi delegatov za 8. kongres ZSS in za 7. kongres ZSJ je treba v vsaki regiji v celoti zagotoviti sestavo, kot je določena z razdelilnikom iz tega sklepa.

Izjemoma se lahko občinske organizacije sindikatov v občini ali regiji dogovorijo, da izberejo v mejah skupnega števila delegatov, določenega za vsako občino s tem razdelilnikom, delegata iz tiste dejavnosti, ki je za to območje izrazitega pomena. O tem se pred sprejemom take odločitve sporazumejo s sekretarjem RS ZSS za kadrovsko politiko.

5.

Za delegata je lahko izvoljen aktivni sindikalni delavec, ki ima ugled med člani in ki v celoti sprejema ustavno usmeritev o samoupravnem položaju delavcev ter sklepe 7. kongresa ZKS in 10. kongresa ZKJ, s tem da si vztrajno prizadeva za uresničevanje interesov delavskega razreda, izraženih v navedenih dokumentih.

6.

Občinske organizacije sindikatov opravijo skupaj z osnovnimi organizacijami sindikata evidentiranje možnih kandidatov za delegate za oba kongresa do 4. septembra 1974. leta.

Delegati za 8. kongres ZSS in za 7. kongres ZSJ morajo biti izvoljeni najpozneje do 5. oktobra 1974. leta.

Takoj po izvolitvi, najpozneje pa do 10. oktobra 1974, je treba izvoljenemu delegatu poslati poverilnico, republiškemu svetu Zveze sindikatov Slovenije pa popisnico s podatki o delegatu. Obrazce za poverilnico in za popisnico določi sekretar RS ZSS za kadrovsko politiko.

7.

Ti sklepi veljajo takoj. Navodilo za izvajanje teh sklepov izda sekretar RS ZSS za kadrovsko politiko.

Predsednik
odbora sindikatov Slovenije za
kadrovsko politiko
FRANC KRIVEC, l. r.

DE DELAVSKA ENOTNOST

3. VIII. 1974 – ŠT. 30 – L. XXXI

Iz morja v trebuh ladje, z ladje na tovorne avtomobile in potem v tovarno. Taka je pot velike večine ulovljenih rib pa tudi Delamarisovih tun, ki jih bodo te dni predelali v konzerve . . . – (Foto: A. ULAGA)

● **DVOJNA POMOČ DELOVNIH LJUDI IZ ŠALEŠKE DOLINE PRIZADETEMU PREBIVALSTVU KOZJANSKEGA**

Šola solidarnosti

Delovni ljudje in občani Velenja se kar najbolj prizadevno vključujejo v solidarnostno akcijo za pomoč prizadetim po potresu na Kozjanskem. V vseh temeljnih organizacijah združenega dela v Šaleški dolini so že delali en dan za Kozjansko, delavcem v proizvodnji pa so se pridružili tudi zaposleni v družbenih službah in upravnih organih. V akcijo pomoči pa se je vključil tudi že solidarnostni stanovanjski sklad občine Velenje. V Šaleški dolini tako ne bo občana oziroma temeljne organizacije združenega dela in druge institucije, ki ne bi pomagala prizadetim prebivalcem Kozjanskega.

Posebni koordinacijski odbor za pomoč prizadetim na Kozjanskem pa je na dosedanjih sejah in na posvetovanjih s predstavniki temeljnih organizacij združenega dela proučeval možnosti tudi za druge oblike pomoči. Upoštevaje več predlogov se je izvršni svet skupščine občine Velenje na seji 23. julija odločil, da bodo delovni ljudje in občani Šaleške doline zgradili v občini Šmarje pri Jelšah šolo solidarnosti. To bo ob enodnevnem zaslužku druga oblika pomoči Kozjanskemu. Velenjčani so se odločili, da bodo zgradili novo šolo v Zibiki v občini Šmarje pri Jelšah, ki jo je potres tako poškodoval, da bodo morali obstoječo šolsko zgradbo porušiti. Gradnjo šole solidarnosti Velenje–Zibika bodo Velenjčani financirali iz sredstev, ki jih bodo dodatno prispevali delovni ljudje in občani iz Šaleške doline, pri gradnji pa bodo sodelovali tudi prostovoljci.

Izvršni svet skupščine občine Velenje je že imenoval posebni, 22-članski gradbeni odbor, ki mu predseduje predsednik velenjske občinske skupščine, imenoval pa je tudi člane 8 komisij, ki bodo vodile akcije na posameznih področjih. V teh dneh bo že pripravljen načrt za gradnjo štirirazredne osnovne šole, v soboto, 3. avgusta, pa bodo že začeli z deli. Izvajalec del bo gradbeno industrijsko podjetje Vegrad Velenje. Šolsko poslopje bodo gradili iz armiranobetonskih prednapetih elementov „Vemont", ki jih izdelujejo v novi tovarni GIP „Vegrad" v Selu pri Velenju. Omeniti je treba še, da bodo delovni ljudje in občani iz Šaleške doline prispevali sredstva tudi za nakup opreme, uredili pa bodo še okolico nove šolske zgradbe.

Nova šola solidarnosti Velenje–Zibika bo nared najpozneje do 29. novembra letos, saj želijo prebivalci Šaleške doline, da bi otroci iz Zibike čimprej spet sedli v šolske klopi in da bi tudi tako čimprej ublažili posledice nedavnega potresa na tem nerazvitem področju.

M. L.

Izredna valorizacija kalkulativnih OD znaša 3 odstotke

Komisija za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov SR Slovenije je na priporočilo Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in Gospodarske zbornice SR Slovenije sprejela sklep:

1. Zaradi zvišanja cen osnovnih življenjskih potrebščin lahko udeleženci samoupravnega sporazumevanja povečajo vsoto kalkulativnih osebnih dohodkov za 3 %. To povečanje se izjemoma opravi pred iztekom devetmesečnega obdobja z namenom, da se udeležencem samoupravnih sporazumov omogoči usklajena rast nominalnih osebnih dohodkov. To predhodno povečanje bo upoštevano pri naslednjem rednem povečanju v smislu priporočila.

2. Udeleženci samoupravnih sporazumov družbenih dejavnosti lahko valorizirajo osebne dohodke skladno z 32. členom splošnega družbenega dogovora o osnovah in programiranju nalog ter o oblikovanju sredstev za skupno in splošno porabo v letu 1974, tako kot bo izhajalo iz navodila in metodologije, ki jo po sklepu komisije za družbeno dogovarjanje o osnovah in programiranju nalog za oblikovanje sredstev za skupno in splošno porabo v letu 1974 izdela republiški sekretariat za delo SR Slovenije. Odstotek povečanja in konkretno navodilo za uporabo bo objavljeno v Delavski enotnosti.

Hkrati komisija za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov priporoča:

1. S tem povečanjem dosežena sredstva naj udeleženci samoupravnih sporazumov namenijo predvsem za osebne dohodke delavcem, katerih osebni dohodki so pod ravnijo poprečnih osebnih dohodkov v SR Sloveniji.

2. Ta izjemni ukrep, ki je posledica podražitev najnujnejših življenjskih potrebščin, ne sme zmanjšati prizadevanj temeljnih organizacij združenega dela, da razvijejo sistem delitve osebnih dohodkov skladno z rastjo produktivnosti in skupnih rezultatov dela tako, da bolj kot doslej spodbujajo osnovne nosilce rasti produktivnosti dela.

Ljubljana, 30. julija 1974. leta

KOMISIJA ZA PRESOJO SKLADNOSTI SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV SR SLOVENIJE

Zvišanje otroških dodatkov

Izvršni odbor republiške skupnosti otroškega varstva je na torkovi seji sprožil postopek za valorizacijo otroških dodatkov.

Skupščina republiške skupnosti otroškega varstva naj bi s 1. avgustom povečala dodatke za otroke iz delavskih družin za 35 dinarjev, za otroke iz kmečkih družin pa za 18 dinarjev.

S predlogom za valorizacijo otroških dodatkov je republiška skupnost otroškega varstva dosledno upoštevala stališča slovenskih sindikatov, da zaradi zadnjih podražitev takoj pripravi predlog o spremembah cenzusov in višine otroških dodatkov.

-iv

MAKS KLANŠEK:
Po štiriletnih izkušnjah ugotavljamo, da se akcijski program varstva starih ljudi v Sloveniji uresničuje mimo vseh pričakovanj. Samo sosedska pomoč starostnikom je doslej organizirana že v 40 občinah in nekaj tisoč aktivistov Rdečega križa pomaga kakim 5000 ostarelim in pomoči potrebnim ljudem.

ZA LEPŠO JESEN ...

Zadnja leta velja za Slovenijo ugotovitev, da močno narašča število starih ljudi. Ob tem pa, najsi bo to v mestih ali na podeželju, kjerkoli pač že, opažamo tudi vedno večjo osebno stisko ostarelih občanov. Večinoma živijo sami, bolehni in utrujeni, zato pogosto ne morejo več skrbeti sami zase. Da bi jim vsaj nekoliko pomagali in jim olajšali jesen njihovega življenja, so organizacije Rdečega križa začele pred leti z izredno humanim delom – s sosedsko pomočjo ostarelim občanom.

Akcija traja šele nekaj let, toda dovolj dolgo, da lahko že razgrnemo paleto dosedanjih izkušenj, odmevnosti in zanimanja zanjo med našimi občani. Skratka, o njej smo želeli izvedeti čim več, zato smo za sobesednika tudi izbrali dobrega poznavalca razmer na tem področju pomoči RK starostnikom Maksa Klanška, sekretarja republiškega odbora Rdečega križa Slovenije.

„Mnogi med nami, roko na srce, še danes ne vedo, kaj pravzaprav pomeni in kaj hočemo doseči s sosedsko pomočjo starim in osamelim občanom. Kako bi lahko na kratko definirali to obliko pomoči starim ljudem?

„Vzemimo samo enega izmed številnih vsakodnevnih primerov. Če na primer starejši, že onemogli občani ne živijo s svojimi otroki ali vnuki in nimajo v svoji bližini drugih svojcev, jim je potrebna posebna pomoč. Zdravstvene, socialne, strokovne in družbene službe sicer urejajo nekatera njihova življenjska vprašanja, kopico drobnih, prav tako nujno potrebnih stvari pa naj bi opravili zanje, če nimajo svojcev, drugi. Take ljudi imamo, po navadi so to sosedje ali znanci, ki so ostarelim in osamljenim lahko takoj pri roki. Taka pomoč je urejena že v večini slovenskih občin, vodijo in usmerjajo pa jo osnovne organizacije Rdečega križa s svojimi prizadevnimi prostovoljnimi aktivisti. Tako pomoč zato tudi imenujemo sosedsko pomoč.“

„Akcijski program celotnega varstva starih ljudi, katerega nosilci so RK SZDL, republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo ter republiški odbor RKS, je zajel med drugim tudi organiziranje sosedske pomoči. Po štirih letih, odkar je bil program sprejet, so gotovo že vidni rezultati? “

„Res je, da smo to obliko varstva ostarelih vključili v akcijski program pred štirimi leti, toda organizirane sosedske pomoči smo se lotili že nekaj let prej. Tako smo leta 1966 izbrali tri eksperimentalne občine – Ljubljana-Moste-Polje, Jesenice in Ptuj, torej eno tipično mestno, drugo industrijsko in tretjo kmetijsko. Ne glede na to, da se te občine med seboj močno razlikujejo, smo ugotovili, da imajo „skupno to, da imajo veliko ostarelih, da so bivališča teh občanov daleč od mest in da domala vsi živijo v težkih socialnih razmerah. Želeli smo videti, kakšna je pripravljenost socialnih služb v teh občinah, organizacij RK, krajevnih skupnosti in drugih za organizirano sosedsko pomoč. Če rečem, da nam je ta poskus uspel, sem s tem verjetno povedal vse. Na osnovi teh izkušenj smo se potem laže vključili v republiški akcijski program celotnega varstva starih ljudi. Krepko smo prijeli za delo in uspehi niso izostali.“

„Začetki so bili spodbudni, kako pa je akcija pozneje stekla v drugih občinah? “

„Uspeh je presegel naša pričakovanja, čeprav s tem še ni rečeno, da smo z akcijo v celoti zadovoljni. Organizirano sosedsko pomoč imajo zdaj že v 40 občinah, v katerih nekaj tisoč aktivistov RK pomaga kakim 5000 ostarelim in pomoči potrebnim ljudem. Poglejte, samo v 17 občinah je v akciji sodelovalo lani več kot 2400 naših prostovoljcev in podmladkarjev, ki so opravili pri ostarelih občanih več kot 20.500 obiskov. Računamo, da so vsi ti aktivisti RK najmanj devetkrat nudili vso potrebno pomoč starostnikom. Razen tega pa je še ničkoliko občanov, za katere vemo, da stalno pomagajo starejšim. Povem naj, da bomo bržčas že do leta 1976 organizirali sosedsko pomoč v vseh slovenskih občinah.“

„Ali je to končni cilj organizirane sosedske pomoči starim in osamelim občanom? “

„Še zdaleč ne. Ker aktivisti RK s svojim prostovoljnim delom ne zmorejo vseh, za organizirano sosedsko pomoč nujno potrebnih opravil, smo začeli razmišljati o poklicni, nekakšni servisni negi ostarelim na domu. Take servise naj bi ustanovili pri naših občinskih organizacijah in zanje strokovno usposobili socialne delavke ter medicinske in patronažne sestre. Vendar za dokončno odločitev bo treba še marsikaj razčistiti.“ –iv

Valorizacija OD v družbenih dejavnostih

Skladno s sklepom komisije za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov objavljamo

NAVODILO O POVEČANJU OSEBNIH DOHODKOV V DRUŽBENIH DEJAVNOSTIH ZA ODSTOTEK POVEČANJA OSEBNIH DOHODKOV V GOSPODARSTVU,

ki ga je izdelal republiški sekretariat za delo SRS

A

1. Osebni dohodek na pogojno nekvalificiranega delavca v gospodarstvu se je v primerjavi z drugim polletjem 1973. leta v obdobju prvega tromesečja povečal za 6 %, v prvem polletju 1974. leta pa za 8,8 %.

2. Glede na ugotovitev pod 1. mora vsaka podpisnica sporazuma najprej ugotoviti na podlagi lastnih podatkov, ki jih je zbrala na obrazcu „OD“ (ki ga predlaga službi družbenega knjigovodstva ob dvigu sredstev za osebne dohodke), kolikšen odstotek povečanja je dosegla v prvem polletju 1974.

NA PRIMER: Mesečni osebni dohodek na pogojno nekvalificiranega delavca (din)[1]

Organizacija	VII–XII/73	I–VI/74	Indeks
A	1157	1212	104,8
B	1136	1247	109,8
C	1325	1500	113,2

Iz gornjih podatkov sledi, da ima le organizacija A pravico valorizirati osebne dohodke do odstotka, kot ga je doseglo gospodarstvo (do 8,8 %).

3. Organizacija, ki izkazuje povečanje za 4,8 %, je ta odstotek dosegla na račun povečanih dodatkov za težavnost dela in povečanega števila točk za posamezna delovna mesta v letu 1973, ki jih pa ni mogla z izplačili realizirati v letu 1973. Valorizacijo bo izvedla na naslednji način:

– najprej bo na osnovi poprečja za drugo polletje 1973 ugotovila poprečje za prvo polletje 1974 tako, da bo 1157 din pomnožila s stopnjo 1,088, kar da poprečje 1259 din;

– dobljeno poprečje 1259 din bo pomnožila s številom pogojno nekvalificiranih delavcev iz obrazca „OD“ za prvo polletje 1974 in dobila tako maso sredstev, ki je dopustna na podlagi načela o valorizaciji.

– Glede na to, da je organizacija že povečala osebne dohodke za 4,8 %, izračuna razliko za izplačilo do dopustnih sredstev tako, da maso, ki jo izkazuje v obrazcu „OD“ za prvo polletje, odšteje od mase, izračunane na način, povedan pod prejšnjo alineo.

Na posameznega delavca pa bo delila izračunano razliko po merilih, po katerih je določala višino osebnih dohodkov s splošnim aktom.

Opozarjamo, da ni dopustno odštevati odstotkov oziroma stopenj 1,088 manj 1,048 = 0,040 zato, ker spremembe v strukturi števila zaposlenih v primerjalnih obdobjih v večini primerov niso enake.

4. Realizacijo v resoluciji in družbenem dogovoru sprejetega načela o valorizaciji osebnih dohodkov je večina podpisnic samoupravnih sporazumov s področja družbenih dejavnosti izvedla v svojih samoupravnih sporazumih tako, da so sprejele določilo, da bodo vrednost točke, ki je znašala v drugem polletju 1973. leta 9,52 din, valorizirale s stopnjo porasta osebnih dohodkov v gospodarstvu in na ta način ugotovile njeno novo vrednost.

Ker je vrednost točke v drugem polletju 1973 znašala 9,52 din (8,00 + 19 % za faktor stimulacije) in so se osebni dohodki v gospodarstvu povečali v prvem tromesečju za 6 %, (stopnja 1,060) ter v prvem polletju 1974 za 8,8 % (stopnja 1,088) se vrednost točke spremeni takole:

Obdobje 1974	Vrednost točke VII–XII/73 din	Stopnja rasti osebnega dohodka na pogojno nekvalificiranega delavca v gospodarstvu	Povečana vrednost točke din (1 x 2)	Razlika din (3 – 1)
I–III	9,52	1,060	10,09	0,57
I–VI	9,52	1,088	10,36	0,84

5. Prikazujemo izračun valorizacije osebnih dohodkov na treh primerih.

Prvi primer:

a) Organizacija vrednoti delo z 10.000 točkami.

b) Osebne dohodke za prve tri mesece je valorizirala s povečanjem vrednosti točke za 6 %, osebnih dohodkov za april, maj in junij pa še ni valorizirala.

c) Izračun povečanja sredstev za osebne dohodke ob polletju 1974. leta je takle:

– 0,57 din, ki predstavlja povečano vrednost točke za prve tri mesece tega leta (10,09 din manj 9,52 din), pomnožimo s številom mesecev obdobja in dobimo 17.100 din.

0,57 x 10.000 x 3 = 17.100

– Za obdobje prvega polletja je izračun enak

0,84 x 10.000 x 6 = 50.400

– Organizacija lahko izplača razliko med dopustnimi sredstvi in že obračunanimi izplačili

50.400 din
– 17.100 din
33.300 din

– Povečana vrednost točke za obračun osebnih dohodkov je

33.300 din : 10.000 točkami = 3,33 din

Število točk, ki jih ima posamezen delavec, se pomnoži s to vrednostjo in dobimo znesek za izplačilo.

Drugi primer:

a) Organizacija vrednoti delo z 10.000 točkami.

b) Osebne dohodke za prve tri mesece je valorizirala s povečanjem vrednosti točke za 6 %; tudi osebne dohodke za april, maj in junij je valorizirala za 6 %.

c) Izračun povečanja sredstev za osebne dohodke ob polletju 1974 je takle:

– 0,57 din, ki predstavlja povečano vrednost točke za prve tri mesece t. l. (10,09 din manj 9,52 din), pomnožimo s številom točk (v našem primeru 10.000) ter s številom mesecev obdobja in dobimo 34.200 din.

0,57 x 10.000 x 6 = 34.200

– Za obdobje prvega polletja je izračun enak

0,84 x 10.000 x 6 = 50,400

– Organizacija lahko izplača razliko med dopustnimi sredstvi in že obračunanimi izplačili

50.400 din
– 34.200 din
16.200 din

– Povečana vrednost točke za obračun osebnih dohodkov je

16.200 din : 10.000 točkami = 1,62 din

Število točk, ki jih ima posamezen delavec, se pomnoži s vrednostjo in dobimo znesek za izplačilo.

Tretji primer:

a) Organizacija vrednoti delo z 10.000 točkami.

b) Osebnih dohodkov za prve tri mesece ni valorizirala, pa tako tudi ne za april, maj in junij.

c) Izračun povečanja sredstev za osebne dohodke ob polletju 1974. leta je takle:

– 0,84 din, ki predstavlja povečano vrednost točke za prvo polletje letos (10,36 manj 9,52 din), pomnožimo s številom točk (v našem primeru 10.000) ter s številom mesecev obdobja in dobimo 50,400 din.

0,84 x 10.000 x 6 = 50.400

– Organizacija lahko izplača vsa dopustna sredstva.

– Povečana vrednost točke za obračun osebnih dohodkov je

50.400 din : 10.000 točkami = 5,04 din

Število točk, ki jih ima posamezen delavec, se pomnoži s vrednostjo in dobimo znesek za izplačilo.

B

Zaradi izjemnega zvišanja cen osnovnih življenjskih potrebščin lahko podpisnice samoupravnih sporazumov družbenih dejavnosti povečajo sredstva za osebne dohodke v mesecu avgustu in septembru še za dodatnih 2,4 %.

To povečanje izvedejo tako, da povečajo za prvo polletje valorizirano vrednost točke za 2,4 %.

Komisija za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov je na svoji 9. seji, dne 30. VII. 1974. leta, obravnavala tudi gradivo komisije za družbeno dogovarjanje s povečanjem osebnih dohodkov v družbenih dejavnostih, ki ga zaradi pomembnosti objavljamo:

1. Osebni dohodki zaposlenih v gospodarstvu so se na pogojno nekvalificiranega delavca v I. polletju letos v primerjavi z drugim polletjem 1973. leta povečali v poprečju za 8,8 %.

Za enako stopnjo povečanja so upravičene povečati v I. polletju 1974 osebne dohodke na pogojno nekvalificiranega delavca tiste organizacije združenega dela s področja družbenih dejavnosti, ki so z dosedanjimi izplačili osebnih dohodkov za to obdobje na ravni polletja 1973.

Organizacije združenega dela s področja družbenih dejavnosti, ki so že povečale osebne dohodke na pogojno nekvalificiranega delavca za to obdobje, jih lahko povečajo do ugotovljene stopnje povečanja za gospodarstvo (8,8 %).

Organizacije združenega dela s področja družbenih dejavnosti, ki so z izplačanimi osebnimi dohodki na pogojno nekvalificiranega delavca že dosegle ali presegle stopnjo rasti osebnih dohodkov, ki je ugotovljena za gospodarstvo (8,8 %), nimajo pravice na tej osnovi še enkrat povečati osebnih dohodkov.

2. Družbenopolitične skupnosti in samoupravne interesne skupnosti naj do konca septembra 1974 ugotovijo, kako organizacije združenega dela, ki jih financirajo, uresničujejo tako usklajevanje razmerja v osebnih dohodkih.

3. Služba družbenega knjigovodstva naj preveri v skladu z določbo 38. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju o družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in o delitev sredstev za osebne dohodke (Ur. l. SRS, št. 26/73), kako organizacije združenega dela s področja družbenih dejavnosti delijo sredstva za osebne dohodke in o tem seznani skupne komisije udeležencev samoupravnega sporazumevanja in podpisnike tega dogovora.

Skupne komisije so dolžne spremljati izplačevanje osebnih dohodkov in njihovo usklajenost z določbami samoupravnih sporazumov za vse udeležence sporazuma za I. polletje 1974. leta in vsako nadaljnje tromesečje.

Komisija za presojo bo v skladu z 32. členom cit. zakona preverjala pojave neusklajenosti pri uporabi samoupravnih sporazumov in vzroke zanje ter skupnim komisijam predlagala ukrepe za njihovo odpravo.

4. V skladu z dopolnitvijo priporočila o postopkih za realizacijo postavk iz resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju Slovenije v letu 1974 na področju delitve dohodka in osebnih dohodkov (Ur. l. SRS, št. 9/74), ki so ga sprejeli izvršni svet Skupščine SR Slovenije, gospodarska zbornica in republiški svet Zveze sindikatov Slovenije zaradi povečanja cen osnovnih življenjskih potrebščin, lahko organizacije združenega dela s področja družbenih dejavnosti povečajo sredstva za osebne dohodke v mesecu avgustu in septembru tako, da povečajo za I. polletje 1974 valorizirano vrednost točke za 2,4 %.

To povečanje bo upoštevano pri povečanju ob poteku devetega mesečnega obdobja.

S tem povečanjem dosežena sredstva naj udeleženci samoupravnih sporazumov namenijo predvsem za osebne dohodke delavcem, katerih osebni dohodki so pod ravnijo poprečnih osebnih dohodkov v SR Sloveniji (2500 din).

---

1) *Mesečni osebni dohodek na pogojno nekvalificiranega delavca se izračuna tako, da se podatek iz obrazca „OD“ pod zap. št. 1 (izplačani osebni dohodki neto) deli s podatkom pod zap. št. 3 (kumulativno število pogojno nekvalificiranih delavcev). Podatek v prvem stolpcu se izračuna iz zbirnega podatka za leto 1973 tako, da se odštejejo enaki podatki za obdobje prvega polletja 1973. leta.*

Ocenimo dogovore in odgovornost

● Iz razgovora z Jožetom Globačnikom, predsednikom odbora za družbeni in ekonomski sistem zveznega zbora skupščine SFRJ

Če so poletni meseci v preteklosti za družbenopolitično dogajanje pomenili bolj ali manj počitniški čas, zdaj ni več tako. Poletje ni le »vroče«, ampak je tudi delavno. Smo priče prvih korakov praktičnega uveljavljanja delegatskih odnosov, soočamo se z gospodarskimi in drugimi vprašanji, ki jih želimo in moramo urediti skladno z novimi ustavnimi določili.

Povsod in vse še ne gre gladko, saj je v novem pomešanih še vse preveč ostalin starega in preživelega. Ne glede na take ugotovitve je seveda bistvenega pomena odgovor na vprašanje, kako vendarle pospešiti razvoj na najrazličnejših področjih družbenopolitičnega in gospodarskega življenja. V zvezi s tem smo zaprosili Jožeta Globačnika, predsednika odbora za družbeni in ekonomski sistem zveznega zbora skupščine SFRJ, da odgovori na nekaj vprašanj.

VPRAŠANJE: Zanimalo nas bi, kako si kot delegat sindikatov – v okviru SZDL seveda – v skupščini zamišljate odnos med skupščino in sindikati, skratka, kakšna naj bi bila povezava med delegati v skupščini in sindikalno bazo? Kakšne so vaše prve izkušnje in kaj bi še bilo treba storiti, da bi se delegatski odnos resnično uveljavil, da ne bi delegat v skupščini postal predstavnik samega sebe?

ODGOVOR: Sindikati so v okviru enotne liste ZDL predlagali delegate v sedanje skupščinske gane. S tem je tudi odnos sindikatov do skupine postal neposreden – tako glede pravice kot dgovornosti. Delegat bo v primeru, ko bo prišlo o skupnega spoznanja o tem, kako rešiti posaezno družbeno vprašanje, obvezno deloval v nislu sprejetega stališča. Pobuda je seveda lahko bojestranska.

Odnos med sindikati in skupščino ne temelji e na partnerskem sodelovanju. Delegati poliičnih organizacij smo neposredno vključeni v upščinski sistem. V tem smislu tako delegati ot politične organizacije ne moremo bežati od dgovornosti v procesu nastajanja posameznih lločitev in od odgovornosti za sprejete odlotve. Takšen odnos seveda vključuje pripravljest za usklajevanje s stališči drugih.

Besede sindikalna baza in stik s sindikalno azo včasih površno uporabljamo in še bolj poršno razumemo. Vsak stik delegata z demokraično zgrajeno organizacijo sindikata ne glede na aven organiziranosti – osnovna in republiška anizacija – imam za povezavo s sindikalno azo. Nobena resno demokratično zgrajena poliična organizacija ne bi prenesla tega, da bi elegat na primer brez poprejšnjega političnega sklajevanja le sešteval želje različnih osnovnih ganizacij in jih prenašal v skupščino. To poeni, da naj pride do skupnih imenovalcev o osameznih vprašanjih znotraj politične organiacije, šele skupno sprejeta stališča pa so osnova a delo delegata.

Ta trenutek mi je jasno, da je za uveljavitev elegatskega odnosa enako pomemben vpliv deleacije na delegata in tudi obratno. Kot delegat m zaenkrat v zadregi: dobivam preveč in preožna gradiva, ki po vsebini in obsegu ostajajo naka kot v poslanskem sistemu. Politično izvršilni organi po ustaljeni praksi, ki je veljala še pred prejemom nove ustave, z mnogimi povsem izršilnimi opravili obremenjujejo skupščino. Vse o ne more prispevati k uveljavitvi delegatskih dnosov in med drugim zamegljuje odgovornost političnо-ozvršnih organov do skupščine. Za uveavljanje delegatskih odnosov bi ta trenutek matral kot bistveno vprašanje celotno področje, i zadeva vsebino in obseg informacij. Le-te se orajo temeljito spremeniti in postati ne le elegatom in delegacijam, temveč najširšemu rogu javnosti osnova za kvalificirano odločanje družbenih zadevah. Samo na ta način bodo edemokratično sprejete odločitve ali pa tiste, ki o bile sprejete brez normalnih poprejšnjih dogorov, na stalnem prepihu.

VPRAŠANJE: Ob konstituiranju nove skupščine SFRJ ste bili izvoljeni za predsednika odbora za družbeni in ekonomski sistem zveznega zbora. Kakšna je dediščina, ki jo je prejšnja skupščina zapustila sedanji na tem področju, skratka, katere so tiste, že začete, vendar nedokončane gospodarske rešitve, ki jim odbor zdaj namenja svojo pozornost? Zanima nas, kakšen je načrt skupščinskega dela na tem področju?

ODGOVOR: Naj najprej ugotovim, da nove ustavne rešitve v delo zvezne skupščine vgrajujejo samostojno odločanje zveznega zbora in zbora republik in pokrajin. To pomeni, da posamezni zbor samostojno odloča v mejah ustavnih pristojnosti. Najbolj grobo rečeno v pristojnost zveznega zbora gredo zadeve, ki zagotavljajo enotne osnove političnega in gospodarskega sistema. Poenostavljeno bi lahko rekel, da tudi zadeve, kjer si zaradi enotnega samoupravnega položaja delovnih ljudi v Jugoslaviji ne moremo dovoljevati razlik.

Skupščina SFRJ prejšnjega sklica je tik pred iztekom mandata sprejela novo ustavo. Upoštevaje družbeni pomen nove ustave, je torej dediščina sedanji skupščini bogata, vendar hkrati tudi močno obvezujoča. Z novo ustavo je namreč potrebno uskladiti veliko dosedanjih sistemskih zakonov. Delovna telesa prejšnje skupščine so pripravljala zasnove nekaterih zakonskih rešitev, ki jih bo potrebno ponovno ovrednotiti in jim dati zakonsko obliko.

Odbor za družbenoekonomske odnose zveznega zbora ima za enoletno razdobje v programu dela oceno uresničevanja ustave na posameznih področjih družbenega življenja in obsežno zakonodajno delo. Omenjam le usklajevanja nekaterih pomembnejših zakonov z ustavo: zakon o družbeni lastnini, zakon o knjigovodstvu organizacij združenega dela, zakon o ugotavljanju in obračunavanju skupnega dohodka in dohodka v organizacijah združenega dela, zakon o družbenem načrtovanju, zakon o bankah ter kreditnem in bančnem poslovanju, zakon o organizacijah združenega dela, zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, zakon o prisilni poravnavi in stečaju, o obligacijah in pogodbah itd. V zvezi z nadaljnjim poglabljanjem samoupravnih odnosov gre vsekakor za pomembne zakone. Nastajanje in sprejemanje teh zakonov bo lahko praktičen izpit povezave na relaciji delegacija–delegat–skupščina. Zvezni zbor vključuje vse omenjene naloge v program svojega dela. V programu dela zveznega zbora pa so še: analitične in zakonodajne naloge s področja notranje politike, splošnega ljudskega odpora, socialne politike in političnega sistema.

Predstava o programu dela zbora bo zavoljo tako skopega odgovora prav gotovo površna. Morda pa je naša pobuda, vsebovana v vašem vprašanju, vseeno skromen začetek, da bi z obravnavanjem posameznih ožjih področij skupščinskega dela prispevali k uveljavljanju delegatskih odnosov.

VPRAŠANJE: Čeprav smo na pragu poletnih počitnic, vsa politična telesa zavzeto razpravljajo o sedanjem gospodarskem položaju, predvsem pa o rezultatih letošnjega prvega polletja. Zanima nas, ali obstajajo kakšne bistvene razlike glede dosežkov v Jugoslaviji kot celoti in posebej v SR Sloveniji ter na katere uspehe in probleme bi pri presoji polletnega obdobja še posebej opozorili?

ODGOVOR: Spremljal sem razprave o sedanjem gospodarskem položaju in nekajkrat tudi sodeloval v razpravah o oceni dosedanjih globalnih dosežkov in posebnih razlik. Kot nesporen uspeh je ocenjena dosežena stopnja gospodarske rasti v razmerah nestabilnega svetovnega in domačega tržišča. Res pa je tudi, da gre v gradivih o ocenah sedanjega gospodarskega položaja bolj za slikanje stanja kot za za globljo oceno sedanjih gibanj. V tem smislu nas resnejša ocena čaka na jesen letošnjega leta, čeprav se bojim, da bomo takrat s časom za ukrepanje že na tesnem. Dogovorjeno je, da bodo v jeseni politično izvršilni organi prišli pred skupščino namesto z ocenami in stališči o dosedanjih gospodarskih gibanjih, s poročili o uresničevanju gospodarske politike za letošnje leto, sprejete v skupščini. Takrat se ne bi smeli ogniti konkretni razpravi in tudi razpravi o odgovornosti posameznih objektov, ki so vplivali na gospodarska gibanja.

Za sedanji trenutek je značilna enotnost o tem, da se otepamo z resnimi težavami zaradi neravnovesja med kupnimi in blagovnimi fondi, z naraščajočim zunanjetrgovinskim deficitom in s previsoko splošno in skupno porabo. Kot kaže, je dozorelo spoznanje, da linearni administrativni posegi niso primerno sredstvo za obvladovanje gospodarskih neskladij. Težišče je na spoštovanju sprejetih družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov na vseh ravneh in ohranjanju stopnje gospodarske rasti. To je verjetno edini izhod, sicer bi lahko bile težave še večje. Vprašanje je le, če smo dovolj spoznali omejitvene dejavnike za ohranjajanje stopnje gospodarske rasti. Mislim zlasti na energetske razmere, na vpliv domačega povpraševanja na izvoz in na zunanjetrgovinsko bilanco.

Področje odnosov cen je največkrat deležno različnih ocen. Ob visoki stopnji uvožene inflacije in inflacije doma je že sedaj jasno, da bomo predvideni 15-odstotni porast cen presegli. Mislim, da je dobro, ko ob takem porastu cen politično in samoupravno reagiramo z ekonomsko-socialnimi ukrepi.

VPRAŠANJE: Katere ukrepe predlaga zvezni izvršni svet v zvezi z odpravo ali vsaj omilitvijo ugotovljenih negativnih gibanj? Ali sedaj razprave in predlogi že dovolj upoštevajo novo ustavo ali pa še vedno odsevajo preživele pobude in hotenja?

ODGOVOR: Predlogi in ukrepi zveznega izvršnega sveza za omejevanje negativnih gospodarskih gibanj so bili široko publicirani ob razpravi o oceni gospodarskih gibanj v prvem polletju in so zapisani v stališčih zveznega izvršnega sveta. Kot politično izvršni organ skupščine SFRJ je prav, da ZIS samostojno sprejema ukrepe, ki bodo uresničevanje planiranega družbenoekonomskega razvoja za letošnje leto čim bolj približali sprejetim ciljem. V razpravi smo delegati izražali bojazen, da bi negativne pojave v gospodarskem razvoju morda skušali zdraviti po administrativni in samoupravljanju tuji poti. Zlasti smo opozorili, da je za razreševanje sedanjih težav še zlasti pomembno sprejeti vsaj tiste spremembe v gospodarskem sistemu, ki bodo vse in vsakogar silile, da gospodari in razpolaga z denarjem, ki ima svoje realno pokritje v dohodku. Sicer pa mislim, da je po X. kongresu ZKJ odklenkalo administrativnim metodam kot prevladujočim potem razreševanja gospodarskega položaja. Seveda je administrativna sredstva izjemoma možno uporabiti, in to pod ustavno določenimi pogoji, toda nikakor ne brez ocene ekonomskih in političnih vzrokov ter nastalih posledic.

VPRAŠANJE: Katere so po vašem mnenju akcije za obvladovanje in smotrno usmerjanje gospodarskih tokov, ki bi jih morali spodbuditi sindikati?

ODGOVOR: Sodim, da niso potrebne nobene nove spodbude. Imamo stabilizacijski program, v katerem smo se dogovorili za osnovne smeri in točke naše aktivnosti. Treba je vztrajati pri akciji ter zagotoviti kontrolo nad izvajanjem programa na vseh ravneh. Morda bi ga dopolnili le z nalogo, da v sindikatih ne dopustimo, da bi šli mimo nas sklepi in dogovori o cenah. Sicer pa jemljem celotno aktivnost sindikatov za uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov kot sestavni del bitke za smotrno usmerjanje gospodarskih tokov. V zvezi s tem bi opozoril, da je ocena spoštovanja samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in osebnih dohodkov, poleg njihovega dograjevanja seveda v sedanji nestabilnosti tudi iz ekonomskih razlogov še posebej v ospredju.

JOŽE GLOBAČNIK: Vsebina, način in obseg informiranja so v tem trenutku bistvena vprašanja uveljavljanja delegatskih odnosov v praksi ● Prilagajanje obstoječih oziroma nastajanje novih zakonov lahko ocenimo kot praktičen izpit povezave na relaciji delegat – delegacija – skupščina ● Vse dosedanje ocene pomenijo bolj slikanje kot pa dejansko oceno gospodarskega položaja. Zaradi tega se jeseni, ko bodo politično-izvršilni organi v skupščini poročali o izvajanju gospodarske politike za letos, ne bi smeli izogniti konkretni razpravi in tudi ne razpravi o odgovornosti posameznih subjektov, ki so vplivali na gospodarska gibanja ● V bodoče je treba sprejemati samo take spremembe v gospodarskem sistemu, ki bodo vse in vsakogar prisilile, da bo gospodaril le z denarjem, ki ima realno pokritje v dohodku ● Nobene potrebe ni, da bi sindikati dajali še nove pobude za obvladovanje in smotrno usmerjanje gospodarskih tokov; dovolj je, da vztrajajo v akciji za uresničevanje že sprejetih stališč!

SKUPŠČINA OBČINE PTUJ
OBČINSKI SVET ZVEZE SINDIKATOV PTUJ
OBČINSKA KONFERENCA ZKS PTUJ
OBČINSKA KONFERENCA SZDL PTUJ
OBČINSKA KONFERENCA ZMS PTUJ
OBČINSKI ODBOR ZB NOV PTUJ

čestitajo vsem občanom Ptuja za občinski praznik 8. avgust in jim želijo še veliko delovnih uspehov!

Okrogla miza

Iz poročil naših dopisnikov, iz razgovorov v organizacijah združenega dela ter iz pripovedovanj sindikalnih in drugih političnih delavcev smo ugotovili, da nastajajo pri financiranju splošne in skupne porabe v letošnjem letu številne težave. Še zlasti pogoste so pritožbe zaradi nepravočasnih obvestil in slabo pripravljenih ukrepov, kar povzroča povečano delo in nova opravila v organizacijah združenega dela, posebej še v njihovih finančnih službah.

Z željo, da bi prizadeti izmenjali svoje poglede in pobude za razrešitev težav in za odpravo morda tudi po nepotrebnem povečanih opravil, je naše uredništvo pripravilo pogovor za okroglo mizo. V njem so sodelovali: Marijan EKART, pomočnik republiškega sekretarja za finance, Andrej KLEMENČIČ, svetovalec v tem sekretariatu, Peter POLC, pomočnik direktorja službe družbenega knjigovodstva, centrala za Slovenijo, Ivan MUHIČ, direktor skupnih služb v organizaciji združenega dela Emona Ljubljana, Lado SLAVINEC, podpredsednik Združenja računovodskih in finančnih delavcev Slovenije, Ivan KAPŠ, predsednik izvršilnega odbora Temeljne izobraževalne skupnosti Celje, Jože KACIN, upravnik podružnice Zavoda za socialno zavarovanje Kranj in Zlato BOGATAJ, vodja strokovne službe v Začasni skupnosti zdravstvenega zavarovanja v Kranju.

Zaradi aktualnosti obravnavanih vprašanj bomo pogovor, ki ga je za tisk pripravil naš novinar Milan GOVEKAR, objavili v dveh delih.

Delavske enotnosti

MARIJAN EKART: Prepogosto razpravljamo o zapletenosti tehnike obračuna prispevkov in z njo povezano obilico administrativnega dela, pozabljamo pa, da racionalizacij ne smemo iskati po poti, ki bi nas oddaljila od temeljnih vsebinskih rešitev in teženj novega sistema.

PETER POLC: Ne da bi kršili ustavna načela in če želimo karkoli racionalizirati, je ponovna uvedba zbirnih računov po našem prepričanju verjetno edina rešitev, ki pride v poštev. Stvari pa vendarle niso tako enostavne, kot si jih predstavljajo v podjetjih.

LADO SLAVINEC: ...sti, ki so si sistem ...slili, nimajo nobene ...mišljije glede tehnike ...smo v našem zdru... iskali rešitev, se ... ogreli za zbirne ra... ampak za to, naj bo ...lec vseh prispevkov ...na, potem je le še ...računske operacije, ...vsak dobil svoje!

IDEJA DOBRA, IZVEDBA NE!

DE: Vplačevanje družbenih obveznosti prek zbirnih prehodnih računov je veljalo več let in ni bilo takih slabosti, ki jih ne bi bilo možno odpraviti ali omiliti. Zato je uvedba vplačevanja družbenih obveznosti neposredno na račune koristnikov po občinah pri izplačevalcih osebnih dohodkov naletela na nerazumevanje, saj je povzročila ogromno dodatno delo, tudi podeseterjenje prenosnih nalogov – virmanov, da organizacija združenega dela sploh lahko dvigne osebne dohodke in poravna prispevke ter davke. Kakšni so ali naj bi bili tisti vsebinski razlogi, ki bi lahko opravičili tolikšno povečanje administrativnega dela, ki se je s prehodom na novi sistem financiranja splošne in skupne porabe samo še povečalo?

MARIJAN EKART: Vsaka rešitev ima nedvomno dobre in slabe strani. Sodim, da sta na odločitev za sedanji sistem vplivala predvsem dva vzroka: najprej to, da se sredstva ne bi zadrževala na zbirnih prehodnih računih, ki jih je SDK praznila vsakih 5 dni, potem pa to, da bi lahko samoupravne oziroma družbenopolitične skupnosti, ki jim določeni prispevek ali davek gre, lahko vodile evidenco in nadzor nad vplačili.

Praksa je pokazala, da je izvajanje novega sistema možno, vendar povezano z izjemnim povečanjem administrativnega dela in tudi stroškov. Republiški sekretariat za finance je v zvezi s tem prejel številna opozorila in že 20. februarja lani posredoval zveznemu sekretariatu za finance predlog, naj bi ponovno prešli na zbirne prehodne račune, hkrati pa izpopolniti izvedbeno tehniko, da bi zaželene rezultate dosegli ob čimmanjših stroških. Čeprav očitno gre za problem, ki ga je treba neodložljivo rešiti, do uresničitve pobude še ni prišlo.

Letos je bil storjen pomemben korak v razvoju sistema financiranja skupne in splošne porabe, ki pomeni usklajevanje odnosov na tem področju z načeli nove ustave. Vsebina novih odnosov prav gotovo terja precejšnje spremembe v tehniki obračunavanja prispevkov in davkov. O tem govorim, ker imam občutek, da preveč pogosto razpravljamo o zapletenosti tehnike obračuna in z njo povezano obilico administrativnega dela, pozabljamo pa, da racionalizacij ne smemo iskati po poti, ki bi nas oddaljila od temeljnih vsebinskih rešitev in teženj novega sistema ali ki bi ta hotenja celo zanikala. Verjetno smo lahko soglasni v tem, da je brez škode za vsebino možna poenostavitev v načinu vplačevanja obveznosti, da pa ni sprejemljiva razprava o tem, naj za ceno neke racionalnejše tehnike v praksi ne bi uresničevali ustavnega načela o osebnem dohodku, če se omejim samo na to vprašanje. Mislim predvsem na gledanja, da uvajanje sistema bruto osebnega dohodka pomeni le drugačno računsko operacijo. Želim poudariti, da moramo vsi skupaj vložiti resne napore tudi v spreminjanje pogledov na določena vprašanja, tako pri delovnih ljudeh na sploh kot pri delavcih v finančnih službah še posebej, da bi se čimprej uveljavilo prepričanje, da je delavčev osebni dohodek bruto dohodek in da delavec iz tega osebnega dohodka po samoupravno dogovorjenih merilih prispeva za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb, ter je tudi obveščen o porabi teh sredstev.

3,5 SEKUNDE ZA KONTROLO

DE: Ne glede na sistemsko ureditev tega vprašanja v SDK ne bo zmanjkalo dela. Vseeno nas zanimajo vaše izkušnje in predlogi?

PETER POLC: S stališča delovne organizacije bi lahko le-ta vse prispevke odvajala z enim samim nalogom. Taka rešitev je tehnično izvedljiva, praktično pa nesprejemljiva, ker bi se zabrisale vse sledi na relaciji med tistim, ki sredstva daje iz svojega dohodka, in tistim, ki jih prejema in porablja.

Ne da bi kršili ustavna načela in če želimo karkoli racionalizirati, je ponovna uvedba zbirnih računov po našem prepričanju verjetno edina rešitev, ki pride v poštev. Vendar ne gre za tako enostranski problem, kot mislijo v organizacijah združenega dela, kjer morajo zdaj izpolnjevati množico prenosnih nalogov – virmanov. SDK mora namreč delovati ob enotnih načelih, da bi lahko opravljala svojo funkcijo. Uvedbi sedanjega sistema pa sta nasprotovala le Slovenija in Makedonija, hočem reči, da je prevladal interes drugih republik in pokrajin, da koristnikom sredstev ne bi nakazovali prek zbirnih računov, temveč neposredno. Ker smo tudi v Sloveniji za enotnost sistema, za obdobje do sprejetja morebitnega drugačnega medrepubliškega dogovora pride kvečjemu v poštev možnost vpeljave dvojnega sistema: enega, ki bi veljal za našo republiko in bi temeljil na zbirnih računih, ter drugega, ki bi veljal v zvezi z nakazovanjem prispevkov in davkov koristnikom sredstev v drugih naših republikah in pokrajinah. Z neko našo anketo smo ugotovili, da se 44 % števila virmanskih nalogov obračuna v SR Sloveniji, 56 % pa izven nje. Čeprav bi morda našli pravno osnovo za uvedbo takega dvojnega sistema, kar bi nedvomno vplivalo na zmanjšanje števila nalogov, ki jih morajo izpolniti računovodstva organizacij združenega dela, bi morali odločitev o uvedbi takega sistema nadvse dobro pretehtati, kajti lahko bi se zgodilo, da bi bila taka rešitev za družbo še dražja od sedanje.

Kakršenkoli pa že bo sistem, nam v SDK seveda ne bo zmanjkalo dela. Želeli bi le, da bi bil sistem v toliko poenostavljen, da bi se lahko otresli rutinskih poslov, zato pa bolj posvetili vsebinskim vprašanjem. Izračunali smo, da ima naš delavec pri okencu le po 3,5 sekunde časa za kontrolo tistih nalogov, ki jih k nam prinašajo velike delovne organizacije. V tem času lahko pogleda le to, če so nalogi podpisani in če je znesek pravilno napisan. Govorim o skrajnem primeru, ki pa vendarle dokazuje, da sistem, kakršen je zdaj, ne ustreza tudi SDK. Če bi, denimo, spet imeli zbirne račune, bi bilo nalogov manj, torej bi bila možna večja vsebinska kontrola. Na zmanjšanje števila teh nalogov pa bi lahko precej vplivalo že to, če bi našli rešitev, kaj storiti z nalogi, ki se glasijo na nizke zneske, na deset in manj dinarjev.

TEHNIKA IN DOMISELNOST

DE: Slišali smo nekatere predloge, kako nanje gleda praksa?

LADO SLAVINEC: Ljudje iz stroke menimo, da tisti, ki so si sistem izmislili, nimajo nobene domišljije glede tehnike. Nenormalno je, če kdo misli, da mora biti rešitev, če naj bo skladna z ustavo, obvezno komplicirana! Sploh ni problem, ali smo za bruto plače in za to, da dobijo koristniki sredstev, ki jih delavci združujejo za skupne in splošne potrebe, svoj denar po najkrajši poti. V tem nihče iz naših vrst ne vidi problema niti ga ne ustvarja. Gre pa za to, da bi zadevo prav gotovo lahko uredili na dosti bolj enostaven način kot zdaj, ko je treba – teoretično – za enega delavca izpolniti najmanj 18 virmanov, osnove za obračun prispevkov pa so kar štiri. Zato, da lahko večja delovna organizacija dvigne osebne dohodke, je treba izpolniti in podpisati po nekaj tisoč virmanov. V podjetjih smo zaradi tega morali organizirati ekipe podpisnikov in vpeljati tolikšno število novih knjigovodskih pozicij, kolikor izpolnjujemo virmanov, kajti vsak poslovni dogodek mora biti izknjižen, saj je to osnova za točnost informacij. Vse to povzroča velikansko dodatno delo. Tistim, ki ne razumejo, za kaj gre, bi povedal, da sestavljanje plačilnega seznama in priprava virmanov za dvig osebnih dohodkov za samo deset delavcev kateregakoli ljubljanskega podjetja, ki zaposluje le delavce iz ljubljanskih občin, ki imajo – mimogrede – usklajene stopnje prispevkov, vzame en delovni dan. Če pa so delavci iz drugih slovenskih ali jugoslovanskih občin, pa je dela še neprimerno več, kajti pri obračunu prispevkov po sedežu podjetja oziroma TOZD in domicilu delavca se srečujemo spet z drugačnimi prispevnimi stopnjami. Če glede tega ne bomo nekaj storili, nas bo birokracija nesla.

Ko smo v našem združenju iskali rešitev, nismo m... zbirne račune. Naš predlog je, naj bo nosilec vseh pris... občina. Potem bi bila potrebna samo še majhna ra... operacija, s katero bi skupne prispevke na neto ... dohodek razdelili med koristnike, saj so stopnje posa... prispevkov vendar znane! Res je, da bi z uvedbo ... računov nekaj pridobili, ker bi pač izpolnjevali manj ... nov, zato pa bi bilo manj knjigovodskega knjiženja, ve... bi morali pri plačevanju prispevkov na zbirne račune p... ljati zelo obsežne specifikacije.

No, ker se izgubljamo v papirnati vojni, šepa na... marsikje drugje. Ne smemo namreč živeti v predstavah ... TOZD že zaživele, da imamo vse obračune že do... izdelane po TOZD. Veliko je še kolektivov, ki so prem... razdelili med TOZD le na papirju. Vprašanje je, na ... kakšnih podatkov spremljamo njihovo poslovanje. Če n... za uveljavljanje ustavnih dopolnil, je nedvomno treba ... računovodstev zaposliti predvsem pri takih in podobnih ... namesto da se izgubljajo v tisočerih nalogih, ki jih je ... izpolniti, da ljudje sploh lahko dobijo osebne dohodke ... vse stroške za to delo moramo prevzeti nase!

NAREDIMO ŽE KAJ!

IVAN MUHIČ: V Emoni imamo 21 TOZD z blizu ... delavci. Pri vsakem izplačilu moramo pripraviti kakšn... nalogov. Od tega se jih nekako 15 % glasi na zneske ... dinarjev. Ti nalogi sami po sebi stanejo več, kot pa ... vrednost sredstev, ki jih z njimi prenašamo. Težko si ... ljam, kako to rešiti, da ne bi kdorkoli podvomil ... naravnost povedal, da težimo h goljufijam, če pravimo ... vsaj to poenostavili in take majhne zneske sicer sproti o... navali, vendar pa nakazovali le dvakrat ali enkrat letno.

Sploh pa mislim, da ni bistveni problem v tem, ali ... bruto osebne dohodke ali proti njim. Bistveno je, ... nimamo sistemske rešitve, kako naj bi speljali tisto, kar ... menda že ves svet. Ne gre namreč le za to, da imamo ... stopnje prispevkov, ki so namenjeni različnim inte... skupnostim, ampak imamo tudi različne stopnje pris... ki se odmerjajo od rednega delovnega razmerja, od nad... dela, od zaposlenih upokojencev, pa vajencev in tako ... Razlike v stopnjah prispevkov so včasih tako majhne ... bilo za podjetje bolje, da jih obračunava po višji stopnji ... da ne bi bilo potrebno večkratno delo, ki stane več, ... delovna organizacija, zlasti večja, pridobi s tem, da do... vrsto prispevka obračuna po nekaj nižji stopnji. Rešitev ... lahko bila zelo enostavna – v praktičnih ukrepih ... politike.

Zaradi takih in podobnih vzrokov menim, da bi ... temeljito preučiti predlog, ki ga je izrekel tovariš Sl... Strinjam se z njim, da z zbirnimi računi ne bi veliko pr... Če že iščemo rešitev, jo začnimo iskati globlje, ... sistemskih ukrepih, s katerimi bomo zadostili ustavnim ... lom z ene ter ekonomiki dela z druge strani.

IVAN KAPŠ: V šolstvu so stvari bolj enostavne, ... zaposleni praviloma iz ene občine. Večje težave imajo ... tere srednje šole, ki zaposlujejo delavce iz osmih in več ... in sicer vse kategorije delavcev, ki pridejo v poštev ... honorarno zaposlene. Zaradi tega in zato, ker na ... začetku ni bilo natančno dogovorjeno, kakšen sistem in... ranja delavcev naj bi imeli, se je obseg dela v naših ... vodstvih zelo povečal. Na nekaterih zavodih so, ... dobesedno razumeli, da mora biti vsak delavec obveščen ... o vseh prispevkih, ki bremenijo njegov osebni dohodek ... so vpeljali podrobne individualne obračune. Kjer so ... odločili, je tudi najmanjšo šolo obračun osebnega do... zaposlil za najmanj teden dni.

Kolikor vem, je zdaj izšel nov obrazec, ki te stvari u... enoten in enostavnejši način, saj ne zajema prispevnih s... ločeno, ampak vsebuje le izračun bruto zneska in s... prispevne stopnje s specifikacijo. Zaradi tega se bo ... vsekakor zmanjšalo.

ZLATO BOGATAJ: Pestrost računov, s katerimi se ... zujejo prispevki za zdravstveno in pokojninsko-inva... zavarovanje, je vsekakor prevelika, če vemo, da smo v ... posledici na istem, saj se sredstva zberejo v ustreznih s... vemo pa, po kakšnih stopnjah so bili prispevki odm... Zato mislim, da bi se stvari dalo urediti na bolj eno... način, s kakšnim računom manj, ne da bi bil ... kakorkoli nanj gledamo ali karkoli že želimo zagov... sistemom odvajanja prispevkov, zaradi tega slabši. Pogle... zadnjem proračunu prispevkov je morala samo kranjska ... „predelati" kakih 150.000 virmanov. Koliko dela je ... zaradi tega SDK, koliko so ga imeli v računovodstvih de... organizacij in koliko so ga imeli tudi delavci v računovo... naših skladov . . .

PRED NADALJEVANJEM

Če po tem prvem delu naše okrogle mize posk... soočiti mnenja in poglede, brez težav ugotovimo, da ... strinjajo, da je problem možno rešiti, da pa vsak predlag... pot, ki bo zanj najbolj ugodna. K sreči je nadalj... razgovora, objavili ga bomo prihodnjič, le opozorilo, ... možna skupna pot in da še ni prepozno, da bi ... sprejemljivo rešitev nemara lahko izoblikovali še pred ko... letošnjega leta. Toda o tem prihodnjič.

IVAN MUHIČ: S ponovno uvedbo zbirnih računov ne bi veliko pridobili. Če že iščemo rešitev, jo začnimo iskati globlje, v takih sistemskih ukrepih, s katerimi bomo zadostili ustavnim načelom z ene in ekonomiki dela z druge strani.

IVAN KAPŠ: O marsikateri stvari, tudi o informiranju delavcev, se ob uvedbi sedanjega sistema nismo dovolj pogovorili in vnaprej pripravili. Zato imamo težave, dodatno delo, fluktuacijo delavcev iz administracije in računovodstev.

ZLATO BOGATAJ: ...poznamo stopnje pri... kov, bi stvari lahko ... dili bolj enostavno ... manjšim številom ... nov in virmanov. Po... mo na to, da je n... samo kranjska SDK ... zadnjem poračunu ... spevkov „predel... 150.000 virmanov. ... ko odvečnega dela je ... vsepovsod!

Kod hodiš, socialna politika?

● Stanovanjska politika organizacij združenega dela v gospodarstvu

Raziskovalni center za samoupravljanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije je leta 1973 v dogovoru z republiškim sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo, republiškim zavodom za zaposlovanje in republiško skupnostjo otroškega varstva izvedel raziskavo o socialni politiki delovnih organizacij. – Rezultati raziskave so objavljeni v petih zvezkih zbirke Javno mnenje pod skupnim naslovom »SOCIALNA POLITIKA«..

Glede na to, da je področje socialnega delovanja v delovnih organizacijah izredno obsežno, smo se v raziskavi usmerili na tiste temeljne oziroma najsplošnejše poglede, ki prihajajo do veljave v večini delovnih organizacij in od katerih sta v pretežni meri odvisna socialna varnost in položaj delavcev. To so: financiranje družbenega standarda, materialni standard delavcev z najnižjimi osebnimi dohodki, zdravstveno zavarovanje in varstvo, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, varstvo pri delu, stanovanjska politika, zaposlovanje, izobraževanje, nočno delo, družbeno varstvo otrok ter rekreacija in regresiranje oddiha delavcev,

Prepričani smo, da nas bodo ugotovitve in spoznanja o naši dosedanji praksi na tem področju v marsičem opomnila, kako zasnovati svojo bodočo politično akcijo!

V širši anketi o socialni politiki v OZD gospodarstva je Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije – Raziskovalni center za samoupravljanje vedel tudi anketo s področja stanovanjske problematike, ki gotovo predstavlja eno glavnih gibal stvarnih možnosti socialnega razvoja vsakega občana in s tem proizvajalcev v združenem delu. Namen ankete je bil ugotoviti stanje v OZD gospodarstva glede stanovanjskih teženj, možnosti in pričakovanj delavcev ter stopnjo njihovega vpliva na odločitve. Teritorialno načelo, to je vključevanje stanovanjske politike OZD v stanovanjsko politiko občin in krajevnih skupnosti v posebej, ni bilo zajeto in bo potrebno te odnose še proučiti (usmerjena stanovanjska gradnja, solidarnostni stanovanjski skladi, samoupravne stanovanjske skupnosti itd.).

Integralni aspekt, to je vključevanje stanovanjske politike organizacij združenega dela v stanovanjsko politiko in problematiko krajevne skupnosti in občine torej ni bil zajet, vendar bo to potrebno v prihodnje storiti, saj bistveno vpliva na stanje v organizacijah združenega dela, se pravi, ali je delovna organizacija v mestu ali zunaj mesta, v manj ali bolj razviti regiji ipd. Anketa je zajela na eni strani delavce, to je 2167 zaposlenih v 97 organizacijah združenega dela v osmih panogah, na drugi strani pa 97 organizacij združenega dela s približno 25.000 zaposlenimi, in sicer z odgovori, ki so jih posredovali sekretarji teh podjetij.

Rezultate ankete lahko razdelimo v naslednji glavni skupini:

- Možnosti in težnje delavcev pri reševanju svojih stanovanjskih problemov v organizaciji združenega dela.
- Udeležba delavcev pri reševanju svojega stanovanjskega problema v prihodnjih petih letih.

Odgovori so dovolj tehtni za ugotavljanje in analizo nekaterih pojavov na področju stanovanjske problematike in za nekatere sklepne ugotovitve.

Možnosti in težnje delavcev pri reševanju stanovanjskih problemov

Delavci v proizvodnji (posebej v industriji in v gradarstvu) mladi delavci, delavci, ki niso bili ali niso člani organov delavskega samoupravljanja, delavci z manjšo izobrazbo, z nižjim mesečnim osebnim dohodkom in z nižjim mesečnim družinskim dohodkom, delavci, ki niso slovenske narodnosti, odgovarjajo v primerjavi z drugimi delavci tudi dvakrat pogosteje:

– da nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja (v celoti ali delno), kar posebej preseneča pri delavcih, ki niso bili ali niso člani organov delavskega samoupravljanja;

– da imajo manjše možnosti za pridobitev stanovanja s stališča enakih kriterijev za vse zaposlene;

– da pravilnika o dodeljevanju stanovanj v organizaciji združenega dela ne upoštevajo (ali pa ga nimajo).

Pomembno je, da ne glede na nove potrebe, ki še rastejo, nimata v celoti pač pa le delno rešen stanovanjski problem kar dve tretjini anketiranih delavcev.

Delavci odgovarjajo, da bi se odločili na prvem mestu za gradnjo individualne stanovanjske hiše (vseh vrst), nato za rekonstrukcijo stanovanja, nato so za najemna stanovanja, za zamenjavo stanovanja, najmanj (3 do 4-krat manj) pa za etažno stanovanje!

Na prvem mestu pa so tisti delavci, ki ne nameravajo oziroma ne vedo, kako bodo rešili svoj stanovanjski problem v prihodnjih petih letih, kar je vsekakor zaskrbljujoč pojav.

Največ delavcev, ki ne vedo ali ne nameravajo rešiti svojega stanovanjskega problema, je v skupini z najnižjimi osebnimi in družinskimi dohodki. Enaka ugotovitev velja za delavce, ki niso bili ali niso člani organov delavskega samoupravljanja(!). Mladi delavci (do 25 let) v večji meri računajo z najemnim stanovanjem kot z lastniškim (individualno ali etažno), obenem pa najmanj vedo oziroma ne računajo, da bi lahko rešili svoj stanovanjski problem v prihodnjih petih letih; podobno velja tudi za delavce, ki niso slovenske narodnosti.

Ugotavljamo tudi lahko, da se družine z večjim dohodkom na enega družinskega člana veliko manj angažirajo pri reševanju svojega stanovanjskega problema kot družine z manjšim dohodkom na enega družinskega člana, raste pa udeležba delavcev z rešenim (v celoti ali delno) stanovanjskim problemom z rastjo osebnih dohodkov zaposlenih. Tako, denimo, imajo delavci z osebnim dohodkom do 1000 din mesečno dvakrat manj rešenih stanovanjskih problemov kot delavci z več kot 2400 din mesečnega osebnega dohodka. Vprašanje se seveda zastavlja, kaj in kdaj meni delavec, da ima rešen stanovanjski problem, kar je odvisno od osebnega pojmovanja o primernosti stanovanja. Tako bo na primer delavec s 1000 din in manj poprečnega družinskega dohodka na člana družine menil, da mu zadostuje 60 kv. m (15 kv. m na člana družine, če ta šteje 4 člane), medtem ko bo delavec z 2000 din in več sodil, da mu tako stanovanje ne ustreza.

Več kot polovica delavcev trdi, da ne veljajo enaki kriteriji za vse zaposlene in da imajo več možnosti pridobiti stanovanje vodilni in strokovni delavci oziroma, da veljajo včasih tudi „zveze“, vendar imajo pri tem največ možnosti vodilni delavci. Le tretjina delavcev trdi, da veljajo enaki kriteriji za vse delavce, kar zadeva možnosti za pridobitev stanovanja.

Udeležba delavcev pri reševanju stanovanjskega vprašanja

Čeprav so bili ob času ankete že znani novi zakoni s področja stanovanjskega gospodarstva, pa delavci večinoma še niso bili dobro seznanjeni s cilji samoupravnega solidarnostnega stanovanjskega sklada občine; zato se je v poprečju skoraj 39 % vprašanih delavcev izreklo za to vrsto pomoči pri pridobitvi stanovanja. Ne glede na takšno visoko udeležbo pričakovalcev pomoči iz solidarnostnega stanovanjskega sklada občine pri pridobitvi stanovanj pa kažejo odgovori, da je v organizacijah združenega dela mnogo delavcev, ki le v tem vidijo svoje perspektive.

Na stanovanje iz solidarnostnega stanovanjskega sklada občine računa večina delavcev z nižjim osebnim dohodkom, vendar tudi precej delavcev z najvišjim osebnim dohodkom. Podobno velja za delavce iz proizvodnje, strokovne, vodilne delavce, člane organov delavske samouprave (nekdanje in sedanje), s tem da nižje dohodkovne skupine, delavci v proizvodnji in nečlani organov delavskega samoupravljanja bolj računajo na taka stanovanja; pač pa mladi delavci do 25 let pričakujejo stanovanje iz solidarnostnega stanovanjskega sklada občine v znatno večji meri kot druge starostne skupine. Presenetljivo je tudi, da delavci, ki niso slovenske narodnosti, le v nekoliko večjem obsegu kot delavci slovenske narodnosti pričakujejo stanovanje iz solidarnostnega stanovanjskega sklada, bržčas pa to stanovanje pričakujejo zlasti v kraju stalnega bivanja, ki ni v Sloveniji.

Odgovori pa kažejo, da se delavci večinoma le zanašajo na lastne sile, ker računajo v prvi vrsti na kredit delovne organizacije in šele nato pričakujejo stanovanje od organizacije in na koncu bančni kredit.

Odgovori kažejo, da bi, če zmanjšamo pričakovanja od solidarnostnega stanovanjskega sklada od približno 39 % na 20 % vseh zaposlenih, potrebovali v prihodnjih petih letih kakih 10.000 do 11.000 stanovanj iz solidarnostnih stanovanjskih skladov občine in da bi v usmerjeni stanovanjski graditvi v prihodnjih petih letih morali zgraditi vsaj 35.000 stanovanj (mislimo na obdobje do konca leta 1977) od skupno ca. 60.000 do 65.000 stanovanj, kot jih pričakujemo v tem obdobju.

Izdelava srednjeročnih programov stanovanjske graditve v OZD in v občinah je bila v času ankete še na začetku in le polovica organizacij združenega dela izjavlja, da ima že izdelane take programe. V že izdelanih programih predvidevajo prihodnjih pet let skoraj polovico (45 %) vseh stanovanj na osnovi kreditov za nakup ali za novogradnjo, 35,8 % kot najemniška stanovanja, 18,4 % pa z rekonstrukcijo in obnovo. Za najemna stanovanja namenjajo torej 42,6 % vseh sredstev, preostala sredstva pa nameravajo razdeliti v obliki kreditov neposrednim prosilcem. Torej se v fazi programiranja že kaže odločen premik v gradnjo najemniških stanovanj, saj naj bi jih v primerjavi z minulimi leti zgradili najmanj še enkrat več.

Sklepne misli

V tem kratkem sestavku ni možno predstaviti vseh ugotovitev, ki se zelo razlikujejo tako glede panog (industrija, kmetijstvo, obrt itd., skupaj 9 panog), razponov osebnih in družinskih dohodkov, članstva v organih delavskega samoupravljanja, starosti, izobrazbe itd. itd. Splošni zaključek pa bi lahko bil, da je stanovanje predvsem socialna kategorija in manj tržna. Stanovanje celo v kapitalističnem sistemu nima v celoti tržnega značaja, vsaj za večino ljudi ne (visoka cena, visoka najemnina) é zato, ker ima dolgo dobo trajanja (za dve do tri generacije, to je ne le do leta 2000, temveč tudi do leta 2050 in dalje, če zgradimo stanovanje danes), prostorska imobilnost (tu lahko pomaga le večja mobilnost delavcev), stanovanjsko okolje (verjetno težko „prodajamo“ tako imenovano zunanjo kvaliteto stanovanja, kot denimo zelenice, otroška igrišča ipd.)

Torej se moramo tam, kjer tržnih odnosov ni (ti se še posebej izmaličijo v špekulacije prav pri stanovanjih zavoljo pomanjkanja prostora pri razvoju mest in s tem v zvezi z visoko rento in z visokimi cenami stavbnih zemljišč), ravnati po planu.

In – če je kakšna dolgoročna dobrina, ki zahteva na prvem mestu dolgoročno in šele nato srednje ter kratkoročno planiranje, je to stanovanje (poleg energetike, prometnic, kmetijstva ipd.)! To področje smo zanemarjali dolga leta, še posebej pa smo zanemarjali ustrezno raziskovalno delo in razvoj kadrov na tem področju, brez česar, kot v svetu ugotavljajo, ni dobrega planiranja.

To poudarjam zato, ker menim, da socialna enakost – in stanovanje je v tem primeru glavni element – ne more temeljiti na stihijnosti tržnih, temveč na smotrnosti planskih, družbeno zavestno sprejetih odnosih in ciljih. Danes imamo v celotnem ustavnem sistemu samoupravnih odnosov na področju povpraševanja po stanovanjih veliko zagotovilo za boljše in hitrejše reševanje stanovanjskih vprašanj, čeprav takšni odnosi še niso v celoti ustvarjeni na področju ponudbe stanovanj. Veliko pričakujemo na tem področju od samoupravnih stanovanjskih skupnosti.

Vse to terja, kot ugotavljajo v svetu, na Zahodu in na Vzhodu, nujno potrebo po poglobljenem in permanentnem dolgoročnem ter srednjeročnem razvojnem planiranju na področju stanovanjske gradnje, vgrajenem v družbeno planiranje nasploh. V kratkoročnem smislu pa je potrebno vsa družbena sredstva usmeriti v reševanje najbolj perečih stanovanjskih problemov, ki postajajo cokla višje družbene in osebne produktivnosti dela.

VINKO MLAKAR

● DANTE JASNIČ

MINI INTERVJU

Priznanje vsem

Dante Jasnič, aktiven družbenopolitični delavec z Jesenic, je 25 let služboval v jeseniški železarni in vsa ta leta veljal za enega najprizadevnejših pri uveljavljanju in krepitvi samoupravljanja. Zaradi njegove nenehne družbenopolitične aktivnosti in uspehov, ki jih je skupaj z drugimi dosegel na tem področju, so mu podelili ob dnevu samoupravljavcev visoko priznanje. Zaprosili smo ga za kratek pogovor.

„Kako ocenjujete razvojno pot samoupravljanja v Železarni Jesenice? "

„V tistih letih, ko sem se zaposlil v jeseniški železarni, se je kolektiv šele odločal in iskal poti. Menim, da je samoupravljanje dobilo tisto pravo veljavo tedaj, ko so se ustanovile samoupravne delovne skupine, ko se je zares začela uresničevati pravica delavca, da sam odloča. Vendar pa tudi uvedba samoupravnih delovnih skupin ne bi bila učinkovita, če bi bila zgolj formalna. V železarni pa so se neprestano zavzemali za to, da je beseda delavca dobila svojo pravo mesto, zato zelo ugodno lahko ocenimo sedanjo stopnjo samoupravljanja v jeseniški železarni."

„Katere so morebitne pomanjkljivosti, ki bi jih bilo treba v prihodnje odpravljati? "

„Vedno se pojavljajo problemi. Mislim, da bi morali v železarni jasno opredeliti tista izhodišča ustave, ki govore o pravici delavca, da sam razpolaga z delitvijo dohodka in osebnega dohodka. Prav tem vprašanjem morajo posvetiti kar največjo pozornost, kajti sicer bi se lahko primerilo, da bi bile samoupravne delovne skupine le formalnost: da nekdo sicer predlaga in razpravlja, nekdo pa odloča. Delovna skupina mora biti pot, po kateri se oblikujejo stališča in slehernemu je treba dati možnost, da pove svoje mnenje. Iz vseh razprav je treba izluščiti pravo vsebino in jedro."

„Kaj vam pomeni visoko priznanje? "

„Priznanje smatram tudi za priznanje vsemu kolektivu železarne, ki mi je omogočil, da sem lahko aktivno delal na področju našega družbenopolitičnega razvoja in sistema. Na Gorenjskem je še veliko takih aktivistov, ki nesebično delajo in je zatorej to tudi priznanje nam vsem, priznanje razvoju samoupravljanja na Gorenjskem, ki je že marsikje doseglo visoko stopnjo.

D. SEDEJ

OCENA DOSEŽENEGA

V tem mesecu bodo osnovne organizacije sindikata v zasavskih organizacijah združenega dela pregledovale vsebinsko uresničevanje ustavnih sprememb. Gre za akcijo, s pomočjo katere naj bi ugotovili, kdo dejansko odloča o rezultatih dela, ali se sprejemajo odločitve mimo delavcev, kdo o tem sklepa, kakšni so odnosi med delavci in delegacijami ter številna druga vprašanja.

Ob tem naj bi tudi proučili, ali so bile odločitve o ustanavljanju sedanjega števila temeljnih organizacij združenega dela v organizacijah združenega dela pravilne ali pa je mogoče ustanoviti še več temeljnih organizacij. Zanimiv bo pregled uresničevanja samoupravnih sporazumov med temeljnimi organizacijami združenega dela in kako se sprejeta določila uresničujejo. Sindikalna vodstva bodo morala ugotoviti, kje so vzroki, da ponekod delavska kontrola še ni zaživela, kdo se ji postavlja po robu, ali imajo njeni odbori ustrezne delovne programe in kakšna je njihova vsebina. Prvič bodo pregledali odnose med temeljnimi organizacijami in organizacijami združenega dela s krajevnimi in samoupravnimi interesnimi skupnostmi in proučili, kaj bi kazalo storiti za to, da bi se sodelovanje med njimi vsestransko okrepilo, ne pa da je obtičalo samo pri sprejemanju prispevnih stopenj za njihovo sofinanciranje.

V analizo bodo zajeli tudi vsebino dosedanjega družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja. Posebno poglavje ocene bo pregled uveljavljanja delegatskih razmerij na vseh ravneh, zlasti pa v temeljnih organizacijah združenega dela. Kakšno je sodelovanje delegacij z delovnimi ljudmi, kakšne so pomanjkljivosti obveščanja in ne nazadnje, kakšni so pogoji za delo delegacij.

Analiza ne bi bila popolna, če ne bi odgovorila na vprašanja v zvezi z dosedanjim uveljavljanjem politike stabilizacije. V zvezi s tem bodo sindikati ugotovili, ali imajo kolektivi svoje protiinflacijske programe, kako izvajajo akcijske programe, kako se zavzemajo za racionalizacijo poslovanja, za večjo storilnost, utrjevanje delovne discipline in odnosa do dela, do družbene lastnine, spoštovanje zakonitosti, samoupravnih in pogodbenih obveznosti.

To so seve samo nekatera vprašanja, ki bodo prihodnje dni osrednja tema pogovorov številnih osnovnih organizacij sindikata. Lahko bi jih prišteli med bistvene sestavine priprav na slovenski pa tudi jugoslovanski kongres sindikatov, saj je znano, da bodo kongresi predvsem ocenjevali uveljavljanje novih odnosov v delovnih organizacijah in krepitev samoupravnih družbenoekonomskih odnosov.

Ob vsem tem se bo izoblikoval tudi odgovor, kakšna je vloga sindikatov po njeni reorganizaciji, kako vsebinsko uspeva in kaj bo še treba napraviti za to, da se bo osnovna organizacija sindikata resnično uveljavila kot osnovna celica v temeljni organizaciji združenega dela, celica, ki združuje in povezuje večino zaposlenih ljudi in jih mobilizira za utrjevanje njihove vloge, kot osnovnega nosilca ustvarjanja in razdeljevanja dohodka in vseh drugih pravic in dolžnosti.

Akcija zasavskih sindikatov je pomembna, pravzaprav družbeno nujna in potrebna. Za nami je obdobje konstituiranja delovnih organizacij po ustavnih načelih, zato je čas, da ugotovimo, kaj se je resnično spremenilo, kaj zavira uveljavljanje sprejetih sklepov in stališč in kaj storiti za to, da bi proces razvoja samoupravljanja hitreje stekel. Pomembno pri vsem tem pa bo seveda tudi to, da analize ne bi bile same sebi namen, pač pa da bi prispevale k nadaljnjim prizadevanjem osnovnih organizacij sindikata za uresničevanje njihove vloge, kot smo jo zapisali v ustavnih dokumentih.

-m-

● METALKA

Sindikat za otroke

V zavodu za počitniško letovanje smo zvedeli, da v Metalki skrbijo za otroke svojih delavcev. Hoteli smo nekaj več zvedeti o tej hvalevredni potezi, zato smo se oglasili pri predsedniku sindikata, tovarišu Stanku PIPA, ki nam je povedal:

„Zavedamo se, da si marsikdo težko privošči letovanje ob morju ali v planinah. Zato smo se odločili, da bomo omogočili letovanje otrokom naših socialno ogroženih delavcev in tistim, ki so oddiha potrebni zaradi slabega zdravja. Socialna delavka je proučila razmere v družinah in na podlagi zbranih podatkov ugotovila, kdo je najbolj potreben pomoči. Glede na višino dohodka na člana družine pa smo potem določili znesek, ki ga bo prispeval sindikat. Najbolj ogroženim sindikat plača popolno oskrbo otroka za počitniško letovanje pri organizaciji zavoda za počitniško letovanje otrok, drugim prispeva dve tretjini potrebnega denarja. Starši pa dobijo še 300 din za nakup primerne obleke za otroka.

Ta akcija teče že dve leti. Vsako leto pošljemo na letovanje v Savudrijo 20 otrok.

Razmišljamo pa tudi, da bi v prihodnje po enakem načelu prispevali denar za šolo v naravi."

● ELEKTROTEHNA

Na stroške sindikata

V Elektrotehni se lahko pohvalijo z zelo razgibano dejavnostjo sindikata, še posebno v letošnjem letu. Že v začetku leta so si zastavili številne naloge in zdaj jih ob popolni podpori vodstva in samoupravnih organov uresničujejo.

Tovarišica Olga Šengič je povedala, da je ena njihovih nalog, da omogočijo počitniško letovanje otrokom svojih socialno šibkejših delavcev. Predlog za to akcijo je naletel na dober odmev in sindikat je dobil dovolj denarja, da bo nalogo lahko uresničil.

Po posameznih TOZD imajo komisije za družbeni standard. Predsedniki teh komisij pa so člani skupne komisije na ravni sindikalne konference. Komisije ugotovijo na podlagi višine otroških dodatkov, kdo je najbolj potreben pomoči. Predloge obravnava skupna komisija. S tem se ukvarjajo že dve leti v tesni povezavi z zavodom za počitniško letovanje. Lani so poslali na letovanje 5 otrok, letos jih gre že 10. To niso samo otroci iz Ljubljane. Sindikat jim plača vse stroške letovanja, poleg tega pa dobi vsak še 100 din za vsakodnevne drobne potrebe.

Pohvaliti je treba tudi solidarnost med TOZD. Delavci iz TOZD, kjer ni socialno ogroženih, odstopijo denar za letovanje tistim, ki ga potrebujejo.

R. S.

AKCIJA ZA GRADNJO STANOVANJ V MEDVODAH

Besede postajajo dejanja

Na nedavni ustavni konferenci krajevne sindikalne organizacije v Medvodah so delegati osnovnih sindikalnih organizacij podprli težnje, naj bi povečali prispevno stopnjo za stanovanjski sklad od 6 % na 8 %. Konferenca je tudi predlagala vsem delovnim organizacijam, naj z vsemi razpoložljivimi sredstvi podprejo gradnjo 216 stanovanj v Preski. V Medvodah bodo namreč do leta 1980 potrebovali kakih 280 družinskih stanovanj, hkrati pa še 160 ležišč v samskem domu.

Pobudo sindikatov za ureditev stanovanjskih vprašanj so podprli vsi delavci v medvoških delovnih organizacijah.

Prepočasi – samo pol resnice!

Pogosto slišimo očitke, da dograjevanje samoupravnih s zumov poteka prepočasi. Tudi sindikati v svojih ugotovitv sklepih z dne 17. julija letos ugotavljamo to, vendar je to ena plat zvona, kajti ugotavljamo še mnogo več!

Če upoštevamo vse, kar je bilo storjenega leto nazaj, objektiven opazovalec in poznavalec te vrste samoupra sporazumevanja moral zastaviti vprašanje „ali pa je bilo ma v trenutnih razmerah storiti kaj bistveno več? ".

Hočemo samoupravne sporazume, ki naj bodo usklaj ustavo. Za dograjevanje sistema samoupravnega sporazume o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov je na značilno, da smo začeli spreminjati sistem prav v času, ko sprejemali novo ustavo in je tako to samoupravno spo mevanje postalo pravzaprav prvo področje našega celov družbenega dogajanja, ki naj že praktično realizira načela ustave. Dograjevati sistem po ustavnih izhodiščih pa, zel enostavljeno rečeno, pomeni izpeljati delegatski sistem od gata – delavca iz temeljne organizacije združenega de delegata v komisiji za presojo skladnosti vseh samoupr sporazumov, materialno opredeliti razporejanje celotneg hodka na del za osebno in skupno porabo, za razširitev rialne osnove združenega dela in za rezerve ter temu ust zasnovati sistem v vertikalni smeri (branžno načelo) in hor talni smeri (teritorialno načelo).

To ni lahka naloga, ki bi jo udeleženci samoupravnih s zumov zmogli sami in hitro opraviti. Najprej so se m konstituirati, nato pa izdelati skupna izhodišča. Da so se lotili svojega usmerjevalnega dela in konkretnega preso samoupravnih sporazumov, dokazujejo naslednji podatki:

Prva seja komisije za presojo skladnosti samoupravih s zumov, ki šteje 79 delegatov, je bila 22. oktobra lani in je do danes 8 sej, njen operativni izvršni odbor, prav tako se ljen iz delegatov, pa 21 sej, strokovne komisije (ekonom pravna in za osnovno vrednotenje dela) so se sestale 27-kra

Delegati so obravnavali številne manjše spremembe v s vseh samoupravnih sporazumih, uveljavitev sindikalne li vseh samoupravnih sporazumih ter devet samoupravnih spo mov, ki naj bi že ustrezali zakonu iz julija 1973. leta; o devetih samoupravnih sporazumov so dobili pozitivno m samo trije, dva sta neposredno pred ponovno obravnavo, o pa ponovno obravnavajo udeleženci sporazumevanja v teh d nostih.

To velja tudi za nastajanje družbenih dogovorov za obm V vseh regijah so že imenovani iniciativni odbori, predvid krog udeležencev, problem pa je predvsem v tem, kako po vsebino sedanjega republiškega družbenega dogovora o osn in programiranju nalog in o oblikovanju sredstev za skup splošno porabo v letu 1974. V iskanju teh rešitev so m prišli v velenjski in v celjski regiji.

Ko ocenjujemo, koliko je bilo storjenega, ne moremo m dejstva, da so bili udeleženci samoupravnih sporazumov s do konca minulega leta brez strokovno in politično razčis mnogih dilem, od katerih je še danes odvisen pristop k izp njevanju veljavnih samoupravnih sporazumov. Če bi hote bi dograjevanje samoupravnih sporazumov teklo kot po vici", bi morali mnogo pred izdajo lanskega julijskega zb imeti to, kar smo uspeli narediti pravzaprav v letošnjem p polletju:

– vsebinsko in organizacijsko zasnovo sporazumevan dogovarjanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov (dece 1973);

– sindikalno listo (RS ZSS, februar 1974);

– priporočilo skupnim komisijam – ukrepi za kršitev s upravnega sporazuma (komisija izvršnega odbora komisij presojo skladnosti samoupravnih sporazumov za pravna šanja, marec 1974);

– značilnosti samoupravnega sporazumevanja o razpo nju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke ter d njegovega dograjevanja (Center RS ZSS, maj 1974);

– vsebino družbenih dogovorov za območja (Center ZSS, junij 1974);

– metodo preverjanja skladnosti osnovnega vrednoteni lovnih mest v samoupravnih sporazumih (komisija za osn vrednotenje dela izvršnega odbora komisije za presojo, Stanislav Sirc, julij 1974);

– dograjevanje samoupravnih sporazumov družbenih d nosti (Center RS ZSS, julij 1974).

Če strnemo opisani pregled, lahko ugotovimo, da dogra nje samoupravnih sporazumov zahteva vsebinsko in politi čiste opredelitve in ne more potekati samo po sebi, naspro zahteva zavestno družbeno akcijo predvsem pri graditvi sist Prav zato pa udeleženci samoupravnih sporazumov in zlasti posamezniki, ki si s konkretno vsebino in kvantifikacijami p devajo samoupravne sporazume uskladiti z ustavo, ne smejo tarča kritike, temveč veliko bolj zaslužijo moralno oporo, s prvi, ki lomijo led, kot pravimo.

MAJDA KOGOJ-BU

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Pred leti sem bil nekaj časa zaposlen v Avstriji. Ta čas – gre za dve leti in pol – mi je priznan v delovno dobo, vendar delovna organizacija, kjer delam, trdi, da le pri uveljavljanju pravic iz pokojninskega zavarovanja. Pri odmeri osebnih dohodkov se mi ta čas pri upoštevanju oziroma vrednotenju delovnih izkušenj ne priznava. Zanima me, ali se mi delo v tujini priznava pri štetju let delovnih izkušenj ali ne.

Š. A., Ljutomer

ODGOVOR:

Menimo, da se vam leta dela v tujini štejejo med delovne izkušnje, zlasti če gre za delovno dobo, ki se vam tudi formalno priznava. Morda bi podjetje utemeljeno odklonilo priznanje te dobe le v primeru, da ste v času dela v tujini opravljali po drugo delo, to je delo mimo svojega poklica oziroma stroko usposobljenosti. Ker natančnejših podatkov vaše vprašanje ne buje, lahko odgovorimo le tako, kot smo, pri čemer pa pou jamo, da načelno ni razloga, da vam dela v tujini ne bi priz delovne izkušnje.

M. LIPU

KUPON DE — Pravn posvetovalnic

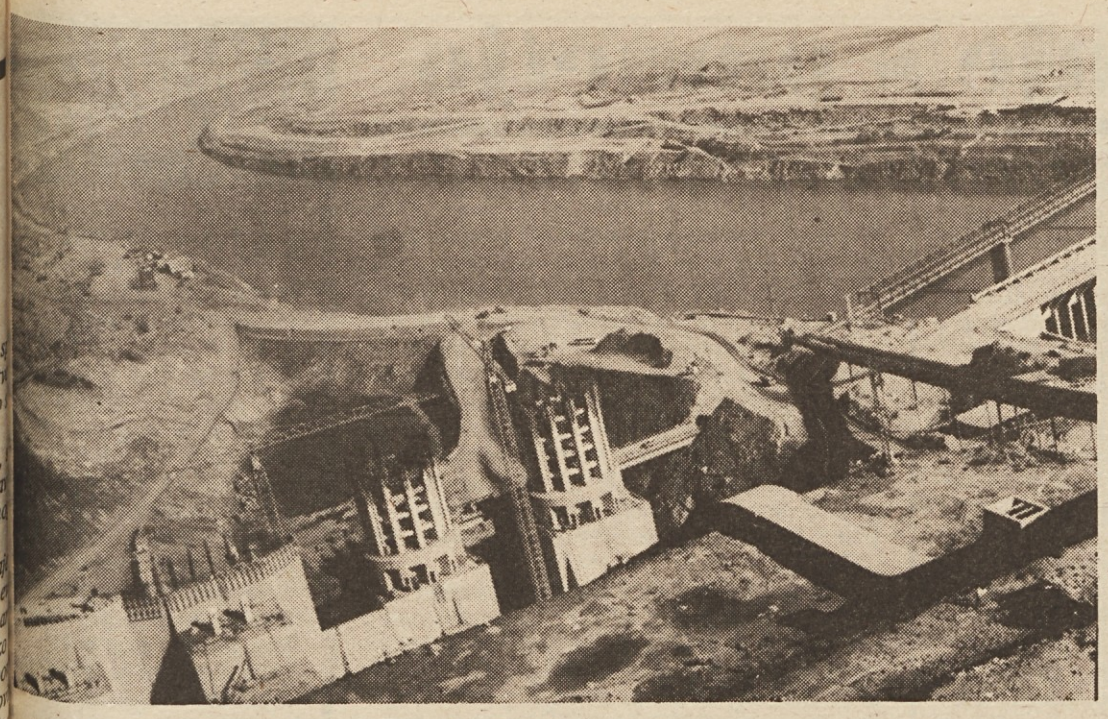

PREMAGANI IND

Delavci mariborske Hidromontaže so pri gradnji elektroenergetskih objektov Tarbela dam v zahodnem Pakistanu dosegli pomembne uspehe ● Pred podpisom novih pogodb v državah v razvoju

Med jugoslovanskimi delovnimi organizacijami, ki svoje znanje in izkušnje uspešno prodajajo na tujem, zavzema mariborska Hidromontaža ugledno mesto. Njeni delavci slovijo predvsem v deželah v razvoju kot odlični strokovnjaki, ki opravijo svoje delo tudi v dogovorjenem roku. Kakih 850 delavcev tega podjetja trenutno dela v tujini na hidroelektrarnah, plinovodih, kemičnih tovarnah. Ti delavci, inženirji, tehniki, monterji, varilci in drugi ustvarijo kar 50 odstotkov vrednosti celotne realizacije podjetja, kar pomeni, da izvozijo svoje znanje in potrebno opremo za več kot 12 milijonov dolarjev. Na enem največjih elektroenergetskih objektov Tarbele dam v zahodnem Pakistanu je Hidromontaža prevzela celotno montažo in transport. Pri tem gigantu na reki Ind pomaga 700 domačinov 50 slovenskim strokovnjakom pri gradnji jezu in turbin. Dela pri tem objektu, ki je izredno pomemben za razvoj pakistanske industrije in tudi kmetijstva, bodo končana leta 1977. Pomemben delež pri tem poslu pa imata ztudi Metalna in Litostroj. V Libiji in Maroku gradijo delavci Hidromontaže termoelektrarno, v Siriji montirajo 12 turbin za plinske elektrarne, v Alžiru kemično tovarno. V vseh naštetih državah pa so tudi pred podpisom novih pogodb, ki ne prinašajo samo denarja, temveč polno potrditev slovesa v svetu.

J. U.

OPEKARNA ŽABJAK PTUJ

čestita vsem občanom občine Ptuj za občinski praznik – 8. avgust – in jim želi še veliko delovnih uspehov!

Naši delavci in delo na tujem

Jugoslovani imamo v zahodnoevropskih državah in drugod v zahodnem svetu več kot 700.000 delavcev, skupaj z družinskimi člani pa je v tujini celo dober milijon naših ljudi. Hkrati pa je v prvih dveh mesecih letos iskalo zaposlitev v domovini 439.336 ljudi ali za 15,9 odstotka več kot v tem času lani. To je tudi eden od razlogov za zaskrbljenost nad nastopajočo gospodarsko recesijo v zahodni Evropi, tako kot je morda nov žarek nedavni dogovor zveznega sekretariata za delo in socialno politiko Vuka Dragaševića v Budimpešti, naj bi jugoslovanska podjetja v prihodnje s svojimi delavci sodelovala pri gradnji nekaterih pomembnih objektov na Madžarskem, določeno število naših ljudi pa naj bi imelo tudi možnost za neposredno zaposlitev v madžarskih podjetjih, ki jim primanjkuje delavcev. Skupina kakih 400 jugoslovanskih delavcev dela že od lanske jeseni tudi v Sovjetski zvezi, in sicer pri urejanju velikega hotela Inturist v črnomorskem letovišču Jalta. Zaslužijo približno toliko kot naši rojaki v ZR Nemčiji.

Naša osnovna usmeritev pa kljub temu ne sme biti v tem, da bi izvažali delovno silo, bodisi na zahod ali na vzhod, temveč v tem, da bi, v nasprotju z dosedanjimi mlačnimi prizadevanji, čim odločneje in čimprej storili vse, da bi naše ljudi produktivno zaposlili doma.

UKREPI TUJCEV ZA RED PRI NAS

V nekaterih zahodnoevropskih državah pripravljajo zakone, ki bodo zahtevali večjo odgovornost turističnih agencij ter organizatorjev potovanj. Posebno ostri so v ZRN. Eden zahodnonemških predpisov zahteva, da noben njihov turist, ki pride v Jugoslavijo, ne sme čakati na prevoz od letališča do hotela več kot eno uro. Predstavnikom Kompasa v ZRN je agencija Neckermann sporočila, da bodo zahtevali odškodnino in tožili vsakega našega hotelirja, ki ne bo mogel namestiti vseh gostov ter izpolniti pogodbe. Ukrep temelji na lanskih primerih v znanih jugoslovanskih letoviščih, ko so Nemci prihajali k nam v prepričanju, da so hotelske storitve rezervirane, v resnici pa jih ni bilo!

VESTI

EGS

Po oceni izvršne komisije EGS je trenutno v državah članicah precej nezaposlenih, in to v ZRN blizu 600 tisoč, v Italiji več ko 300 tisoč, v Franciji več kot 140 tisoč in v Belgiji več kot 100 tisoč. V najboljšem položaju je vsekakor ZRN, ki lahko zaposlenost ureja s pomočjo zmanjšanja priliva tujih delavcev.

AVSTRIJA

Novi zakon o zaposlovanju v Avstriji bo izredno pomemben tudi za naše delavce in za tuje delavce nasploh. Najbolj bistveni novosti v tem zakonu sta izredno strogo obravnavanje ilegalnega zaposlovanja in uzakonitev dolžnosti delodajalca, da lahko zaposli tujega delavca le pod pogojem, da mu omogoči ustrezno stanovanje, ki mora biti urejeno v skladu z zakonom predpisanimi normami.

Sindikalni mir v ZDA – zatišje pred viharjem

Kljub relativnemu miru na sindikalni fronti je bilo junija letos v 50 državah ZDA 543 delavskih stavk, ki pa so bile omejene lokalno, pa tudi po številu stavkajočih

Zdravstveno stanje gospodarstva v ZDA se, čeprav zlagoma, vendarle izboljšuje. Industrijska proizvodnja narašča, inflacija pa se nekoliko ublažuje.

Nadaljnje izboljševanje gospodarskih razmer v ZDA pa je bolj kot kdaj prej odvisno od reagiranja delavskih sindikatov na nezadržno rast maloprodajnih cen ter na nazadovanje realne vrednosti delavskih zaslužkov. „Dolgo vroče poletje" na sindikalni fronti, ki so ga nekateri napovedovali po ukinitvi nadzora nad cenami in zaslužki ob koncu aprila letos, ni nastopilo, čeprav so bila v zadnjih tednih junija v teku pogajanja za obnovitev nekaterih kolektivnih pogodb, tako denimo za 110.000 delavcev v tekstilni industriji. Ta pogajanja so se končala večidel v miru, z doseženim zvišanjem mezd, ki je v industriji pnevmatik Dunlop celo preseglo vsa pričakovanja.

Sindikalna fronta v ZDA torej ostaja mirna, kljub temu da so junija v 50 državah ZDA doživeli kar 543 stavk. Skoraj vse pa so bile lokalno omejene in so zajele le manjše skupine delavcev. Lani v tem času so našteli le 280, a pred tremi leti 363 stavk.

Sindikalno zatišje preseneča tembolj, ker je delavstvo v splošnem nerazpoloženo zaradi naraščajoče draginje. Inflacija v ZDA je letos dosegla stopnjo 12 % do 13 %, kupna moč delavcev pa se je zavoljo tega občutneje znižala. Delavski zaslužki so se v masi v zadnjih mesecih zvišali le za nekaj več kot 10 %. Po lanskem nazadovanju realne vrednosti zaslužkov za 3 %, letos delavske plače še teže dohajajo draginjo.

Mir na sindikalni fronti v ZDA preseneča tem bolj, ker je najpomembnejša osrednja ameriška sindikalna organizacija AFL-CIO napovedala odprto vojno Nixonovi administraciji, ki ji očita politično in gospodarsko neučinkovitost. Predsednik te sindikalne organizacije je celo pozval Nixona, naj odstopi.

Opazovalci sodijo, da so se ameriški sindikati vsaj začasno odločili za premirje, zavedajoč se še vedno težavnega položaja gospodarstva. Zavedajo se tudi, da zvišanja stroškov dela za 11,3 % z zadnjimi pogajanji ne morejo več prenapenjati, ker bi s tem tvegali nevarnost porasta nezaposlenosti, katere delež se je že zvišal na 5,2 %. V sistemu, v katerem je moč sindikatov skoraj izključno odvisna od članarin, se nezaposlenost kaj lahko sprevrže v razpad sindikatov.

Dejstvo je tudi, da so pogajanja za obnovitev najpomembnejših kolektivnih pogodb šele na obzorju. Tako bodo v avgustu potekala pogajanja, ki zadevajo zaslužke kakih 650.000 delavcev telefonskih družb. V septembru oziroma oktobru bo na vrsti obnavljanje kolektivnih pogodb v letalskem prometu (85.000 delavcev in uslužbencev), v novembru pa bodo sledila pogajanja v premogovništvu (80.000 delavcev). Končno pa se bo decembra sindikalno leto sklenilo s pogajanji za obnovo pogodb na železnici (500.000 delavcev). Železniški sindikati so že zahtevali zvišanje delavskih zaslužkov za 20 % v treh letih veljavnosti sporazuma.

Šele jeseni bo potemtakem mogoče presoditi, kakšno bo vedenje sindikatov v dokaj delikatnih ameriških ekonomskih razmerah, toliko bolj, ker je tudi trenutno zatišje v dokaj razvejanih in po dejavnostih raznovrstnih sindikatih gradbenega kompleksa po vsej verjetnosti le krajši premor pred jesenskim viharjem.

N. Ž.

Na potezi je vlada

V Novi Gorici so se sestali predstavniki novogoriške in goriške občine ● Sodelovanje na gospodarskem, kulturnem, urbanističnem in drugih področjih

Po treh letih so se v Novi Gorici pred nedavnim sestali predstavniki Nove Gorice in Gorice ter se pomenili o prihodnjem sodelovanju, hkrati pa ocenili dosedanje uspehe na tem področju. Izdelali so program sodelovanja, prav tako pa za vsako področje dela našteli naloge, ki naj bi jih prvenstveno reševali. Tako je obema občinama v prid povečanje maloobmejnega prometa, ki je v zadnjem času precej upadel. Prizadevanja, da bi bolj liberalizirali prehode in uredili še nekatere druge stvari v zvezi s tem, so upravičena. Prav tako imata obe občini splet skupnih problemov pri varstvu okolja in urbanizmu. Predsednik novogoriške občinske skupščine Jože Šušmelj, ki je vodil našo delegacijo, in goriški župan Pasquale de Simone, ki je bil na čelu delegacije svoje občine, sta zatrdila, da se bodo stiki poglobili, saj je vedno bolj treba skupno reševati probleme, ki zadevajo obe komuni.

Največ govora na srečanju je bilo o gradnji mednarodnega mejnega prehoda na Vrtojbenskem polju, kamor naj bi se stekli dve najpomembnejši kontinentalni cesti: na naši strani Slovenika, na italijanski pa glavna cesta iz industrijskega bazena Milano – Torino. Na obeh straneh je zgrajenega že veliko. Pri nas vsa infrastruktura razen povezovalne ceste, onstran meje pa bo na pomlad že priključen na mednarodne ceste celoten mejni kompleks.

Kdaj bo promet stekel čez novi mejni prehod, še ni znano. Odločitev je odvisna od dogovora obeh vlad. Občini sta namreč že storili vse, kar je bilo v njuni moči, sedaj sta na potezi vladi, pravzaprav rimska vlada, saj je naša že pred časom privolila v odprtje novega prehoda. Iz Rima pa ni glasu in molk samo škodi razmeram ob meji, tako gospodarskim kot političnim.

Nekaj podobnega je z železniškim mejnim prehodom v Novi Gorici, ki ga ne smejo uporabljati druge države. Zmogljivosti na naši strani so neprimerno večje in bi železnica lahko pretovorila tudi tovor tretjih držav, ki se za to zelo zanimajo. Hkrati pa je železnica prek Sežane zelo obremenjena. Tudi pri tem ni željenega uspeha. Predstavniki goriške občine so zagotovili, da se bodo zavzemali, da se oba problema čimprej rešita, saj sta življenjskega pomena za njihovo mesto, seveda pa nista nepomembna tudi za Novo Gorico.

M. HOŽIČ

za lepšo in bolj čvrsto postavo melbrosia® pld. medex Ljubljana

SREČANJA

● VELENJE

Sodelovanje mladih

Občinska konferenca Zveze mladine Velenje se je pred leti vključila v mednarodno organizacijo za sodelovanje mladih Kreis Jugend Ring s sedežem v Esslingenu v Zvezni republiki Nemčiji.

Doslej so bili v središču Šaleške doline mladi iz Esslingena in iz Schiedama, letos se jim je pridružila še mladina iz francoskega mesta Vienna.

Letos je bila že na obisku v Velenju skupina 20 mladincev in mladink iz Schiedama in Vienne. Mladi iz Nizozemske in Francije so si med bivanjem pri nas ogledali zanimivosti Šaleške doline, obiskali pa so tudi rudarsko-elektroenergetski kombinat Velenje in tovarno gospodinjske opreme Gorenje Velenje. Pogovarjali pa so se o organiziranosti mladih, o samoupravljanju ter o varstvu in vzgoji predšolskih in šolskih otrok.

Zdaj pa je na obisku v Schiedamu in Vienni skupina mladincev in mladink iz Šaleške doline, ki preživljajo pri prijateljih na Nizozemskem in v Franciji del počitnic, pomagajo pa pri utrjevanju prijateljstva in razumevanja med mladimi vsega sveta.

(vš)

● AJDOVŠČINA

Sadovi pobratenja

Pobratenje med Ajdovščino in Quilianom pri Savoni v Italiji je rodilo prve sadove. Po nekajkratnih srečanjih predstavnikov občinske skupščine in družbenopolitičnih organizacij ter občine iz Quiliana so se pred dnevi prvič srečali tudi pionirji obeh mest. V Quiliano je namreč odpotovalo dvajset ajdovskih pionirjev, k nam pa je prišlo prav toliko njihovih otrok.

Z otroki so poleg vzgojiteljic tudi nekatere družine, ki so nastanjene v zasebnih hišah v Črnem vrhu, otroci pa prebivajo v prostorih tamkajšnje osnovne šole. Iz Ajdovščine so na počitnicah v Italiji tri družine, po ena iz Tekstine, Mlinotesta in Fructal-Alka, iz Quiliana pa sta prišli dve. Med bivanjem pri nas si bodo ogledali več turističnih in kulturnih zanimivosti, popeljali pa jih bodo tudi v bolnišnico Franjo.

M. H.,

ZAPISKI S POTI PO VOJVODINI

Majava ravnovesja na trgu s pšenico

Domača pšenica je bistveno cenejša od »mednarodne«, vendar ji je grozila nevarnost, da bo naposled postala preveč poceni in drugo leto – če prej ne – bi se morali soočiti z dejstvom, da imamo domače za prehrano premalo ● Velike razlike v interesih potrošnikov in pridelovalcev so lahko le navidezne

Po zadnjih dnevnih poročilih, ki so prihajala iz Vojvodine, vse tako kaže, da je letošnja žetev pšenice naposled pod streho. Zaenkrat seveda še ni natančnih podatkov, kolikšen je letošnji pridelek, vendar imamo na voljo strokovne napovedi, ki so – po tradiciji – vedno zelo blizu resnici. Povejmo kar naravnost: v Vojvodini, žitnici Jugoslavije, so napovedali, da bodo letos pridelali 165.000 vagonov pšenice. To je nekaj več kot lani, ko je bila letina izjemno ugodna. Letošnji porast gre predvsem na rovaš nekaj večjih površin pod pšenico, kar je „amortiziralo" delen padec hektarskih donosov zaradi relativno neugodnih vremenskih razmer.

Že kar na prvi pogled je treba priznati, da je 165.000 vagonov zrnja velik dosežek, vendar je vsekakor treba upoštevati, da je številka le „površinski" oris nekega dogajanja, ki je veliko bolj zapleteno samo od – gledano s kmečkimi očmi – setve in žetve. Ne nazadnje gre tudi za cene. Rastoča neskladja med dvigajočimi se cenami reprodukcijskih materialov in stroškov pridelovanja sploh in med zamrznjeno ceno pšenice je vse bolj vodilo vojvodinsko „poljedelsko tovarno" v neprijetne zagate in prinašalo tudi precej hude krvi. In razprav. In nujnih predlogov za izboljšanje.

Gledano malce poenostavljeno, bi lahko rekli, da smo se zadnje čase morali soočati predvsem z dvema stališčema: vojvodinskim (torej pridelovalskim) in jugoslovanskim (potrošniškim). In v ozadju domače polemike so še mednarodna dogajanja s hrano in okoli hrane. Za pravilno razumevanje razmer moramo upoštevati kar vse silnice, ki vplivajo na delo in življenje vojvodinskega kmeta, zasebnega in družbenega.

Za Vojvodinca ima pšenica nekakšen privilegiran položaj. Je osnova vsega gospodarjenja in nemalokrat tudi vprašanje časti. Res, tu sta še koruza in sladkorna pesa – „velika trojica" med poljščinami – vendar ima pšenica venomer poseben „zven", čeprav ni na prvem mestu po številu pridelanih vagonov . . .

Ali, kadar cena ni najbolj ugodna . . . Še do nedavna je bila pšenica le po 1,80 din za kilogram. Za primerjavo naj povemo, da je bila ta cena skoraj za polovico nižja od svetovne! Vendar je v Vojvodini bilo še do nedavna največ kritičnih razprav zaradi primerjave s ceno koruze, ki velja 2,20 din za kilogram. Poznavalci razmer so že s povišanim glasom obetali, da bomo docela razvrednotili učinek letošnje žetve pšenice, če ne bomo ukrepali izredno hitro. Natančneje, pet minut pred dvanajsto, kajti predlogi za nujno povišanje cene pšenice so bili stari že štiri mesece – odmeva pa od nikoder.

Ni šlo za to, da bi neugodna cena vplivala na obseg žetve, saj navsezadnje kmet nima učinkovitega protiukrepa, ko mu pa žito že raste. In tudi prodati ga mora – ali pa ne! Povedati je treba, da se je glavna nevarnost skrivala v zastoju v izvozu živine. Doma je ostalo na tisoče glav, ki jih je treba seveda krmiti. S čim? Primerjava med ceno pšenice in koruze da odgovor na zastavljeno vprašanje kar sama od sebe. V „našem" primeru bi krmljenje s pšenico pomenilo za živinorejce manjšo izgubo, kot jo bodo imeli sicer. Poznavalci razmer so napovedovali, da lahko ob nespremenjenih cenah „odpišemo" kar 50.000 vagonov pšenice ali – z drugimi besedami – skoraj tretjino žetve!

Omenjena dejstva moramo vsekakor upoštevati z vso resnostjo, če hočemo prav vrednotiti nedavno povišanje cene pšenice na 2,20 din za kilogram. Bo ukrep pomagal? Navsezadnje pšenica ni presegla vrednosti koruze, kar bi bilo razumljivo, temveč jo je le dosegla. Pri določanju nove cene je šlo vsekakor za kompromisno rešitev in zdaj lahko samo upamo, da bo dovolj učinkovita.

Jugoslovansko stališče, če ga lahko tako imenujemo, je seveda nekaj drugačno. Najlaže ga označimo s pričakovanjem potrošnikov, ki pravijo, da so zainteresirani predvsem za hrano po takih cenah, ki bo sprejemljiva za vsakogar. To še predvsem velja za pšenico (točneje kruh), ki je še vedno osnova vse naše prehrane, naj bo to dobro in zdravo ali ne. In videti je, da bo tradicija še dolgo obveljala.

Vprašanje je v bistvu samo eno: kako priti do poceni kruha? Prav gotovo ne tako, pravijo v Vojvodini (in ne samo tam), da boste z nizkimi cenami prisilili kmeta, da bo „metal" pšenico z njiv in jo nadomeščal z gospodarnejšimi poljščinami, na drugi strani pa bomo morali manjkajočo pš enico uvažati (kako je s tem, imamo lepe primere iz še ne tako zelo oddaljenega obdobja). Zakaj ne bi ustvarili takih razmer, da bi imeli dovolj svoje pšenice, če so pri nas izredno ugodni pogoji za gospodarno pridelovanje? To je vprašanje, ki je bilo letos izredno aktualno in bo prav gotovo tudi v prihodnjih letih, ko bo tekla beseda o usklajevanju interesov pridelovalcev in potrošnikov.

Omenili smo uvoz. Navsezadnje pri njem ne gre samo za to, da je cena pšenice na svetovnem trgu bistveno višja kot doma in je seveda treba uvoženo plačevati v trdnih devizah, za katere smo vedno v zadregi. Ne gre pozabiti tudi na izredno pomembno sestavino mednarodne trgovine s pšenico. Le-ta je že ves čas po drugi svetovni vojni eden najpomembnejših strateških „artiklov" in njeno prodajo ves čas spremlja niz pritiskov in izsiljevanj. Za primerjavo naj spomnimo, da je na primer pšenica orožje, ki jo ZDA ta čas najpogosteje uporabljajo v gospodarskem boju z izvoznicami nafte. Pšenice se v mednarodnih razmerah drži kaj slab sloves . . . In tudi zaradi tega kaže temeljito razmisliti, kaj bomo napravili z domačo proizvodnjo in koliko zlatega zrnja bomo sploh imeli. Pšenica pač ni samo „problem Vojvodine" niti ni cena kruha samo „problem potrošnikov . . .

IGO TRATNIK

Srečanje s pametjo

Še pred nedavnim so v republiških elektrogospodarstvih, tudi v slovenskem prevladovale avtarkične težnje, čeprav je bila vrsto let kljub rastoči porabi električne energije zapostavljena graditev prepotrebnih novih elektrarn.

Tako so zagovorniki avtarkičnega razvoja proizvodnje električne energije tudi v Sloveniji trdili, da bi bil prenos manjkajoče energije, denimo iz bosanskih ali še celo srbskih termoelektrarn predrag zaradi velikih izgub energije na prenosnem omrežju. Posledica takšnih pogledov je bilo celo nazadovanje proizvodnje premoga v državi kot ena izmed glavnih osnov za pridobivanje primanjkujoče električne energije, s stališča slovenskega gospodarstva pa so takšna stališča ob večletnih jalovih razpravah o umestnosti graditve te ali one elektrarne povzročala čedalje večje zakasnitve pri pokrivanju vse očitnejših primanjkljajev električne energije ter z njimi povezane izgube dohodka zaradi pogostih in vse bolj občutnih redukcij dobav električne energije.

Bilo bi neumestno, ko bi zdaj pogrevali razloge, ki so povzročili investicijsko mrtvilo v slovenskem elektrogospodarstvu, čeprav ne moremo mimo ugotovitve, da je tudi nekdanji republiški izvršni svet z razkosanjem prej enotnega elektrogospodarskega sistema v Sloveniji prispeval svoj delež k avtarkičnim težnjam v tej bazični proizvodni dejavnosti in potemtakem tudi k neenotni in neusklajeni investicijski politiki v elektrogospodarstvu.

Dejstvo je, da so bile potrebne politične spremembe in pobude v zveznem in republiškem merilu, katerih zasluga je bila vnašanje prepotrebnega reda in proizvodne ter investicijske discipline v dejavnost, ki že zaradi svoje pomembne vloge in specifične proizvodnje zahteva povezanost v čimbolj enoten sistem v republiškem kot tudi zveznem merilu. Pod vplivom teh sprememb so bili v pičlih nekaj mesecih doseženi pomembni rezultati od ponovne združitve elektrogospodarskih podjetij v enotno republiško organizacijo in enoten sistem, pa tja do sprejetja dolgoročnega programa graditve velikih elektroenergetskih objektov, ki bodo – čeprav z zakasnitvami, nastalimi zaradi prej omenjenih razmer – pripomogli k pokrivanju visokih primanjkljajev električne energije v naslednjih letih.

Čeprav investicijski program še ni povsem razčiščen niti ne dokončen, je graditev NE Krško, ki se prej ni premaknila z mrtvega tira, vendarle tik pred začetkom, sprejeta pa je bila tudi že odločitev o graditvi četrtega bloka TE Šoštanj, za katero so priprave tudi že v teku. Udarec zagovornikom avtarkičnega razvoja slovenskega elektrogospodarstva pa je slovenska finančna udeležba pri graditvi petega bloka termoelektrarne v Tuzli, ki bo slovenskemu gospodarstvu zagotovila dodatno energijo v letih, ko bodo primanjkljaji domnevno najobčutnejši.

Zadovoljivi premiki v medrepubliškem povezovanju so bili doseženi pred nedavnim tudi s sklenitvijo dogovora o dolgoročnem sodelovanju med elektrogospodarstvi treh republik, to je Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Srbije. Energetsko pasivna Hrvaška je z drugima dvema republikama, ki dolgoročno izkazujeta presežke energije, sklenila dogovor, po katerem bo od slednjih v prihodnje prejemala znatne količine primanjkujoče energije, pri tem pa se udeležila naložb za graditev novih zmogljivosti termoelektrarn Obrenovac in Gacko. Tako kot Sloveniji bodo tudi Hrvaški v naslednjih štirih letih primanjkovale znatne količine električne energije, konkretno od 1,7 do 2,2 milijarde kWh letno.

Vsa ta povezovanja in soudeležbe pri graditvi skupnih novih elektroproizvodnih zmogljivosti demantirajo poglede o energetski samozadostnosti posameznih republik, kajpada ob predpostavki, da bo v naslednjih letih hkrati z novimi medrepubliškimi elektrarnami zgrajeno tudi zmogljivejše prenosno omrežje kot pogoj za ustreznejšo izrabo in vrednotenje ogromnih rezerv premoga in še zlasti lignita v BiH in Srbiji.

Tudi Slovenija se bo morala kljub dograditvi NE Krško in TE Šoštanj IV opreti na dodatne energetske vire iz drugih republik, predvsem iz Bosne in Hercegovine, če naj bi v naslednjih letih ublažila grozeče visoke primanjkljaje energije.

N. Ž.

● HRVAŠKA

Smo res tako bolni?

Lani so zaradi bolezni na Hrvaškem izgubili več kot 18 milijonov delovnih dni. Na vsakih 100 zaposlenih je bilo celo 93 na bolniškem dopustu. Nihče ne ve, koliko stane boleznina do 30 dni, znano pa je, da so lani odškodnine za bolezen nad 30 dni veljale to republiko 541 milijonov dinarjev ali 34 % več kot leto poprej.

OD NAŠEGA DOPISNIKA

Premajhne kapacitete srednjih šol

Sedanje kapacitete šol druge stopnje v Črni gori bistveno zaostajajo za potrebami nadaljnjega izobraževanja kadrov. Tako ocenjujejo, da letos približno 2000 učencev iz osnovnih šol ne bo moglo nadaljevati izobraževanja na drugi stopnji. Najslabše so razmere v Titogradu in Nikšiću. Zato ni naključje, da se vsako leto na jesen šole odločijo za dodaten vpis kljub temu, da so razredi že zdavnaj polni. Tako bo bržčas tudi letos.

V Črni gori že nekaj let ugotavljajo, da so kapacitete šol druge stopnje bistveno premajhne in da so nepravilno razporejene. Toda dejstvo je, da so doslej v tej republiki storili vse premalo, da bi povečali zmogljivosti tako imenovanih srednjih šol. Opozarjajo pa tudi na pojave, ko skuša vsaka občina razviti vse smeri šolanja na drugi stopnji, kar velja zlasti za razvitejše občine. Tako se dogaja, da kljub vsesplošnemu pomanjkanju šolskih kapacitet ostajajo nezasedene nekatere šole, kar je značilno predvsem za severne predele te republike.

J. S.

BOSNA IN HERCEGOVINA

Več premoga

Da bi povečali proizvodnjo premoga zaradi povečanih potreb na trgu, so v Titovih rudnikih Kreka-Banovići pričeli odpirati nove površinske kope: Krojčica, Hustići, Turija in Karići. Na nekaterih bodo pričeli z obratovanjem že letos. Po sprejeti dinamiki Titovi rudniki Kreka-Banovići iz leta v leto povečujejo proizvodnjo premoga, tako da bo v desetih letih proizvodnja sedanjih 8 milijonov ton narasla na približno 20 milijonov ton.

TE DNI SO REKLI

DUŠAN PETROVIĆ-ŠANE, predsednik zvezne konference SZDLJ v izjavi ob tednu solidarnosti:

Letošnji dan solidarnosti – 26. julij – in teden solidarnosti, ki bo trajal do prve avgusta – sta posebno pomembna za organizirano in trajno dejavnost vseh organiziranih socialističnih sil v SZDL pri uresničevanju samoupravnega bistva socialistične solidarnosti. Že pred tem datumom so bile opredeljene pomembne družbenopolitične naloge, da bi najustreznejše rešitve čimbolj vsestransko upoštevale ustavnega načela o solidarnosti in vzajemni pomoči naših delovnih ljudi in občanov. Tako se je, poleg drugega, s podpisom dogovora predstavnikov vseh naših republik in pokrajin o uporabi novitvi sredstev solidarnosti za odstranjevanje posledic elementarnih nezgod ureslo čila humana ideja, ki se je rodila sicer že mnogo prej, postala pa je še posebej aktualna neposredno po katastrofalnem potresu v Skopju v juliju 1963. leta. Ta dogovor je nastal kot rezultat polnega soglasja vseh republik in avtonomnih pokrajin, kot odraz interesov delavskega razreda, vseh narodov in narodnosti. Dogovor predvideva, da bodo delovni ljudje in občani, samoupravno organizirani, odstranjevali posledice elementarnih nezgod ter da bodo v skladu s svojimi možnostmi sodelovali pri formiranju solidarnosti. S tem so ustvarjeni najširši pogoji, da bi načela socialistične solidarnosti uresničila kot sestavni del samoupravljanja.

S tem dogovorom se naša družba organizira tako, da bo lahko pravočasno in učinkovito zagotovila pomoč ob elementarnih nezgodah. Sredstva se bodo, kot je znano, formirala v višini 0,2 % letnega družbenega proizvoda v organizacijah združenega dela, občinah, pokrajinah in republikah. Kaj to pomeni v materialnem smislu, najbolje pove podatek, da bomo v naslednjih desetih letih z obveznim izločanjem tega prispevka zagotovili sredstva v skupni vrednosti blizu milijard dinarjev.

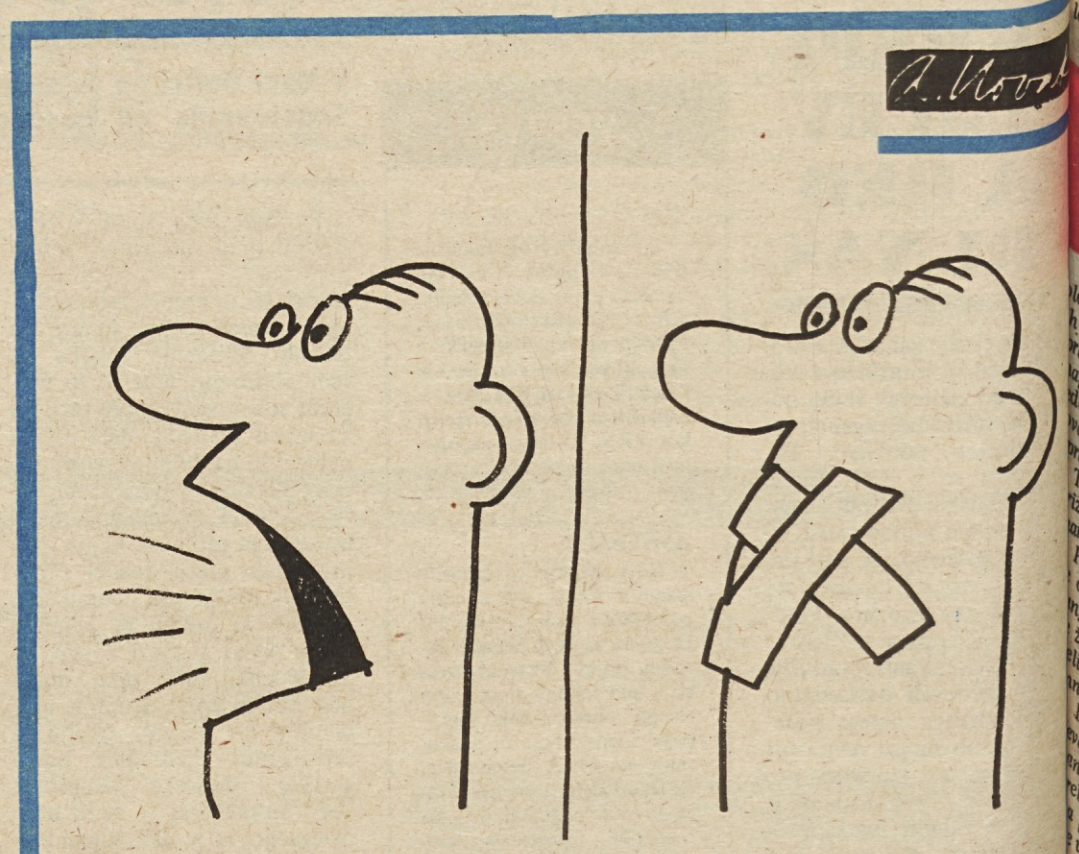

OD BESED K DEJANJEM

OB VELIKI CESTI

Kadar se pogovarjamo o bodoči cesti entilj–Nova Gorica, le malokrat ali pa sploh e pomislimo na ljudi, ki trdo delajo, da bo lahko stekla po široki cesti reka avtomobilov. Zato pa toliko bolj mislijo in skrbijo zanje v radbenih podjetjih, kjer so ti delavci zaposleni.

Pred nedavnim sem obiskala nekatera delavska naselja ob cesti Hoče–Levec.

V Framu ima gradbeno podjetje Slovenija este 10 barak za svoje delavce. Le-ti so skoraj si iz drugih republik in se redkokdaj vračajo omov. Zato morajo imeti primerna bivališča, a se po 12-urnem utrudljivem delu lahko mijejo in si odpočijejo.

V sobah spijo po dva ali trije. Sobe so skromno opremljene. Tam najdemo dve ali tri postelje, omaro in mizo ter stole. Toda slednji so e bolj redkost. Čeprav so ta bivališča snažna in ustrezajo zakonu o najnižjem življenjskem standardu, se ne morem otresti vtisa, da sem bila v udo pusti kasarni. Z malo truda bi se dalo sobe urediti bolj domače, bolj tople. Seveda je to var posameznikov. Soba od sobe se razlikuje n lahko uganeš, kakšni ljudje živijo v njej. Za ste, ki sami ne znajo poskrbeti za toplino v bi, bi morda lahko poskrbelo vodstvo naselja.

Iz pogovoru z delavci sem zvedela, da so sicer adovoljni s stanovanji, toda zdi se mi, da bi bili e bolj veseli živahneje in prijetneje opremljenih ob.

Ekonomska cena za hrano je 1100 din, za anovanje pa 150 din na mesec; od tega delavci ačajo 650 za hrano in 60 za stanovanje. Delavec zasluži 4000 din na mesec. Tako mu ostane še nekaj za družino. Po navadi delavci delajo vse sobote, ko pa dobijo osebne dohodke, imajo prosto soboto in ponedeljek, da lahko gredo domov.

Prav gotovo pa se 250 delavcev, kolikor jih je trenutno v naselju, ne more zadovoljiti samo z delom, hrano in spanjem. Ti delavci, predvsem so to mladi ljudje, si želijo zabave in sprostitve. V ta namen imajo v veliki jedilnici televizijski sprejemnik in časopise. Zadaj za naseljem so si sami uredili košarkarsko igrišče z razsvetljavo.

Gradbeno podjetje Gradis ima dve naselji: v Prelogah in v Žičah. Ti dve naselji sta podobni prejšnjemu, le da sta precej manjši.

Začutila sem, da je najbolj živahno v Žičah. Naselje je odmaknjeno od ceste in od bližnjih krajev, zato je treba še bolj razgibati življenje v prostem času. V naselju imajo poleg televizijskega sprejemnika in časopisov tudi knjižnico. Organizirajo tudi ogled gledaliških predstav, enkrat letno gredo na daljši izlet. Največja aktivnost pa se je razvila na športnem področju. Posebno mladi po večerih preskušajo svoje moči na nogometnem ali odbojkarskem igrišču.

Ljudje v naselju so tudi delavci-samoupravljavci. Imajo svoje osnovne organizacije sindikata. V zadnjem času je vedno bolj opaziti zanimanje za sodelovanje v razpravah in za odločanje.

Tako teče življenje v naseljih ob gradbišču, cesta pa postaja iz dneva v dan večja realnost.

R. S.

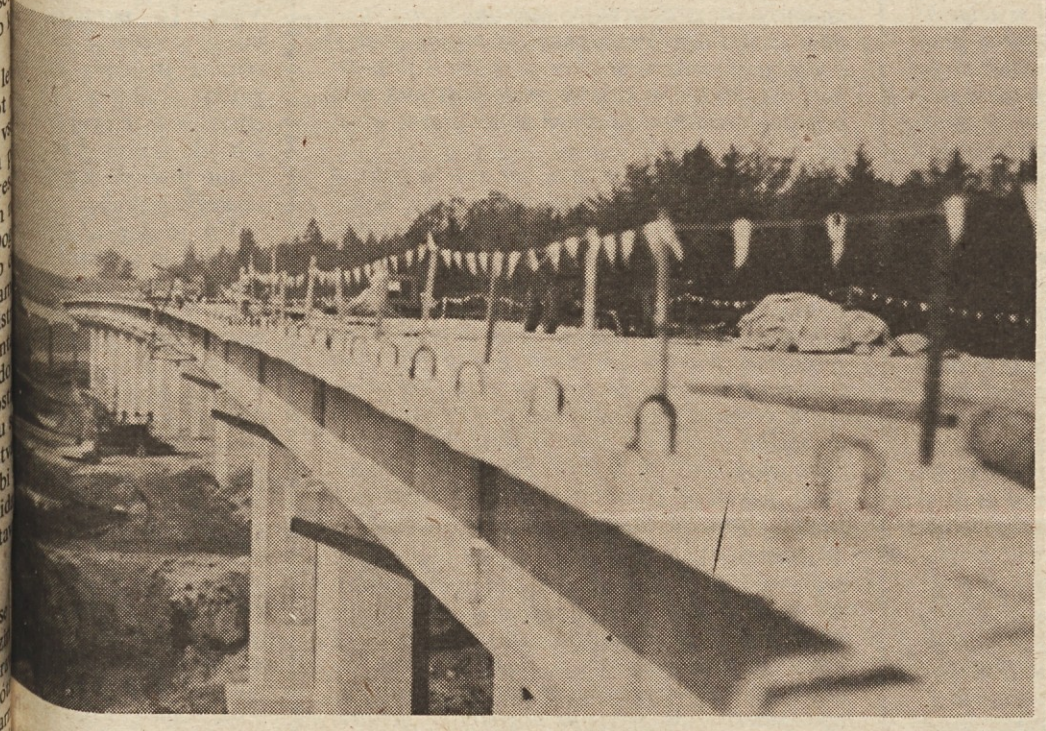

Gradnja mostu na Prelogah je v zaključni fazi

HUMORESKA

SODOBNA PRAVLJICA

V Srečni deželi je nekoč živela princesa Ivanka, hči kralja Janeza Malega in se je že nekaj let kar naprej jokala. Njena nenehna žalost je tolikanj zaskrbela njegovo veličanstvo, da je pred dnevi poklical na dvor štiri najboljše humoriste, ki so sloveli daleč naokoli in jim je dejal:

„Če bo kdo med vami pripravil mojo punco do tega, da se bo smejala, mu dam njeno roko in še pol kraljestva.“

Humoristi so odšli v princeskino sobano in so skušali nasmejati objokano žensko bitje.

Prvi je dejal:

„Vaše visočanstvo, bi vas lahko vprašal, če veste, kaj je kočija? “

Princesa je molčala.

„Veste,“ je rekel humorist, „kočija je sodobno prevozno sredstvo, s katerim se vozi ljudstvo po svojih predstavnikih.“

In se je zasmejal.

Princesa pa se je še kar naprej jokala.

Drugi je dejal:

„Vaše visočanstvo, mi lahko poveste, kako si človek v naši družbi lahko zagotovi kočijo? “

Princesa je molčala.

„Veste,“ je rekel humorist, „vsi naši ministri so si kupili kočije in potem so si napisali potne naloge za službeno potovanje v Skandinavijo in ko so obiskali Norveško, Švedsko in Finsko, so jim ministrstva, ki jim načeljujejo, izplačala prav toliko denarja za kilometrino, kolikor so plačali za nakup kočij.“

In se je zasmejal.

Princesa pa se je še kar naprej jokala.

Tretji je dejal:

„Vaše visočanstvo, naj vam glede teh prevoznih sredstev povem vso resnico. Najprej si je namreč minister Grega kupil navadno kočijo in ko je za to dejstvo zvedela žena ministra Mohorja, je le-ta kupil posrebreno kočijo, in ko se je z njo pojavil v javnosti in jo je videla boljša polovica ministra Bolteža, je slednji kupil pozlačeno kočijo. In tako je žena prvega ministra Gašperja sklenila, da bo njen mož kupil diamantno kočijo, vendar take ni bilo ne na domačem in tudi ne na tujem trgu in zavoljo tega se je žena prvega ministra imenovala za predsednico osrednje komisije za odpravo neupravičenih socialnih razlik v Srečni deželi.“

Humorist se je smejal, princeska pa je vzrojila:

„Pišite me v uh s temi vašimi kočijami.“

Četrti je dejal:

„Prav imate, vaše visočanstvo, resnica nikoli ni smešna. Zato vam bom povedal izmišljeno zgodbo. Pred nedavnim se je zgodilo, da so se trije ljudje znašli pred vsevedo botro Jago, ki živi in bo večno živela v Močilnikovem grabnu, in vsak med njimi ji je povedal svojo prošnjo:

Državljan Velike vzhodne dežele je skušal zvedeti, kdaj bo standard ljudi v njegovi domovini dosegel življenjsko raven prebivalstva v Veliki zahodni deželi, medtem ko je državljan Velike zahodne dežele skušal ugotoviti, kdaj bo doma užil toliko demokracije, kot mu je zagotavlja ustava njegove domovine. Botra Jaga je rekla: Čez kakih petdeset let, ko vaju več ne bo. In oba spraševalca sta bruhnila v jok. Potlej jo je naš občan iz Srečne dežele vprašal: Vi, ki večno živite, boste prav gotovo vedeli, kdaj bo vse tisto, kar so zapisali v ustavo naše kraljevine in kar smo sprejeli kot naš gospodarski program, postalo resnica. In botra Jaga se je začela jokati in je rekla našemu občanu: Veš, takrat pa tudi jaz ne bom več živela.“

Fant se je smejal, princesa Ivanka pa se je cmerila še bolj kot poprej.

In kralj Janez Mali je vse štiri tako imenovane veseljake izgnal iz Srečne dežele in ko so odhajali, je princesa vpila za njimi skozi grajsko lino: „Take vice pozna pri nas že vsak otrok.“

Birič, ki mu je kralj ukazal, naj humoriste popelje na deželno mejo, je tedaj vrgel svojo helebardo v obcestni jarek in dejal: „Kje pa je rečeno, da se vsaka princesa mora smejati.“

In potem so se humoristi in kraljev birič zatekli v mejno obcestno krčmo in od tam je še pozno v noč odmevala pesem:

„Če bi bil jaz cesar, kralj,
bila bi postava,
kar bi kdo za vino dal,
vrne mu država.“

JANEZ VOLJČ

KOZERIJA

Pamet ne sme nikoli na dopust

Tomaž je bil do lani direktor nekega večjega podjetja. Živel je še srečno, dokler se ni začel ves direndaj okoli TOZD. V nemčnih razpravah se je vse bolj počutil kot jazbec, ki so mu sitni ki kužki zaprli vse izhode iz jazbine. Hvala lepa za tako šefovje, si je naposled dejal in se preselil za direktorja v manjše ljetje, kjer je bilo tako malo zaposlenih, da sploh niso imeli avskega sveta. Za Tomaža je bilo predvsem pomembno, da se je lep čas rešil preganjavskih razprav okoli TOZD in – če je ves lektiv zbor delovne skupnosti – vsaj ne bo treba vlagati odvečh naporov v sporazumevanje, temveč bo vse moč kar z levo roko raviti po čudovitem sistemu preglasovanja. Tomaž sicer ni imel aprejšnjega vpogleda v značaj „materiala“, vendar je iz izkušenj del, da ima direktor vedno večino za sabo. Vsaj pri glanju . . . In – saj je vendar število glasov bistvo delavskega samoravljanja!

Tomaž si je moral – sicer nerad! – v teh pasje vročih dnevih iznati, da ima vsaka resnica dva obraza. Tudi ta, da bo imel v anjšem kolektivu manj preglavic na grbi. Kakšna zmota!

Primerilo se je, da so se trije nergači spravili za gostilniški pult in dogovorili za minersko akcijo. Seveda minersko v smislu minija leporečnih samoupravnih načrtov. Je bil pač velik minus, da že trojica v majhnem kolektivu, vsaj teoretično, lahko napravila lik cirkus, v velikem bi pa omenjeno število preprosto utonilo v nožici (pozitivnih glasov).

Pa pustimo nergače in sploh vse tiste, ki so vedno nekaj spravali. Direktorja Tomaža so v (vsebinskem) samoupravnem smislu nimali predvsem glasovi. In prav ti prekleti glasovi, ki jih je poboval za večino, mu zadnje dneve niso dali spati. Tako hudo so peklili, da se mu je včasih zdelo, kako mu je bilo bolje, ko se je ukvarjal s tozdiranjem . . .

Vendar, Tomaž je bil mož na mestu . . .

Da ne bi prehitevali logičnega poteka dogajanja, je treba razkriti poglavitno težavico malega kolektiva: osebni dohodki so v relativnem pogledu zlezli že na tako nizke veje, da se je celo že direktorju zdelo, kako ima nizko plačo. Nedostojno nizko. Da o ostalih niti ne govorimo.

Tomažu je bilo sicer malce žal, ker ni že spomladi odprl plačilno pipico bolj na široko, vendar mu je zavlačevanje prišlo prav zaradi izboljševanja delovne discipline, kakor se temu strokovno reče.

Zdaj pa so stvari grozile, da bodo ušle Tomažu iz rok. Nekaj mu je prišlo na ušesa o zamrznitvi plač. Takoj je treba ukrepati, je planil Tomaž in se vrgel na delo. In tako je naletel na porazno glasovalno dejstvo. Preden se je prav zavedel, mu je nad polovica kolektiva ušla na dopust in – zbogom glasovalna večina!

Da bi bile razmere še bolj zapletene, so na delovnih mestih vztrajali ravno tisti z dolgimi jeziki, večina nergačev, predrzni vpraševalci in sploh vsi samoupravno negativni elementi.

Potem se je Tomaž domislil prave poteze. Na tiho se je odpeljal na službeno potovanje v Crikvenico, kjer je – ali vsaj v bližini – letovalo devet članov kolektiva (točneje: devet glasov). Pravočasno so bili obveščeni s telegrami, da so bili zbrani na enem mestu in jih ni bilo treba vlačiti iz morja. Manjkal je samo še en glas, ki se je nekje v Beli krajini šel kmeta. Ni šlo drugače in se je deveterica s Tomažem na čelu odpeljala v revirje ob Kolpi. Saj se je splačalo: kolektiv je na izrednem zasedanju v izrednih razmerah s 100 % prisotnih glasov in z glasom večine (vse natančno po statutu!) sprejel novi pravilnik o nagrajevanju. Tako, grozeča zmajeva glava zamrznitve je bila že vnaprej obglavljena!

Pod točko razno je večina vseh članov kolektiva (11 od 21) sprejela sklep, da se letni oddih vseh prisotnih podaljša za tri dni. Najprej dan za to, ker so ga izgubili v psihičnih pripravah na sejo, potem dan, ki je šel zaradi dirkanja v Belo krajino, in naposled še dan zaradi vnovičnega vživljanja v dopustniško okolje.

Ko bi le vse seje tako uspele . . .

Tig

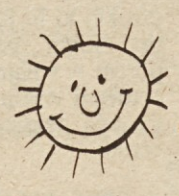

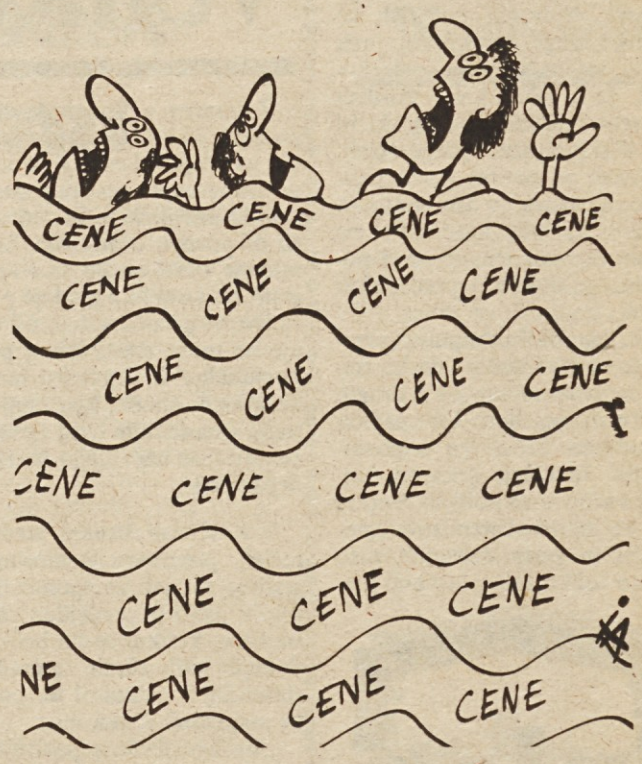

Tudi mi z nižjimi osebnimi dohodki imamo morje!

I. Antič

UREJANJE DRUŽBENO NADZOROVANEGA VARSTVA OTROK

Stisko naj bi omilile varstvene družine

Z letošnjim samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem smo naposled uveljavili stališče, da bi naj bili vsi otroci, zlasti pa tisti iz delavskih in socialno ogroženih družin, vsaj eno leto deležni načrtne družbene vzgoje. Vendar se zastavlja vprašanje, kako izpolniti to nalogo?

Odgovor daje republiška skupnost otroškega varstva med drugim s tezami za urejanje družbeno nadzorovanega in priznanega varstva otrok v drugih družinah. Gre za to, da priznamo tako imenovanemu „črnemu varstvu" domovinsko pravico. Z drugimi besedami: v to varstvo bo morala družba odločno poseči in ga, razumljivo, tudi priznati. Izkušnje so pokazale, da so že doslej mnogi starši, ker jim v stiski drugega ni preostalo, organizirali varstvo svojih otrok sami in brez družbene pomoči.

Poglejmo samo razmere v Ljubljani. Tako je kar 9500 otrok v varstvu pri starših, 4700 jih varujejo sorodniki, pri svojcih v drugih krajih je 1400 otrok, v varstvu pri drugih družinah 3000, v stalnem varstvu v vrtcih je 7600 otrok, v reji 120, skoraj 2000 malčkov pa sameva cele dopoldneve brez slehernega nadzorstva. Lahko bi torej rekli, da je samo v ljubljanskih občinah zajeto v družbeno varstvo skromnih 30 % vseh predšolskih otrok. Še slabše so, sodeč po nekaterih podatkih – razmere v drugih večjih mestih, med njimi zlasti v Mariboru, Celju, Kranju, Novi Gorici, Novem mestu, Kopru, skratka v vseh industrijskih središčih.

VARSTVENE DRUŽINE

Večino mladih družin skrbi najbolj, kam med delom z otroki, saj v vrtcih še vedno ni dovolj prostora, ta problem si prizadevajo rešiti teze za urejanje družbenega varstva otrok v drugih družinah. Že doslej, čeprav bodo prišle v javno razpravo šele na jesen, pa so teze že doživele med družbenopolitičnimi in organizacijami združenega dela velik odmev in dobile vso podporo.

Kajpak pa tudi družbenega varstva v drugih družinah ne bomo mogli uresničiti prek noči, saj je iluzorno pričakovati, da bi lahko kmali poiskali potrebno število družin, ki bi jim lahko zaupali varstvo otrok. V tezah je namreč jasno zapisano, da želimo v Sloveniji s to obliko varstva zagotoviti ne samo varstvo, temveč tudi potrebno vzgojo predšolskih otrok.

Na republiški skupnosti otroškega varstva sodijo, da bo treba načrtovano varstvo v drugih družinah izpeljati kar najbolj preudarno in z vso odgovornostjo. In kar je pri vsem najbolj važno – za nobeno ceno se ne bo možno prepustiti „ponudbi in povpraševanju" zato pa bo toliko bolj potrebno presoditi, katerim družinam lahko res zaupamo predšolsko otroke. O izbiri takih družin bodo odločali vzgojnovarstveni zavodi, skupnosti otroškega varstva in krajevne skupnosti, ki naj bi bili tudi nosilci te akcije.

BREZ ZALETAVOSTI

Da so načrtovalci akcije mislili pri varstvu otrok v drugih družinah domala na vse, kaže že to, da bodo za začetek izbrali nekaj, lahko bi jih imenovali eksperimentalnih varstvenih družin, pri katerih bo po zahtevanih pedagoških in zdravstvenih normah dejansko zagotovljeno primerno varstvo otrok. Vendar ne gre samo za to.

VSAKEMU KOLEKTIVU POČITNIŠKI DOM
ADRIA Caravan
VSAKEMU DELAVCU POCENI DOPUST

Krajevne skupnosti, vodstva vrtcev in zdravstvenih delovnih organizacij, na območju katerih bivajo te družine, naj bi ocenile tudi njihove moralne in politične kvalitete. Tako bomo ne nazadnje krepko zaustavili naraščanje nekontroliranega „črnega" varstva, seveda vsega ne takoj, postopoma pa skoraj zagotovo. Zmotna so tudi pričakovanja, da se bo družinsko varstvo zdaj, ko nam je postalo zavoljo občutnega pomanjkanja mest v vrtcih še kako potrebno, spremenilo v neke vrste zasebno dejavnost, kar mnoge družine, zainteresirane za novo obliko varstva, pričakujejo.

V varstvenih družinah naj bi bili otroci dve leti in pol, in sicer od 6 meseca do treh let starosti, v tem času pa bi zanje našli prostor v vrtcih. Teze prav tako predvidevajo, da bi vse otroke, ki bi jih zajeli v varstvo pri drugih družinah, vključili potem še v najmanj enoletni načrtovani vzgojni program, ki bi ga bili deležni vsi predšolski otroci.

—iv

DARUJTE KRI – REŠUJTE ŽIVLJENJA
SAMO KRI – NADOMESTI KRI

Objavljamo seznam krvodajalskih akcij v avgustu 1974, da bi se občani navedenih občin in krajev lahko čimprej prijavili občinskim odborom Rdečega križa, kateri dan želijo priti na odvzem krvi.
Ker samo kri nadomesti kri, je razumljivo, da si jo z darovanjem zagotovimo tudi sebi in svojim najbližjim, če bi jo potrebovali.
Dolžnost zdravih prebivalcev je, da kri darujejo vsaj nekajkrat v življenju, saj je nehumano zanašati se samo na solidarnost drugih. Dajanje krvi je odraz človečnosti, zato Rdeči križ pričakuje na odvzem krvi vse zdrave občane.

AVGUST 1974:
ŠKOFJA LOKA – 1., 2., 3.
RIMSKE TOPLICE – 7.
RADEČE – 8.
VIDEM OB ŠČAVNICI – 13.
RADENCI – 14.
GORNJA RADGONA – 15., 16., 17.
LJUTOMER – 19., 20., 21., 22., 23.
NOVA GORICA – 27., 28., 29., 30.

REPUBLIŠKI ODBOR RKS
OBČINSKI ODBORI RK

TIPAJOČI KORAK

Ustavna dopolnila so omogočila ustvarjanje delavskega nadzora kot samoupravne institucije posebnega pomena, ki naj bi zadovoljila potrebe po organizirani samozaščiti družbenih odnosov in sredstev združenega dela.

Vsekakor bi bilo zgrešeno, če bi si delavski nadzor prilastil vlogo nekakšne „interne policije", ali da bi postal telo, ki bi odločalo o vsem. Pojmi glede tega so že bolj ali manj razjasnjeni. Preprosto in poenostavljeno rečeno, delavski nadzor naj bi svojo dejavnost usmeril predvsem na spremljanje uresničevanja sklepov samoupravnih organov. Preventivno naj bi delavska kontrola tudi skrbela za to, da bi se čimbolj omejil gospodarski kriminal ter da bi odpravili korupcijo, podkupovanje in druge družbeno škodljive pojave v podjetjih in v gospodarstvu nasploh.

Dobro leto po ustanovitvi samoupravnega delavskega nadzora je ponekod še precej beganja, nejasnosti in dilem, ki pa jih v nekaterih republikah, kot denimo v Srbiji, skušajo razjasniti na posvetovanjih, primerjajoč pri tem komaj enoletne izkušnje pri organiziranju in delovanju tega najmlajšega telesa delavske samouprave.

Razprave na teh posvetih so v prvi vrsti pokazale, da brez ustreznih programov dela in pravilnikov delavski nadzor nikakor ne bo mogel izpolniti svojih nalog in upravičiti svojega obstoja. Še marsikje je – tako so ugotovili – samoupravni delavski nadzor prepuščen samemu sebi, pri čemer deluje večidel le samoiniciativno, tako rekoč, od primera do primera, ne da bi mu uspelo vzpostaviti čvrstejše sodelovanje z drugimi samoupravnimi organi.

Izkušnje kažejo, da delo samoupravne delavske kontrole ne more biti niti uspešno niti smiselno, če normativni akti, ki žadevajo dejavnost tega samoupravnega organa, ne predvidevajo oziroma ne določajo virov, iz katerih delavski nadzor lahko dobiva potrebne podatke in informacije. Prav tako je pomembno, da zadevni normativni akti predpišejo način priprave teh podatkov za seje, kot tudi predvidijo disciplinske ukrepe proti tistim, ki bi se izogibali ali upirali dajanju in pripravi takšnih podatkov.

Ker sta od dajanja in priprave zahtevanih podatkov odvisni vsebina in učinkovitost dela samoupravnega delavskega nadzora, morajo gradivo za seje tega samoupravnega organa – če v podjetju ni ustrezne strokovne službe – pripravljati tiste službe, v katerih pristojnost sodi tudi priprava podatkov za druge samoupravne organe.

Precej nejasnosti je tudi, kar zadeva položaj internih kontrol kot strokovnih služb samoupravnega delavskega nadzora. Na posvetovanju v Svetozarevu so na primer ugotovili, da bi morale strokovne službe v podjetjih ne le pripravljati zahtevano gradivo za seje samoupravne delavske kontrole, marveč tudi opozarjati na probleme. Naloga teh služb naj bi bilo tudi ugotavljanje, kako se izvajajo sklepi in priporočila organov samoupravljanja, o čemer naj bi te službe obveščale člane delavskega nadzora. Prek strokovnih služb naj bi člani delavske kontrole spremljali delo finančnega in komercialnega sektorja ter drugih sektorjev v podjetju.

Značilno je tudi, da se v večini občin še ni primerilo, da bi delavski nadzor zahteval podatke o poslovanju svojega podjetja od pristojne službe družbenega knjigovodstva, ali z njo vsaj vzpostavil stik. Prav tako še ni bilo primera, da bi organ delavskega nadzora obravnaval pogoje, pod katerimi se sklepajo pogodbe o graditvi investicijskih objektov in najemajo krediti, kolikšna je višina provizij, ki jih izplačuje podjetje, itd.

Delo delavskega nadzora pa nemalokrat ovirajo tudi zakonski predpisi, zlasti kadar gre za prekrške posameznikov. Meje pristojnosti delavskega nadzora se začrtane ohlapno ali povsem pomanjkljivo, zato ni čudno, da se dejavnost delavskega nadzora pogosto „pokriva" z dejavnostjo drugih organov samoupravljanja ter da delavski nadzor ob komaj enoletnih izkušnjah povečini še ni zaživel tako, kot bi moral.

N. Ž.

Dobra novica

V ljubljanski regiji ... kaj več kot 62.000 u... jencev (en upokojenec na 3,8 aktivnega z... vanca), v vseh ljublj... občinah pa živi 37.18... kojencev ali en upok... na 4,4 aktivnega z... vanca. Razumljivo je, ... sveča družba tem obč... potrebno skrb, ki je ... čase vse bolj načrto... Pred kratkim so bile n... izdelane teze družbene... govora o izvajanju pro... družbene pomoči, ... njene starejšim obč... Ljubljane. Teze izhaj... spoznanj, da bomo d... 1980 potrebovali v Lju... najmanj 2000 postelj ... rostnike. V ponazorite... ko povemo, da bo leta ... živelo v našem glavne... stu že 41.000 občano... rih več kot 75 let, ... 15 % vseh Ljubljančano...

Med drugim teze p... devajo, naj bi imeli v ... ljani čez šest let sede... mov za upokojence. ... sedanjih na Bokalcah... boru in Poljanah naj bi... dili še domove v Šiški, ... žigradom, v Mostah ... Viču. To pomeni, ... imela vsaka ljublj... občina en dom za up... jence, njihova pop... zmogljivost pa naj bi b... kih 200 postelj, kar pa ... vedno premalo glede n... no večje potrebe.

Vsi domovi, vsaj ... obljubljajo investitorji, ... imeli tudi primeren ... dard. Najmanj za 55 s... valcev bodo na voljo ... posteljne sobe.

Načrtovalci izh... družbenega dogovora ... opredelili tudi dinami... vrstni red gradnje do... Tako bo še letos kon... preureditev doma na ... nah, pripravljena pa je ... vsa tehnična dokume... za domova v Šiški in za ... gradom, ki naj bi ju ... graditi še v tem letu, ... njič bi prišla leta 19... vrsto domova v Mostah ... Viču.

In kako bo urejeno ... ciranje izgradnje teh ... mov? Največ investic... sredstev bo prispeval ... bliški zavod za urejanj... novanjskih zadev, za ... ostala sredstva pa se ... morale dogovoriti vse ... ljanske občine, kar je ... drugim pogoj za up... sredstev iz republi... sklada.

Veliko sredstev – pa preveč potre...

Železarna v Štorah je eno izmed ne tako številnih slovenskih podjetij, ki so že izdelala srednjeročni program stanovanjske gradnje za svoje delavce. K temu so kolektiv „prisilile" velike potrebe po stanovanjih, po drugi strani pa si delavci, ki imajo izdelan stanovanjski pravilnik in ki vedo, koliko stanovanj lahko podjetje zgradi ali da posojil, izračunajo, kdaj bodo prišli na vrsto in zato mnogo mirneje obravnavajo ta svoj problem. Poleg tega pa je takšen program stanovanjske gradnje podlaga vsemu širšemu snovanju v stanovanjskem gospodarstvu, od občinske do republiške ravni. Stanovanje ne more zrasti samo, potrebuje stanovanjsko naselje, urejeno komunalno in trgovsko mrežo, šole, otroške vrtce, trgovine itd. Skratka, v občini, kjer imajo jasno predstavo, koliko stanovanj bo treba v naslednjih letih zgraditi v posameznih krajevnih skupnostih, znatno laže načrtujejo in usmerjajo tudi razvoj vseh spremljajočih dejavnosti.

V Železarni Štore so srednjeročni program stanovanjske gradnje sprejeli že spomladi letos: v njem je predviden obseg sredstev, kolikor se jih bo v naslednjih letih zbralo za gradnjo stanovanj v železarni ter potrebe po gradnji stanovanj.

„Veliko število zaposlenih in njihova sorazmerno velika raztresenost – naši delavci živijo ne le v Štorah, pač pa tudi v Celju, Šentjurju pri Celju in v okolici teh krajev – nam onemogočata učinkovitejšo uporabo sredstev, ki jih imamo na voljo," je pripovedoval Štefan Arzenšek, vodja TOZD za gradbeno, komunalno in stanovanjsko gospodarstvo. „Tako je kljub temu, da je podjetje po vojni zgradilo že kakih 600 stanovanj, še vedno dolga vrsta čakajočih in ne kaže, da bomo v petletnem obdobju, ki ga zajema naš program gradnje stanovanj, zadovoljili vse potrebe po stanovanjih in posojilih za adaptacijo stanovanj."

V železarni dajejo vso možno podporo blokovni stanovanjski gradnji. Žal pa veliko delavcev živi na podeželju in je zato treba vsako leto izločiti znatna sredstva za posojila tistim, ki želijo na deželi obnoviti svojo hišo ali pa si zgraditi novo hišo. Kljub temu pa so v zadnjih treh letih začeli prek TOZD za gradbeno, komunalno in stanovanjsko gospodarstvo pomagati zasebnim graditeljem tudi s posredovanjem potrebnih količin betonskega železa – proizvajajo ga v železarni in je tako za delavce kakih 10 odstotkov cenejše kot v trgovini – pa tudi drugih vrst gradbenega materiala.

„Pomagali pa smo tudi pri nakupu ustreznega gradbenega zemljišča," je nadaljeval tovariš Arzenšek. „Tovarna je pred leti zgradila stanovanjsko naselje na Lipi. Takrat je ostalo nekaj prostora za zasebne hiše in graditelji so za komunalno opremljeno zemljišče, katerega opremo je plačala železarna plačali le minimalen znesek. Podobno je podjetje ravnalo tudi v Šentjurju pri Celju, kjer je odkupilo zemljišče, zasebni graditelji pa so potem podjetju v obrokih odplačali stroške zanj in za komunalno ureditev."

Vse to odteguje znatna sredstva organizirani gradnji stanovanj in onemogoča še boljši izkoristek zbranih sredstev. Kakor je sicer res, da tisti delavci, ki živijo na kmetijah staršev, prosijo za sorazmerno skromna sredstva za popravila stavb ali njihovo delno razširitev, da zasebni graditelji novih stanovanjskih hiš po navadi zaprosijo res za najnujnejša potrebna sredstva, pa po drugi strani drži, da je tovrstnih prosilcev toliko, kolikor bi lahko dobili posojila po pravilniku o dodeljevanju stanovanjskih posojil. Po njem bi lahko vsak zaposleni dobil do 50000 din posojila, zakonca pa skupno največ 70000 din. Vendar se v železarni doslej še ni zgodilo, da bi kateremu od prosilcev odobrili najvišji možni znesek posojila.

„Letos, na primer, se je nabralo prošenj za dodelitev posojila za 4,5 milijona dinarjev, kar je še enkrat več, kot smo ... razdelili sredstev," je do... podatke Štefan Arz... „Točneje – razdelili sm... milijona dinarjev posojil."

Prav tak naval je tudi n... novanja v blokih. Letos so ... v podjetju 124 prošenj za ... litev stanovanj in 81 proše... zamenjavo manjšega stano... za večje. Zavoljo naglega ... vanja cen gradnje stanova... so problemi kajpak še večj... bi sicer bili. Sredstva za gr... stanovanj se bodo sicer ... leto povečevala za poprec... odstotkov, vendar takšna ... nja rasti ne bo dohajala pr... dene stopnje rasti podraž... stanovanjski gradnji. Tak... vprašanje, ali bodo v žele... Štore lahko z vsemi sre... vštevši z bančnimi in zaseb... rešili vsako leto poprečn... stanovanjskih problemov, ... kor bi jih morali, da bi pr... vanju stanovanjskega vpra... svojih delavcev v naslednji... tih letih zlezli na zeleno v...

inles

● OBISK PRI KIPARJU SAMOUKU EDVINU PUNTARJU

Ljudje mislijo, da si čudak, če poiščeš samoto, svoj svet...

Iz avtobusa sem stopila na prašni cesti kilometer stran od Unca, kamor sem bila namenjena. Z lahkoto sem našla Puntarjevo hišo. Pred njo stoji visoka skulptura iz koles, pod katero na lesenem panoju piše: Puntarjeva galerija. Takoj opaziš podoben napis na hišici ob kozolcu, kjer ima kipar majhno galerijo. V njej hrani kipe, ki so naprodaj. Tudi če hiša ne bi bila tako dobro označena, bi jo lahka našla, če bi vprašala katerega od vaščanov. Edvina Puntarja vsi poznajo in so ponosni nanj.

Potrkala sem na vrata. Domači so že navajeni sprejemati obiske. Izvedela sem, da je kipar v svoji koči-ateljeju v Javornikih. Do tja vodi lepa gozdna pot.

Pred kočo sem za nekaj trenutkov obstala brez besed. Že na daljnaj se vidi, da v hiši živi umetniška duša, človek z bogato domišljijo. Hišico je kipar postavil sam, tudi notranja oprema je njegovo delo.

Mlad, prijazen človek je ta kipar samouk. Ni težko navezati pogovora z njim.

„Kako dolgo pa se že ukvarjate s kiparstvom? "

„Lesene kipe klešem že osem let. Prej sem jih nekaj napravil iz gline pa tudi slikal sem."

„Ali je kiparstvo vaš poklic? "

„Izučil sem se za mizarja in nekrat sem se seznanil z različnimi vrstami lesa. Kmalu sem spoznal, da je mogoče iz lesa narediti tudi kaj drugega kot samo mizo in omaro. Zdaj se ukvarjam samo še s kiparstvom in se vedno bolj počutim kiparja."

„Ste popoln samouk ali ste študirali tudi teorijo? "

„Še preden sem se povsem posvetil umetnosti, sem se zanimal za kiparstvo in slikarstvo. Prebral sem veliko knjig o teh dveh umetnostih, od monografij do teoretičnih del. Nobena reprodukcija ni bila varna pred mano. Izrezoval sem jih iz revij in jih shranjeval. Je pa res, da so moji kipi samo moji in ne želim posnemati nikogar."

„Pravite, da je kiparstvo vaš poklic. To pomeni, da se z njim preživljate in da morate svoje kipe prodajati? "

„Seveda. Sprva sem se zelo težko ločil od njih. Odlašal sem s prodajo. Sčasoma se jih je nabralo ogromno – vseh sem izklesal kakih dvesto – potem sem jih že laže dal od sebe. Delam tudi po naročilu. Toda ne pustim si določati vsebine kipa. Edino, kar upoštevam, je velikost, ki jo želi naročnik. Potem pa sam presodim, kakšen kip bi bil primeren za tak in tak prostor. Nočem biti utesnjen in vedno pustim domišljiji prosto pot."

„Kaže, da vas privlači različna motivika. Ali delate, kar vam trenutno pride na misel, ali pa imate tudi specifične teme? "

„V glavnem delam po trenutni inspiraciji. Nikoli ne vem naprej, kaj bom delal. Pogosto se sprehajam po gozdu. Naj bo deblo, suha odpadla veja ali od gnilobe nažrta korenina – vse mi govori v trenutkih moje zamišljenosti. In pred menoj vstaja nov svet, svet, ki sem ga vedno nosil v sebi. Potem se mi zdi, da so ta hrastova, tisova, hruškova, cipresova ali lipova debla samo čakala mojih vztrajnih udarcev z dletom, pod hrapavo skorjo pa sramežljivo skrivala svojo dušo. Tako nastajajo moje skulpture. V tihem dogovoru z debli, včasih zame že idealnih oblik in barv, mnogokrat trdovratno kljubujejo ostrim rezilom dlet. V zadnjih dveh letih pa sem napravil ciklus Moji kmetje."

„Pripravljate tudi razstave. Pred kratkim je bila odprta ena vaših razstav v salonu pohištva tovarne Brest v Cerknici. Kje vse ste že razstavljali? "

„Z razstavami imam veliko veselje. Največkrat jih pripravljam sam. Uživam v razporejanju svojih kipov, saj za vsakega že naprej vem, na kakšnem mestu bi prišel najbolj do veljave. Razstavljal sem že v Ljubljani, Postojni, Cerknici, Logatcu, skupaj z Brestovim programom pa tudi v Beogradu in v Parizu."

Prav gotovo ni mogoče spoznati človeka po enournem pogovoru. Kljub temu sem si ustvarila vtis, da sem se pogovarjala z umirjenim človekom. V njem ni čutiti nobene nervoze, nobene neučakanosti. V svoji koči, daleč od ponorelega sveta, uživa v miru in lepoti narave. Nikoli ni čisto sam; če niso pri njem obiskovalci, ki občudujejo njegove umetnine, mu delajo družbo njegove vedno sveže ideje, njegovi kipi in polhi, ki so si uredili stanovanje na podstrešju.

S. RITONJA

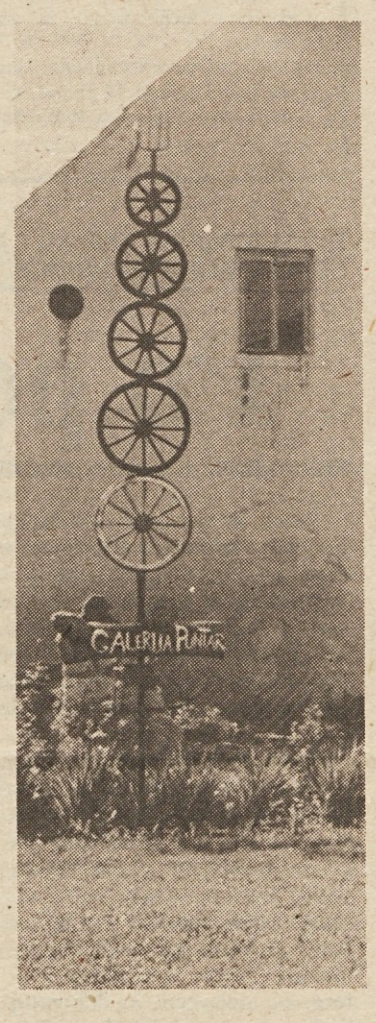

ŠOLANJE PO POŠTI

Pri dopisnem študiju ni nujno, da živite v bližini šolskega centra, lahko ste celo na delu v tujini

Vedno več ljudi se zaveda, da moderni čas zahteva nenehno izobraževanje in izpopolnjevanje. Do takega spoznanja pridejo ob svojem delu. Ti ljudje zato želijo razširiti svoja obzorja, seveda pa želijo še naprej ostati v rednem delovnem razmerju Svoje želje lahko uresničijo tako, da se odločijo za dopisno šolanje pri Dopisni delavski univerzi.

Ob vpisu dobi novi učenec učno gradivo in napotke za čimbolj učinkovito učenje, potem pa se uči sam. Kot dopolnilo in pomoč pri dopisnem poučevanju so seminarji, ki jih DDU organizira v različnih študijskih središčih. DDU spremlja uspehe svojih dopisnikov in jim pomaga prebroditi težave ob morebitnih neuspehih. Že na začetku šolskega leta dobijo dopisniki razpored izpitov za celotno šolsko leto. Tako lahko študirajo hitreje kot v rednih šolah, lahko pa tudi počasneje, če so trenutno prezaposleni.

LJUBLJANA, CELOVSKA 317, TELEFON: 53 685
ZA DOM IN OPREMO
TAPO
OBLAZINJENO POHIŠTVO
LJUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 685

V delovnih organizacijah je velik odstotek delavcev, ki še niso končali osnovne šole. Po navadi gojijo tiho željo, da bi nadomestili zamujeno, zato se vpisujejo v DDU. In v marsikateri delovni organizaciji imajo razumevanje za take želje, saj prijavijo kar skupine svojih ljudi v osnovno šolo pri DDU. Ta šola je uradno priznana, študij poteka po predmetniku in učnem načrtu za osnovno izobraževanje odraslih.

Najmočnejše študijsko središče je v Ljubljani (OŠ Ledina), poleg tega pa DDU organizira seminarje in izpite tudi po delovnih organizacijah: Dekorativni, TOVIL, Unionu, Žitu, Tobačni tovarni ter Slovenijavinu v Ljubljani, razen tega pa na LIP – Bled, v Iskri, ŽTP Postojna in ETA Cerkno.

V letošnjem šolskem letu je bilo vpisanih v osnovno šolo 1200 učencev, 124 od teh jih je končalo 8. razred.

Spričevalo osnovne šole je pogoj za. nadaljnji študij. Dopisniki, ki so osnovno šolo končali pri DDU, se lahko vpišejo v: tehnične šole strojne, elektro, kemijske in lesne stroke, poklicno šolo kovinarske stroke, delovodsko šolo, srednjo ekonomsko šolo, administrativno šolo ter v tečaje za tehnično risanje, za kontrolorje in preddelovace, za skladiščnike, za varnosti pri delu, za sprejemalce v avtoservisih, v tečaje nemščine, italijanščine, esperanta in tečaje za družbenoekonomsko izobraževanje delavcev v delovnih organizacijah.

Tudi v srednje dopisne šole se vpisujejo posamezniki ali pa skupine iz delovnih organizacij. Tako so letos v tovarni ETA v Cerknem vpisali 40 ljudi v poklicno kovinarsko šolo. Organizirali so predavanja v delovni organizaciji. Predavali so profesorji DDU in strokovnjaki iz ETE.

Pri DDU dela več pedagogov in andragogov. Vsi se trudijo, da bi dopisnikom olajšali delo. Z njimi so v stalnem stiku, poleg tega pa priporočajo prek različnih knjig in revij način, na katerega bi dopisniki dosegli čimboljši uspeh. DDU ima tudi svoje glasilo Dopisnik. V njem najdejo dopisniki nasvete za učenje, različna obvestila in poročila o uspehih posameznih dopisnikov. Prav gotovo je za vsakega spodbudno, ko vidi, da njegovi tovariši dosegajo uspehe. Tudi sam se potrudi, da bi čimprej končal šolanje. Seveda pa so tudi taki, ki se ne zavedajo, da je šolanje po dopisni metodi zelo zahtevno, zato je predvsem v začetku šolanja opaziti 15 do 20 % osip.

Zanimiva je ugotovitev, da dosegajo boljše uspehe dopisniki tistih delovnih organizacij, kjer vodstvo kaže več zanimanja zanje.

S. R.

● ZANIMIVA POBUDA ZA OPREMO NOVEGA ŠOLSKEGA POSLOPJA V ŠMARTNEM PRI SLOVENJ GRADCU

Da bo umetnost bliže otrokom

V kratkem bodo v Šmartnem pri Slovenj Gradcu izročili svojemu namenu novo šolsko poslopje. Gre za prvi objekt, ki ga bodo v tej koroški občini v celoti financirali iz sredstev krajevnega samoprispevka občanov. Prosvetni delavci iz te osnovne šole so dalj časa razmišljali, kaj storiti, da bi bila nova šola, tudi kar zadeva opremo, resnično za zgled. Predlagali so organizacijo srečanja likovnih umetnikov Šmartno 73, da bi tako dobili nekaj likovnih del priznanih avtorjev, s katerimi bi opremili novo šolsko zgradbo. Temeljna izobraževalna skupnost Slovenj Gradec je pobudo podprla in prevzela pokroviteljstvo nad srečanjem, organizacijski odbor pa so izpopolnili tudi predstavniki organizacij združenega dela iz Mislinjske doline.

Lansko jesen se je tako zbralo 7 likovnih ustvarjalcev – udeležencev „Slikarskega srečanja Šmartno 73". Iz Ljubljane sta prišli Alenka Gerlovič in Jelka Reichman, iz Škofje Loke Dora Plestenjak-Slana, iz Celja Avgust Lavrenčič in iz Velenja Alojz Zavolovšek, ki sta se jima pridružila še domačina Jože Tisnikar in Karel Pečko. Vsi so se kar najbolj prizadevno vključili v prizadevanja, da bi šola tudi duhovno bogatila in plemenitila mladega človeka. Srečanja umetnikov z mladimi, z delavci in kmeti lansko jesen so to plemenito idejo še popestrila.

Likovni ustvarjalci so obljubili, da bodo pripravili skupno razstavo del in se dogovorili, katera dela bodo poklonili za novo šolo v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. Obljubo so tudi izpolnili. V prostorih Umetnostnega paviljona v Slovenj Gradcu je bila pred časom razstava del udeležencev likovnega srečanja Šmartno 73. Ob otvoritvi razstave je direktor osnovne šole Šmartno Janez Langerholc poudaril pomen odločitve slikarjev, da prispevajo pomemben delež za vzbujanje zanimanja med mladimi za resnično kulturo. Z likovnimi deli, ki bodo dopolnjevala sodobno šolsko poslopje, pa se bodo srečevali vsak dan šolarji, doraščajoča mladina in odrasli.

(An)

JESENICE

Nove šole

V jeseniški občini so v zadnjih nekaj letih napravili precejšen korak naprej v razvoju šolstva, saj so postavili več novih šol in zgradili ali adaptirali več vzgojno-varstvenih ustanov. Tako so pred dobrimi desetimi leti imeli na Jesenicah v organiziranem varstvu le 8 odstotkov predšolskih otrok, danes jih imajo že 26 odstotkov. Obenem se je povečal šolski prostor na enega učenca, kljub temu pa potrebujejo še 2000 kvadratnih metrov šolske površine, če bodo hoteli v občini zagotoviti enoizmenski pouk.

inles

KOMENTATORJEV STOLPEC

Pretiravanje vodi samo v polom!

Spoznanje, da turizem ni samo hrana in postelja ter da gostom ne zadostujeta le sonce in zrak, ni od včeraj in je v splošnem prodrlo v zavest naših gostincev. Vendar pa je od tega spoznanja pa do uveljavljanja turistične ponudbe, ki bi gostom poleg osnovnih materialnih storitev nudila tudi široko izbiro izvenpenzionskih storitev, očitno še dolga pot.

Tudi v tistih turističnih središčih, ki gostu poleg hrane in postelje nudijo tudi že možnosti zabave, športne rekreacije in kulturnega življenja, kot kaže, so zvečine izgubili pravo mero za vrednotenje storitev, ki jih imenujemo izvenpenzionske. Če začnemo pri materialnih storitvah te vrste, bomo ugotovili, da cena le-teh navadno ni v ustreznem razmerju s kategorijo objekta oziroma lokala. Alkoholne in brezalkoholne pijače so v splošnem predrage, navadno pa so gostom v turističnih centrih na voljo po enakih cenah v zakotnem bifeju, slabo opremljeni restavraciji ali luksuznem hotelu. Zasebni gostinci, ki so svoj lokal opremili le s točilno mizo, nekaj stoli in mizami, pogrnjenimi z zanikrnimi prti ali celo brez njih, tekmujejo v cenah pijač in prigrizkov z družbenim sektorjem, ki je v osnovna sredstva in za vzgojo kadra vložil dosti več denarja kot zasebni krčmarji. Izbira jedi in pijač je pri njih navadno precej skromnejša in raven strežbe precej nižja, a so cene pri njih ponavadi prav tako zasoljene kot v bližnjem hotelu kategorije C ali celo B.

Načelo kategorizacije, ki ga drugod po svetu dosledno uveljavljajo, je pri nas povsem zatajilo, odpovedale pa so še druge reči, ob katere se upravičeno spotika bodisi tuji bodisi domači gost. Komunalno slabo urejeni ali povsem neurejeni kraji se v cenah gostinskih in drugih turističnih storitev brez pomislekov kosajo s turističnim središči, kjer so porabili ogromno denarja za kanalizacijo in vodovodno omrežje, za ureditev cest in razsvetljave ter za vzdrževanje parkov, cvetličnih gred in sprehajalnih poti. V povsem neurejenih kampih, kjer ni umivalnic, razsvetljave in električnih priključkov, neredko pa so celo brez pitne vode in sanitarij (o oskrbi z živili in drugimi potrebščinami mnogokje ni ne duha ne sluha), brez sramu zaračunavajo enake tarife za šotorenje kot v vzorno urejenih turističnih taboriščih. V zanikrno vzdrževanih motelih vzdolž avto ceste „bratstva in enotnosti" v Srbiji in Makedoniji in marsikje tudi pri nas se ne pomišljajo zaračunavati kave ali coca-cole po dvojni ali celo trojni tarifi, čeprav se natakar vede, kot da vam je izkazal posebno milost, ko vas je opazil in vas izvolil postreči, potem, ko se je vendar za hip odpovedal razgovoru z domačinom, edinim ali redkim gostom ob točilni mizi. odpovedal razgovorom z domačinom, edinim ali redkim gostom ob točilni mizi.

Tujci, zlasti Nemci, že vedo, kako draga je ta pogosto ponižujoča strežba v Inexovih ali Genexovih motelih vzdolž naše kopenske ali jadranske magistrale, zato jih lahko vidite, kako si na parkiriščih ob teh polpraznih gostinskih objektih sami kuhajo zajtrk.

Če že ugotavljamo, da je izvenpenzionska poraba tista, ki v največji meri dviga naš devizni dohodek iz turizma, potem bi morali ohraniti pravo mero pri vrednotenju izvenpenzionskih storitev. Tudi te imajo namreč ceno, ki je ni mogoče navijati v nedogled, še zlasti ne, ker imajo zaradi bližine meje gostje možnost primerjave s turističnimi centri avstrijske Koroške in obmejnimi italijanskimi turističnimi središči.

Tako je naša turistična ponudba, tudi izvenpenzionska, na nenehnem konkurenčnem prepihu. Primer Avstrije, ki je lani zvišala penzionske in druge cene skoraj za tretjino in v lanski sezoni doživela pravcati polom, je dovolj poučen za naš turizem, ki letos zaradi enakih napak, kot vse kaže, drvi podobnemu polomu nasproti.

Polprazni hoteli ob naši jadranski obali se zaman spogledujejo z domačimi gosti. Tudi znižane penzionske cene na vrhuncu letošnje nedvomno slabe turistične sezone so zanje previsoke. Zlasti drage hotelske kapacitete zaman čakajo na tuje in dolga leta zapostavljene domače goste.

Naš turizem je očitno postal predrag, predrag predvsem v primerjavi s tistim, kar lahko gostom ponudi. Nad tem se kaže zamisliti, treba je tudi naglo in premišljeno ukrepati. Toda letošnje sezone očitno ne bo mogoče več rešiti. Gre za to, da z zmernejšimi cenami turističnih storitev za leto 1975 perspektivno ohranimo našo konkurenčnost, močno omajano s pretiravanji in napakami v lanski in letošnji sezoni. Dvojno knjiženje rezervacij v minulem letu je vsaj delno škodovalo tudi slovenski rivieri, maščevalo se je tudi nekaterim hotelom ob Kvarneru ter v Dalmaciji. Tam, kjer je obisk tujih in domačih gostov še posebno slab, naj se ne izgovarjajo z učinki energetske krize. Pometejo naj pred svojim pragom in se raje vprašajo, zakaj sta npr. denimo, drubrovniška in črnogorska riviera tudi letos dobro obiskani kljub večji oddaljenosti od evropskih emitivnih trgov ter učinkom energetske krize.

Torej gre predvsem za notranjo krizo nekaterih naših turističnih središč in območij, za posledice pretiravanja pri cenah, zaradi katerih je tuja in še zlasti domača turistična klientela mnogim krajem že obrnila hrbet.

Nande Žužek

Mimo starih navad!

Nekako smo se navadili, da se zavemo nesreče in njenih posledic šele takrat, ko je za to po navadi prepozno. Pri tem tokrat ne mislimo na preprečevanje gospodarskih prekrškov, temveč na vrsto nezgod druge vrste. Mednje lahko sodi nedvomno razlitje različnih naftnih derivatov ali konkretno mazuta, nedavno tega v strugo Drave. No, to pot je treba zapisati nekaj več o naporih določene regije, da bi se izognila morebitni katastrofi.

Za severovzhodno Slovenijo gre. Prihodnje leto naj bi v lendavski rafineriji začeli z gradnjo novih proizvodnih prostorov, ki bodo omogočili povečanje zmogljivosti v proizvodnji na 1,430.000 ton v letu 1980 in bo torej čez šest let treba prepeljati približno 900.000 ton derivatov po cestah, natančneje po cesti od Lendave do Maribora in naprej. Na nevarnosti tovrstnega prevoza so opozorili pri biroju za hidrotehniko in ceste v Mariboru. Strokovnjaki so ugotovili, da bi bila katastrofa, če bi se razlila ena sama cisterna, denimo na območju Radenc, njenih posledic pa ne bi bilo mogoče odpraviti prej kot v 32 letih.

Prvič doslej so šli mimo dosedanje prakse, ko je po navadi na škodo opozorila šele nesreča, in se že danes dogovorili za nekatere prve ukrepe. Pri regionalni skupnosti za ceste so sklenili, da bo najvišja dovoljena hitrost kamionov 30 kilometrov na uro, da bo morala imeti vsaka cisterna posebno črpalko za takojšnjo odstranitev oziroma črpanje razlite tekočine, da bo treba, kjer bo le mogoče, postaviti odbojne ograje, posebne kanale za odtok na nevarnejših mestih, vsakih nekaj kilometrov bo treba namestiti posebno mehanizacijo za odstranjevanje nevarnosti in tako naprej.

Vse to zares zveni nenavadno, ker gre za toliko let prej – mimo ustaljenih navad! Je pa pot, s katero se bo treba spoprijeti, ker je, preprosto, edina. Žal, tudi draga.

J. U.

DVOJNA KORIST

Pomursko gospodarstvo peste poplave. Posledice so bile v zadnjih dvajsetih letih tolikšne, da se zdi marsikje razvoj nenavadno hiter. In čeprav je bilo v vseh teh letih, posebej še v zadnjem času, storjeno veliko za preprečevanje naravnih katastrof, se zdi, da so pomurske reke in potoki še vedno na preži. Poleg Mure je nevarna predvsem Ledava, ki je pred dvema letoma poskrbela za doslej največje razdejanje. Dolgo se pravzaprav že odločajo za gradnjo pregrade na Ledavi; izbrali so površino pri Domanjcih, že dolgo časa pa tudi ostaja le pri obljubah in dogovarjanju. No, to jesen bodo z deli, kot kaže, začeli. Postavili naj bi zadrževalnik, ki bo preprečeval poplavne vode, akumulirano vodo pa naj bi uporabljali za potrebe kmetijstva pa tudi industrije, če pri tem želja po turistično-ribiški dejavnosti niti ne omenjamo.

Medtem ko so denar že zagotovili, pa se je zataknilo pri površinah, ki naj bi jih zalila voda oziroma novo akumulacijsko jezero. Po prvi varianti so strokovnjaki omenjali 210 ha zemljišč, a omenjeno številko kaj kmalu opustili. Iz preprostega razloga pač, ker so se soočili s problemi odkupa in razlastitve tolikšnih zemljišč. Vmes pa je šlo tudi za ugotovitev, da gre za kmete srednjih let, pri polnih močeh, kot radi pravimo oziroma za spoznanje, da bi bilo kar 50 gospodarstev socialno ogroženih. Zaradi takšnih vzrokov so se v Lendavi odločili, da bodo namesto zadrževalnika postavili le pregrado. Voda, ki naj bi jo ta pregrada ustavila, pa bi kasneje zalila le 150 ha zemlje. Ker gre za skupno naložbo 25 milijonov dinarjev, je težko verjeti, da bo uresničena čez noč, čeprav že jesenski začetek del za tukajšnja gospodarska načrtovanja veliko pomeni.

J. U.

V GOSPODARSKI ZBORNICI JUGOSLAVIJE SO PRED NEDAVNIM SPREJELI DOKUMENT O METODAH IN POSTOPKU USKLAJEVANJA RAZVOJNIH PROGRAMOV OZD

Po poti sporazumevanja

Želeli in planirali smo nekaj, življenje naše družbe pa nam je prinašalo veliko tega, kar nam ni bilo po volji. Ugotavljali smo, da družbenoekonomskega razvoja ni pametno utesnjevati v kalupe, da nas morajo v gospodarsko prihodnost potiskati ne samo planski, ampak tudi tržni vzvodi. Potem smo spoznavali, da nas vodi na rob stihije, če so družbeni plani premalo zavezujoči in če se preveč prepuščamo vplivom trga. Počasi pa so le zorele in tudi dozorele ideje o bistvu samoupravnega planiranja.

Sedaj, ko nas od prihodnjega srednjeročnega planskega obdobja loči manj kot poldrugo leto, pa lahko z zadovoljstvom in optimizmom ugotavljamo: jasno nam je, kako bomo samoupravno planirali razvoj in kako se bomo za nalogo organizirali. Bistvo spoznanja je v tem, da delavcem in delovnim ljudem ni mogoče s plani ničesar diktirati. To pa seveda ne pomeni, da bi se smeli v družbi vesti izolirano, ne da bi svoje interese usklajevali z interesi svojih partnerjev in celotne družbe. Tako so plani lahko edinole odraz usklajenih razvojnih hotenj in tudi republiški ali zvezni družbeni plan ne moreta biti nič drugega kot samo družbena registracija razvojnih zamisli, izoblikovanih s številnimi samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori.

S trpkim poudarkom smo v preteklosti ugotavljali, da ostaja del vsebine planskih dokumentov le na papirju. Samo spomnimo se, denimo, določil sedanjega srednjeročnega plana o hitrejšem odpravljanju razkoraka med predelovalno industrijo in industrijo, ki zagotavlja surovine in reprodukcijski material. Z zmanjševanjem te „strukturne neskladnosti" smo hoteli izboljšati zunanjetrgovinsko bilanco in zmanjšati odvisnost od uvoza. Neskladja pa se, žal, še povečujejo. To pa je dodatna lekcija, ki je že pred sprejemom nove ustave pomagala k zamisli, naj bo vsebina razvojnih in družbenih planov samo tisto, kar bo dogovorjeno in usklajeno – glede česar bodo doseženi sporazumi in za kar bodo s sporazumi dogovorjena tudi finančna sredstva za uresničitev.

V ustavi je bilo potem treba zapisati, da imajo delavci in delovni ljudje pravico in dolžnost samostojno sprejemati plane in programe za delo ter razvoj svojih organizacij in skupnosti in da je tudi to njihova dolžnost, da plane in programe usklajujejo med seboj in družbenimi plani družbenopolitičnih skupnosti.

Pomembno je, da je 69. člen zvezne ustave predpisal takšno dvojno usklajevanje. Seveda to v praksi ne bo potekalo tako gladko in pri tem bo potrebno premagovati vrsto ovir in nevarnosti.

Naj spomnimo, da je bil zaradi spodbude k akcijam in zaradi tega, da bi zagotovili organiziran pristop, 26. junija letos podpisan zvezni družbeni dogovor o pripravljanju družbenega plana Jugoslavije za obdobje od leta 1976 do 1980.

GRADIVO MORA BITI DOSTOPNO VSEM

Ta dokument je med drugim določil, da morajo vsi nosilci planiranja hkrati izpeljati akcije, potrebne za pripravo plana. Kot nosilce pa je opredelil temeljne in sestavljene organizacije združenega dela, njihova splošna združenja, banke, poslovne skupnosti, samoupravne interesne in druge skupnosti, krajevne in vse družbenopolitične skupnosti. Družbeni dogovor je tudi določil, da mora biti gradivo nosilcev planiranja dostopno vsem drugim udeležencem v planiranju.

Pomembna so tudi določila družbenega dogovora, po katerih so si dolžne proizvodne organizacije združenega dela skupaj s trgovinskimi in skupaj s poslovnimi bankami začrtati skupno politiko razširjene reprodukcije in po katerih so organizacije združenega dela dolžne svoje plane in programe dela ter razvoja med seboj usklajevati. Kot centralno mesto so za takšno usklajevanje določene gospodarske zbornice.

USKLAJEVANJE V ZBORNICAH

Za posebno pomembne dejavnosti in gospodarske komplekse bo takšno usklajevanje razvojnih programov potekalo v Gospodarski zbornici Jugoslavije. Tako bo omenjena zbornica pristojna za usklajevanje programov v energetiki, v kmetijstvu in predelavi kmetijskih proizvodov, pa še v najpomembnejših surovinskih dejavnostih, v strojegradnji, v prometu in v inozemskem turizmu. Morda pa bodo iz usklajevalnih pristojnosti republiških in pokrajinskih zbornic še kakšne gospodarske panoge oziroma dejavnosti odstopili v pristojnost Gospodarske zbornice Jugoslavije. Vse omenjene zbornice bodo organizirale samoupravno sporazumevanje oziroma dogovarjanje o vprašanjih, „ki so skupnega pomena".

Pomembni sta še dve obveznosti, ki ju nalaga družbeni dogovor o pripravi družbenega plana. Po prvi bo moral zvezni družbeni plan (analogno pa tudi drugi) podati tudi temeljno bilanco sredstev za njegovo uresničenje; druga obveznost pa zavezuje pristojne organe, da bodo hkrati, ko bodo nastajali plani, pripravljali tudi zasnove sistemskih predpisov, potrebnih za uresničitev srednjeročnih planov.

Kaj torej sedaj, ko imamo družbeni dogovor, s katerim so okvirno začrtane akcije za pripravo planskih dokumentov in ko tudi vemo, da kar kakih 40 % organizacij združenega dela v državi za tekoče srednjeročno plansko obdobje sploh ni pripravilo svojih razvojnih programov. Po novem pa naj bi, kot rečeno, plane sooblikovali vsi „nosilci planiranja" od temeljnih organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti pa do najširših asociacij združenega dela in do federacije.

SPREJET JE DOKUMENT O METODAH IN USKLAJEVANJU PLANIRANJ

Subjektom iz gospodarstva do pred kratkim še ni bilo jasno, kako naj se lotijo svojih, iz ustave, posebnega zakona in iz družbenega dogovora izvirajočih obveznosti v zvezi s planiranjem. Sami medlo so si lahko predstavljali, kako bodo usklajevali svoje razvojne koncepte. Prav zato je zelo pomembno, da so v Gospodarski zbornici Jugoslavije nedavno sprejeli dokument o metodah in postopku za usklajevanje vojnih programov, ki jih b pripravile organizacije zdr nega dela.

Omenjeni zbornični do ment natančneje določa, bo v zborničnih panogah ljano usklajevanje razvo programov posameznih o nizacij združenega dela in kakšen način se bodo v z nicah srečavali vsi planski teriali, ki jih bodo dostavlj usklajevanje z ene strani po planiranja iz gospodarstva druge strani pa družbenop tične skupnosti.

Posebno pozornost vzbu zborničnem dokumentu mulacija, po kateri „naj bi pravilo, da del delavskega reda nima pravice razglašati skrivnosti podatke, dejstva informacije, za katere je d del delavskega razreda življ ško zainteresiran – da je o obveščen – da bi se mogel opredeljevati in odločati".

Utemeljeno se pomudim pomisleku, ali bodo vsi razv programi, ki jih bodo sprejel v posameznih organizac združenega dela, zares po dovani po dogovorjenih ka informacij in bodo tako lahko predmet usklajev sporazumevanja in dog janja. Ali ne bodo delavci, verjetneje vodstvene struktu združenem delu, poskušali krivati nekatere svoje razvo zamisli? Tako so marsikje čeli doslej, da bi se varo pred „konkurenco" svojih p nerjev. Posledico smo občut številnih investicijskih nera nalnostih, v nastajanju po jenih proizvodnih zmogljivo ali bolje rečeno, v ekonom neutemeljenih kapacitetah.

Bojazen se bo izkazala neutemeljena, če bo družb akcija dovolj odločna, če bo pri odločanju prišli do vel delegatski glasovi in če bo sledno uveljavljeno načelo, prav noben nosilec planiranj potencialni investitor ne smel z družbenimi sredstvi u ničiti razvojnih programov, jih ne bo uskladil s splošn planskimi določili in zlasti če jih ne bo uskladil z raz nimi zamislimi vseh tistih bi jim njegova podjetniška movolja lahko škodovala.

FRANCE JE

SAMOUPRAVNO ŽIVLJENJE DELOVNEGA KOLEKTIVA INDUSTRIJE POHIŠTVA INLES V RIBNICI

Prebujenje iz mezdne dremavosti

»V minulih dveh letih, ko se odločno zavzemamo za neposredno samoupravo proizvajalcev, se je naš delavec prebudil iz mezdne dremavosti. Zdaj drugače razmišlja kot poprej, ne prihaja v tovarno samo po plačo, pač pa sodeluje pri vseh naporih za večjo proizvodnjo in boljšo delovno storilnost; je bolje obveščen, na samoupravne sestanke že pride s predlogi in zahtevami ter neposredno sodeluje pri delitvi ustvarjenih sredstev. Zdaj že lahko rečemo, da smo se organizirali kot samoupravni kolektiv, čeprav bomo morali še marsikaj storiti, da bo sleherni med nami res doumel bistvo revolucionarnih sprememb, ki so jih zakoličila nova ustavna določila.«

Ta misel Vinka Mateta, dolgoletnega družbenopolitičnega delavca v Inlesu in vodje njihove delegacije za občinski zbor združenega dela, je bila, kot pravimo, rdeča nit našega pogovora, v katerem so sodelovali še Mirko Anzelc, glavni direktor Inlesa, Franc Tanko, sekretar osnovne organizacije zveze komunistov in Matjaž Virant, predsednik sindikata.

Ribniška industrija stavbnega pohištva je najpomembnejša delovna organizacija v občini. V njej je zaposleno kakih 1.200 delavcev, ki so lani ustvarili skoraj 271 milijonov dinarjev skupnega dohodka.

Pot nenehnega napredka

Najprej smo govorili o rasti njihove delovne organizacije.

Inles so ustanovili pred dvanajstimi leti, ko se je združilo šest samostojnih lesno industrijskih podjetij (Lip v Ribnici, „Smreka“ v Kočevskem potoku, Lesna galanterija v Sodražici, Mizarstvo „Hrast“ v Kolenji vasi, lesna industrija KGP v Kočevju in „Jelka“ v Podpreski) v skupno delovno organizacijo. V začetku leta 1966 sta se zaradi neurejenih notranjih odnosov in lokalističnih teženj v občini odcepila obrata v Kočevju in v Podpreski.

Ob ustanovitvi je imelo skupno podjetje zelo širok proizvodni program, ki so ga podedovali od nekdanjih samostojnih delovnih organizacij, hkrati pa so notranje odnose, zlasti glede oblikovanja in delitve ustvarjenih sredstev, zasnovali preveč centralistično.

Zato so že leta 1966 decentralizirali vodenje in upravljanje ter ustanovili štiri delovne enote; sklenili so tudi, da bodo opustili raznovrstno proizvodnjo lesnih izdelkov in se preusmerili v proizvodnjo stavbnega pohištva.

Po tej reorganizaciji je postala vsaka delovna enota ekonomsko samostojna. Imela je svojo poslovno in samoupravno vodstvo ter je samostojno razpolagala z ustvarjenim dohodkom. Osrednji organi upravljanja so poslej določali predvsem globalno poslovno politiko podjetja, sprejemali zaključne račune in druge samoupravne akte; bili so nekakšen koordinator na področju upravljanja podjetja.

V Inlesu so torej že leta 1967 zagotovili takšno organizacijo samoupravljanja, kakršno so terjala ustavna dopolnila, sprejeta nekaj let kasneje. Obenem pa so postopno opuščali proizvodnjo nerentabilnih proizvodov in vse bolj uveljavljali serijsko izdelavo stavbnega pohištva.

Pred dobrima dvema letoma se je ribniški industriji stavbnega pohištva pridružilo še hrvaško Stolarsko poduzeče „Javor“ v Jušićih.

Inles je danes ena redkih tovrstnih proizvodnih organizacij, ki lahko kupcu vse izdelke stavbnega pohištva, potrebne za gradnjo stanovanjskih hiš.

Nekaj podatkov:

Leta 1966 je v podjetju delalo 748 delavcev, ki so ustvarili skoraj 3 milijonov dinarjev celotnega dohodka, leta 1972 je 1140 delavcev ustvarilo 215 milijonov dinarjev, lani pa kakih 1.200 delavcev 271 milijonov dinarjev. Stopnja rentabilnosti dela se je povečala od 7,73% v letu 1966 na 65,70% lani. Hkrati s produktivnostjo so rasli tudi poprečni osebni dohodki – od 670 dinarjev pred osmimi leti do 2.350 dinarjev mesečno v prvih mesecih letošnjega leta.

Perspektive

V svoj program razvoja so zapisali:

„Dosedanje izkušnje in doseženi rezultati potrjujejo, da je osnovna proizvodna usmeritev podjetja pravilna. Celotni nadaljnji razvoj bo temeljil na proizvodnji stavbnega pohištva. Osnovni cilj podjetja je, da se čimhitreje in v čimvečjem obsegu vključi v mednarodno delitev dela. (Lani so zlasti v Zvezno republiko Nemčijo in v Avstrijo izvozili za dobrih 14 milijonov dinarjev izdelkov, v prihodnjih letih pa predvidevajo, da bodo prodajo na tuje tržišče povečali za trikrat). Sedanje zmogljivosti Inlesovih tovarn sicer ustrezajo potrebam jugoslovanskega trga, vendar ne dosegajo sodobnih normativov industrijskega podjetja, ki se pojavlja s svojimi izdelki na širšem tržnem prostoru. Zato moramo nekajkrat povečati našo proizvodnjo in to povečanje prodati na tujih tržiščih. V prvem obdobju, se pravi do leta 1975, bomo rekonstruirali sedanjo tovarno sobnih vrat in zagotovili dnevno proizvodnjo 4.000 kosov vratnih kril, kasneje pa bomo povečali proizvodnjo vezanih oken.“

Imajo vse možnosti, da ta program tudi uresničijo: dobrih deset let izkušenj pri proizvodnji in prodaji stavbnega pohištva, naravno gozdno-surovinsko zaledje, ki omogoča, da na lastnih žagarskih obratih razžagajo letno kakih 42.000 kubičnih metrov hlodov in si tako zagotavljajo solidno osnovo za preskrbovanje predelovalnih obratov, imajo že kar precej specializirane strojne opreme za tovrstno proizvodnjo in razmeroma ugodno stopnjo akumulacije, ki daje materialno osnovo za bodoča investicijska vlaganja.

Človek se le v vodi nauči plavati

Potlej smo govorili o njihovem samoupravljanju.

Mirko Anzelc je dejal:

„Marsikdaj slišimo, da delavci še niso dovolj strokovno podkovani za odločanje in zato jih je treba najprej izobraziti in jim šele potem zagotoviti možnosti, da se uveljavijo kot samoupravljavci. To naj bi bilo nekako tako, kot da bi človeka učili plavanja na suhem. Mi pa smo takoj, ko smo se odločili za neposredno samoupravo, skočili v vodo. Že takrat, pred sedmimi leti, ko smo ustanovili delovne skupine, ki so samostojno odločale o vseh svojih zadevah. Leta 1972, ko so bila sprejeta ustavna dopolnila, smo poprejšnje enote začeli graditi kot temeljne organizacije. Aprila 1973. leta smo ustanovili pet TOZD, decembra lani pa so delegati temeljnih organizacij podpisali samoupravni sporazum o njih združitvi v organizacijo združenega dela.“

Pri oblikovanju TOZD v tovarnah stavbnega pohištva v Ribnici, Loškem potoku, Sodražici, Jušićih, trgovski mreži podjetja in pri ustanovitvi delovne skupnosti skupnih služb so upoštevali obilno zalogo samoupravnih izkušenj nekdanjih delovnih enot. Predvsem so si prizadevali, da bi samoupravljanje postalo last delavcev in zato so ustanovili 37 delovnih skupin. V samoupravni sporazum in v začasni statutarni sklep so zapisali, da je delovna skupina osnova neposrednega upravljanja delavcev. Tamkaj se rojevajo predlogi za izboljšanje proizvodnje, organizacije dela in poslovanja, za delitev in porabo sredstev, za urejanje medsebojnih odnosov. Vse informacije so namenjene delavcu in skušajo jih prirediti tako, da bi sleherni proizvajalec razumel, za kaj gre in da bi jih lahko koristno uporabil pri svojem odločanju.

Iz njihove pripovedi o tem, kaj vse jim je dobrega prinesel razvoj samouprave, naj povzamem le nekaj misli.

Matjaž Virant: „Samoupravna delovna skupina je osnova neposrednega upravljanja. V nekdanjih obratih pa smo ustanovili svete obračunskih enot. V Ribnici imamo, denimo, šestnajst delovnih skupin, ki volijo svoje predsednike in namestnike, in šest svetov obračunskih enot, v katerih so vodje skupin, komunisti, sindikalni delavci, delegati in vsi aktivisti. Ti sveti zbirajo pobude delovnih skupin, usklajujejo samoupravna hotenja, skrbijo za obveščanje delavcev in s svojimi predlogi vplivajo na predloge delavskega sveta v temeljni organizaciji. V delovnih skupinah in v obračunskih enotah oblikujemo stališča, ki jih delegati zagovarjajo na sejah delavskih svetov.“

Franc Tanko: „Vse gradivo, pripravljeno za sestanek delavskega sveta, dobimo delavci, sindikat in partija deset dni pred sestankom. Na naših sejah se dogovorimo o stališčih. V zvezi komunistov smo se nedavno tega odločili za temeljito reorganizacijo. V nekaterih TOZD smo že ustanovili osnovne organizacije, v drugih jih bomo v kratkem. Razen tega skušamo korenito spremeniti vsebino našega dela. Nekoč je na primer partijska organizacija še kar dobro delovala, če je vplivala na odločitve delavskega sveta in na dejavnost vseh tistih forumov, ki so v podjetju odločali v imenu delavcev. Zdaj pa moramo odločati delavci sami, torej mora partija delovati med proizvajalci v delovnih skupinah, tam, kjer delavec najprej občuti neposredno samoupravljanje. Ne bi mogel reči, da so vsi komunisti že doumeli pomen te spremembe. Drži tudi, da bomo morali na stežaj odpreti vrata vsem tistim delavcem, ki so v samoupravni praksi dozoreli za sprejem v zvezo komunistov. Še marsikaj je v našem delu starega in preživelega, vendar se tega vse bolj zavedamo in zavzetosti za aktivistično delo med proizvajalci je vedno več.“

Matjaž Virant: „Enako velja tudi za naš sindikat. Obdobje formskega dela je za vselej minilo, pa vendar se še nismo povsem otresli starih navad, čeprav smo v vseh TOZD organizirali osnovne organizacije in zdaj skušamo uveljaviti sindikat tudi v obračunskih enotah. V delovne enote pa s svojo organizacijo še nismo prišli“.

Vinko Mate: „Tudi delegatski sistem še ni zaživel tako, kot smo sprva pričakovali. V ribniški temeljni organizaciji imamo 30 delegatov in v zbor združenega dela občinske skupščine pošiljamo 3 delegate. Doslej smo imeli dva sestanka delegacije, na katerih smo se dogovorili o stališčih, ki jih bodo zastopali naši odposlanci, res pa je, da doslej še nismo znali zagotoviti neposrednih stikov med delegati in njihovimi volivci, ki zagotavljajo delegatskemu sistemu pravo vsebino. Že prve izkušnje na tem področju nam govore, da bomo morali v prihodnje zelo dobro vedeti, kdaj lahko delegati odločajo samostojno in kdaj morajo vse gradivo, pripravljeno za sejo skupščine, razgrniti pred delavci, ki naj dokončno odločajo, za kaj se bo delegacija zavzela. Obstaja nevarnost, da se delegati spremenijo v nekdanje odbornike, ki bodo sklepali v imenu delavskega razreda; seveda to ne velja samo za naše podjetje. Zato smo sklenili, da se bomo v kratkem dokončno dogovorili, kako naj dela delegacija, da bi se organizirana volja proizvajalcev uveljavljala povsod tam, kjer odločajo o uporabi njihovega denarja“.

Mirko Anzelc: „Doslej smo delegatsko uredili naše samoupravljanje in naš odnos do občinske skupščine. V svetih krajevnih skupnosti še nimamo delegatov. Spremenjene oblike financiranja splošne porabe v občini pa so že povzročile pravo poplavo prošenj krajevnih skupnosti, društev, organizacij in tako imenovanih iniciativnih odborov, naj jim dodelimo denarno pomoč. Delavski svet Inlesa je pred dnevi namenil iz sklada skupne porabe 240.000 dinarjev kot letno dotacijo krajevnim skupnostim v občini. Člen 81 slovenske ustave namreč določa, da je eden izmed virov financiranja krajevnih skupnosti tudi del dohodka, ki ga za zadovoljevanje skupnih potreb v krajevni skupnosti namenijo delavci temeljnih organizacij združenega dela.“ Naš kolektiv je svoj delež pošteno razdelil vsem krajevnim skupnostim, kjer živijo naši delavci, zdaj pa nimamo več denarja, da bi lahko ugodno rešili katerokoli od številnih prošenj za denarno pomoč. Sicer pa bomo morali v kratkem tudi v krajevnih skupnostih zagotoviti delegatske odnose in omogočiti vsem delavcem, ki prispevajo svoja sredstva za financiranje raznih komunalnih del, da prek svojih delegatov odločajo o porabi tega denarja“.

Res je, da je med 1.200 delavci ribniškega Inlesa še precej tako imenovanih polproletarcev in da je manj tistih, ki žive samo od svojega mesečnega zaslužka v tovarni. Pa vendar so samoupravljanje že tako uredili, da tudi tisti delavci, ki so nekdaj prihajali na delo samo zato, da bi dobili mesečno plačo in bi bili socialno zavarovani, vse bolj aktivno sodelujejo pri upravljanju. Drži pa tudi, da mezdnih spon ni moč razbiti čez noč.

Kako se oblikujejo novi odnosi

Neposredno samoupravno odločanje delavcev, ki ga terjajo začasni statutarni akti TOZD in samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij v skupno podjetje, je začelo spreminjati tudi odnose v delovni organizaciji.

Mojstri in preddelavci se zdaj ukvarjajo samo z organizacijo dela. Nič več niso disciplinski šefi, ne odločajo o plačah. Vsak delavec si sam zapiše uspeh dela, vsi skupaj pa lahko ob začetku dela pogledajo v dnevnik proizvodnje in ugotovijo, koliko so prejšnji dan naredili.

Zanimanje za delo je zdaj večje kot poprej. Dogaja se, da delavci niso zadovoljni z informacijami, ki jih dobijo in zahtevajo dopolnilne podatke. Obveščanje postaja nujen sestavni del odločanja delavcev.

Tako imenovana „skrb za delavce“, s katero so se nekoč ukvarjali izvršni odbori sindikalnih organizacij in drugi „skrbniki“, vse bolj postaja skrb delavcev za zadovoljevanje lastnih potreb.

Uresničili so zahteve sindikalne liste, v svoj pravilnik pa so tudi zapisali:

„Vsem starejšim delavcem v podjetju se zagotavlja socialna varnost v duhu vzajemnosti in solidarnosti. To velja predvsem za tiste starejše delavce, ki so zaradi fizične izčrpanosti, starosti, nesreče pri delu ali poklicne bolezni manj učinkoviti. Delavcem, ki imajo 30 let skupne delovne dobe, in delavkam, ki imajo najmanj 25 let skupne delovne dobe in od tega najmanj deset let pri našem podjetju, se v zadnjih desetih letih pred starostno upokojitvijo ne sme znižati osnovna obračunska postavka osebnega dohodka, čeprav so zaradi manjše delovne sposobnosti premeščeni na niže ovrednoteno delovno mesto“.

„Naš kolektiv je razmeroma mlad“, je ob koncu našega pogovora dejal Mirko Anzelc; „pred dnevi smo proslavili šele našo dvanajstletnico. Kljub tej mladosti pa se v njem dobro počutimo in prav to počutje je osnovna dobrina neposrednega odločanja proizvajalcev. Velike načrte imamo in pošteno bomo morali poprijeti, da jih bomo uresničili. Toda kolektiv, kakršen je naš, lahko tudi gore premika.“

JANEZ VOLJČ

BPT

BOMBAŽNA PREDILNICA
IN TKALNICA TRŽIČ

ČESTITA VSEM OBČANOM TRŽIČA
ZA OBČINSKI PRAZNIK IN JIM ŽELI
ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

HITREJŠA MODERNIZACIJA ZASAVSKIH PREMOGOVNIKOV

Težko pričakovana mehanizacija

Pred leti sprejeti načrt modernizacije jamskih obratov, transporta in drugih naprav so doslej prepočasi uresničevali zavoljo zamud pri odobravanju kreditov ● Kasni tudi dobava opreme

Pred nedavnim so na zgornjem sedmem polju jame v trboveljskem rudniku slednjič le začeli pridobivati premog s pomočjo podporja in odkopnega stroja, vrste Hydro Marell. Nova naprava omogoča izkop 1200 ton premoga na dan za potrebe trboveljske termoelektrarne. Gre za uvedbo tako imenovane kompletne jamske mehanizacije, prve v zgodovini rudarstva v revirjih. Odslej bo storilnost nekajkrat večja. Dovolj pove podatek, da bodo na rudarja nakopali poslej 30 ton premoga, medtem ko so ga doslej samo 11 ton. Poleg tega je delo v jami bolj varno in povezano z manjšimi fizičnimi napori.

Že v avgustu bodo podobno opremo, vendar zahodnonemške izdelave, uvedli v jamo rudnika Hrastnik. Gre za podporje in izkopni stroj vrste Salzgutter, ki prav tako omogoča znatno večji izkop premoga in večjo storilnost. V zasavskih premogovnikih končujejo tudi načrte za mehanizacijo obrata Kotredež, rudnika Zagorje ob Savi. Program modernizacije predvideva nakup 500 novih jamskih vozičkov. Polovico jih bodo izdelali v strokovnem šolskem centru v Zagorju ob Savi, preostale drugod.

Modernizacija jamskih obratov, transportnih poti in drugih naprav v zasavskih premogovnikih je velikega pomena za prihodnje gospodarjenje tega kolektiva. Znano je, da število zaposlenih v neposredni proizvodnji pada, novih delovnih rok pa ni. Nadomeščale jih bodo sodobne rudarske naprave, najsodobnejši odkopni stroji in podporje. Čeprav v podjetju prihodnja leta ne bodo bistveno povečevali proizvodnje, vsekakor pa ne bo presegla 2 milijona ton na leto, se bo storilnost bistveno povečevala in po vsej verjetnosti znižali proizvodni stroški. Prav to pa je v sedanjih razmerah poslovanja in gospodarjenja zasavskih premogovnikov najpomembnejše, saj obeta večji dohodek in ostanek dohodka, s tem pa tudi višje osebne dohodke.

-m-

Pred dnevi so v navzočnosti številnih predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, republiškega izvršnega sveta in samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet predali namenu nov navez v Luki Koper. Ladja Tiha je prva preizkusila nov bazen, ki je dolg 1500, širok 235 in globok 16 metrov. Njen pristanek pa obenem pomeni konec del na gradnji nove operativne obale za ladje dolge plovbe. Izkopavanja kanala so trajala šest let, samo obalo pa so dokončali v rekordnem času šestih mesecev. Kljub temu, da kolektiv Luke Koper pestijo določene težave, so že zbrali sredstva za naslednjih dvesto metrov obale in 300.000 kvadratnih metrov manipulativnih površin, pri čemer bodo najprej poskrbeli za izboljšanje prometa s kontejnerji. Z odprtjem Sueškega kanala bo promet v severnem Jadranu močno porasel in dokajšen del bo stekel prek koprskih pomolov – (Foto: Japelj)

AJDOVŠČINA

Sodobnejši Mlinotest

Mlinotest je pred novimi ložbami, ki naj posodobijo izvodnjo v več temeljnih org zacijah, ki jih ima združ podjetje po vsej Primorski Istri. Največje bodo investic nove proizvodne zmogljivos Ajdovščini, kjer je tudi s centrirana večina proizvod V drugih TOZD bodo mode zirali pekarno v Sežani, ur in razširili slaščičarsko de nost v Kopru, pekarne v Il Bistrici in reorganizirali pe stvo na Tolminskem.

V Ajdovščini bo Mlino postavil nadvse potrebna m za pšenico in koruzo, ob se njem 10.000-tonskem silosu zgradil še 12.000-tonski manjši, 1600-tonski silos moko. Tehnološki proces mlinih in silosih bo bolje ure in bo najracionalneje izkor zmogljivosti pekarne v ne sredni bližini ter pakirnice moko. Med novimi stroji je pomembnejša nova linija za to testenino, ki jo bodo po vili ob sedanjih dveh. Je sod nejša, proizvajala bo kvali nejše testenine in več kot pr nji dve. Nekaj novih strojev prišlo tudi v keksarno in v kirnico ter laboratorije. Od vih prostorov, ki jih namerav graditi po sedanjem progra modernizacije, je najvažne skladišče za TOZD Hubelj Ajdovščini ter prostori za s visno dejavnost.

Petletni plan moderniza se s tem izteka. Naslednje naj bi še uredili trgovine in stinstvo in sicer zlasti hotel Predmeji. Mlinotest tudi na rava urediti razmere v pekarsv na Tolminskem. Predvideno da bi se vse pekarne združile Kobaridu pa bi postavili sod no linijo za peko.

M.

VELENJSKI RUDARJI SO SE SPET IZKAZALI

Več premoga za široko tržišče

Rudarji iz Velenja bodo v avgustu poslali na tržišče dodatnih 25.000 ton premoga

Sindikalna vodstva, posebej v delavskih središčih na Slovenskem, so v zadnjem času nekajkrat opozorila na težave, s katerimi se srečujejo delavske družine pri oskrbi s premogom. Ker v prejšnjih letih nismo vlagali zadostnih sredstev v modernizacijo in povečanje zmogljivosti, se proizvodnja premoga ni bistveno povečala, čeprav so se v zadnjem letu dni potrebe po tem energetskem viru občutno povečale.

Že na začetku tega leta je bilo jasno, da slovenski rudniki ne bodo mogli kriti niti najnujnejših potreb po premogu. Rudnik lignita Velenje je za široko porabo v planu prodaje za letošnje leto lahko predvidel le 18.000 ton lignita, čeprav so bile zahteve trgovine nekajkrat večje. Vendar pa so velenjski rudarji sklenili storiti vse, kar je v njihovi moči, da bi za široko porabo lahko namenili nekaj več lignita, kot so sprva načrtovali. Med drugim so se dogovorili, da bodo vso proizvodnjo lignita, ki bo nad planirano, poslali trgovini. V prvih sedmih mesecih letos so nakopali velenjski rudarji dobrih 10.000 ton lignita več, kot so načrtovali, zavoljo velikih potreb pa so se odločili, da bodo poslali trgovinskim podjetjem za široko potrošnjo še nekaj več lignita.

Zadnjo soboto, 27. julija, so velenjski rudarji delali normalno v vseh 3 izmenah, čeprav je bila v proizvodnem načrtu predvidena prosta sobota. Velenjski rudarji so delali letos že precej sobot pa tudi sicer je za njihovo letošnje delo značilna velika prizadevnost. Čeprav zaposlujejo v jamah približno 200 rudarjev manj, kot bi jih potrebovali za redno izpolnjevanje proizvodnih nalog, pa so sedemmesečni proizvodni načrt celo presegli. Tako bo v mesecu avgustu skupaj na voljo za potrebe široke porabe dodatnih 25.000 ton lignita iz velenjskega premogovnika.

V Velenju se dobro zavedajo, da tudi s temi dodatnimi 25.000 tonami lignita v mesecu avgustu ne bodo zadovoljili niti resnično najnujnejših potreb družin. Zato so samoupravni organi temeljne organizacije združenega dela Rudnika lignita Velenje tudi priporočili vsem trgovskim podjetjem, ki jim bodo v mesecu avgustu poslali dodatne količine premoga za široko porabo, da ga naj prodajo predvsem tistim družinam oziroma gospodinjstvom z najnižjimi osebnimi dohodki. Premog, ki je na voljo iz drugih republik, je dražji in bi nakup občutno prizadel družinske proračune mnogih družin.

(ml)

IZ RAZGOVORA Z MIRKOM ŽLENDROM, POMOČNIKOM DIREKTORJA TAM, O POVEZOVANJU V AVTOMOBILSKI INDUSTRIJI

Nadoknaditi zaostanek za drugimi...

Proizvajalci avtomobilov ne uspejo najti skupnega jezika tako kot v drugih dejavnostih kovinske industrije ● Večkratna škoda zaradi neusklajenih interesov

„V gospodarstvu smo se znašli na dveh skrajnih točkah: medtem ko posamezni TOZD in tudi podjetja dosegajo gospodarske uspehe, ki ne zaostajajo za rezultati v razvitih industrijskih deželah, zlasti kadar govorimo o produktivnosti dela, pa je naš skupni učinek v primerjavi z dosežki gospodarstva v teh deželah znatno slabši. Vzrok nam je znan: naša podjetja so preveč razdrobljena in imajo premalo sredstev, premalo kadrov, so slabo poslovno organizirana. Posledice tega so nizka akumulativnost in sila neracionalna uporaba naših finančnih in umskih potencialov. S te plati gledamo pri nas, v TAM, na povezovanje TOZD in organizacij združenega dela v velike gospodarske organizme," je dejal Mirko Žlender, pomočnik generalnega direktorja v TAM, ko smo se nedavno pogovarjali o združevanju v njihovi dejavnosti.

Kako potem gledajo na povezovanje in združevanje sredstev in kadrov v samem TAM in koliko so na tem področju že dosegli?

TAM ima danes 29 temeljnih organizacij združenega dela, v katerih je zaposlenih več kot 10 tisoč delavcev, raztresene pa so po vsej državi, večidel pa v Sloveniji. Proizvodne temeljne organizacije se povezujejo v dve skupnosti TOZD, v skupnost TOZD tirnih vozil, kjer je povezanih pet temeljnih organizacij – v bistvu je to nekdanja tovarna „Boris Kidrič" – in v skupnost TOZD cestnih vozil, kjer je povezanih 13 temeljnih organizacij. Druge temeljne organizacije so večinoma trgovske organizacije.

„Naš cilj je prerasti v sestavljeno organizacijo združenega dela," razkriva načrte v TAM Mirko Žlender. „Pod skupno streho vabimo še nekatera podjetja, ki so sedaj naši kooperanti pa tako pomembni za nas, da je naša težnja po povezovanju z njimi povsem opravičljiva. To so Sigma Ptuj, Avtoradgona, Stroj Radlje ob Dravi, Mizarstvo Mestinje, Avtomontaža iz Ljubljane. Največja uganka za sedaj je, kakšen bo rezultat pogovorov s podjetjem Avtomontaža, ki sodi, da je sedanja oblika kooperacije tako uspešna, da bi jo bilo najbolje obdržati še naprej. Za nas pa bi bilo nadvse pomembno, da takšnega kooperanta, kot je ljubljansko podjetje, tesno navežemo nase. Avtomontaža izdeluje blizu 80 odstotkov svojih karoserij in drugih izdelkov za TAM. Mi pa se bojimo, da bi zavoljo tega, ker imamo pri cenah zvezane roke, ostali brez tako kakovostnega kooperanta, ki ima med drugim ugodne ponudbe Mercedesa, lahko bi delali tudi za MAN, kjer bi zaslužili več kot pri nas. Vsekakor pa je preraščanje v sestavljeno organizacijo združenega dela perspektiva. Trenutno nas čaka precej dela v lastni hiši, kjer pri povezovanju še nismo dosegli tistega, kar smo želeli."

Najbolj boleče je, pravijo v TAM, ker niso uspeli na raven OZD prenesti takih operativnih funkcij in služb, kot so marketing, organizacija dela, razvoj, finančna politika; tudi ni skupne zunanje politike, prodaje, nabave. Marsikaj na teh področjih bi lahko ob skupnem nastopanju vseh TOZD pocenili, marsikak svoj potencial bi lahko bolje izkoristili.

In povezovanje v okviru dejavnosti, dogovarjanje s kooperanti, z dobavitelji surovin . . .?

„V naši panogi so precejšnje možnosti za tesno sodelovanje med proizvajalci avtomobilov in motorjev, na podlagi tega pa tudi za globlje povezovanje," nadaljuje Mirko Žlender. „Naj omenim samo možnosti, ki bi jih lahko skupaj izkoriščala TAM in IMV, ter sodelovanje s Tovarno motorjev v Rakovici ali s FAP. Zakaj, denimo, vsaka tovarna izdeluje za gospodarska vozila svoj menjalnik, ko pa se v bistvu prav v ničemer ne ločijo med seboj. Tako naredimo mi kakih 6000 menjalnikov letno, dela pa jih tudi FAP. Koliko bi bili proizvodni stroški nižji, če bi menjalnike za vsa domača gospodarska vozila izdelovala ena tovarna, druge dele, na primer, druga itd.? IMV bi se lahko povezal z Rakovico, da bi ta proizvajalec motorjev delal motorje za vsa gospodarska vozila novomeške tovarne itd. Seveda so vse te možnosti, razen nekaterih posamičnih dogovorov o poslovno-tehničnem sodelovanju, kakršna je naša desetletna pogodba s tovarno motorjev v Rakovici, le vizija prihodnosti in nemara za sedaj spodbuda za začetne pogovore in pa prva tipanja. Tu so nas, proizvajalce avtomobilov, močno prehiteli drugi iz kovinske industrije, zlasti proizvajalci strojne opreme in bele tehnike."

Pa odnosi s kooperanti, dobavitelji surovin, vpliv teh odnosov na gospodarski položaj avtomobilske industrije?

„Izrednega pomena za nas bi bilo tesnejše samoupravno dogovarjanje tako z našimi kooperanti kot dobavitelji surovin – predvsem zaradi gospodarskega položaja, v kakršnega smo zašli zaradi neurejenih razmerij med cenami. Povezani proizvajalci avtomobilov bi se znatno laže samoupravno dogovarjali tako s kooperanti kot z dobavitelji surovin o cenah in rokih ter kakovosti polizdelkov. Kooperanti trenutno namreč ne poznajo kaj prida poslovne morale, čeprav seveda vsi niso takšni, saj se kopljejo v veliki konjunkturi in doslej niso bili navajeni delati, kot je v navadi v industrijsko razvitih državah. Med črno metalurgijo in predelovalno industrijo pa bi morali začeti dogovarjanje o sodelovanju. Nujno potrebujemo dolgoročni dogovor o dobavah in cenah reprodukcijskega materiala. Te odnose sicer urejuje posebna komisija pri gospodarski zbornici Slovenije, bi se pa ob samoupravnem dogovarjanju samo še poglobili. Med drugim bi se lahko dogovarjali tudi o kompenzacijah zavoljo neugodnih vplivov cen . . . Za takšne oblike dogovarjanja pa je potrebno najprej kovinsko industrijo povezati po dejavnostih, v belo tehniko, avtomobilsko industrijo, proizvajalce strojne opreme. Kot sem omenil, prav pri branžnem povezovanju proizvajalci avtomobilov močno zaostajamo za ostalimi dejavnostmi v kovinski predelovalni industriji in bo nujno potrebno ta naš zaostanek čimprej nadoknaditi . . ."

rb

● OBALA

Slabši izkupiček

Napovedi, da letošnja poletn turistična sezona ne bo prinesla takega izkupička kot lanska, s že uresničujejo. Iz mnogih tur stičnih krajev poročajo, da dosedanji izkupiček precej slab od lanskega. Z julijem so se ra mere sicer izboljšale, vendar bo mogoče nadomestiti dosed njega izpada v prometu. Rezu tati prvega polletja so namre precej slabši od lanskih in tu od načrtovanih. Tako so v pira ski občini, ki je najmočnejša t ristična občina v Sloveniji, konca junija našteli 235 tis nočitev, kar je precej manj k lani v enakem času. Manj je tujih gostov, pri katerih so v p merjavi s prvim polletjem lan našteli za 24 odstotkov manj n čitev. Bilo pa je več nočitev p domačih gostih in sicer za 16 odstotka. Očitno je torej, da t tošnjo sezono v dobršni meri r šujejo spet domači gosti. Da t temu tako potrjujejo tudi ukre hotelov, ki domačim turistom ponujajo za čas po 15. avgust tudi od 30 do 40 odstotkov p pusta. V prvi polovici avgusta si hotelske organizacije, najb upravičeno, še nadejajo nav tujcev, in to predvsem tistih, potujejo s svojimi vozili.

Ne glede na nadaljnji razp sezone pa je že mogoče ugot viti nekaj dejstev. Takega pro meta kot lani ne bomo dosegli čeprav bi bil avgust turistič zelo bogat. Dosedanjega izpa tudi ni mogoče v celoti pokrit večjim prometom v posezon ker so takrat penzionske ce nižje. Ena pomembnih ugod vitev ob koncu sezone bo tudi da bomo morali domačemu p stu v prihodnje posvečati sta skrb, saj se je domači turistič trg letos spet izkazal za najzan ljivejšega.

S. K.

TIVNOST ŠPORTNIKOV Z OBMOČJA OSS IDRIJA SEGA DALEČ PREK OBČINSK IH MEJA

Ne gre nam za posameznike, temveč za množičnost!«

Nedavno smo v Idriji obiskali di, ki v okviru občinskega dikalnega sveta skrbe za ih in rekreacijo zaposlenih. ovarjali smo se s Slavkom janškom, ki je že 14 let edsednik komisije za oddih in kreacijo zaposlenih, pa z Jazom Završnikom, podpredikom omenjene komisije Milanom Miklavčičem, refetom za sankanje, to je za rtno panogo, v kateri tekejo idrijski delavci že več 15 let.

Seveda, tema našega razgoora je bilo življenje zaposlenih en delovnega časa. Pogovarmo se o rekreaciji delavcev, ndikalnih športnih igrah, pa možnostih za aktivni oddih, o ktih, ki jih ni itd., itd.

Ugotavljamo, da so dolgoa prizadevanja rodila sa. Leta 1958 smo se pozimi zbrali na zasneženem ovozu in se pomerili v sanka. S tem smo prebili led. je so spoznali dobre plati niziranega in sistematičga športnega življenja. Po so pričele prihajati iz kotivov samih in komisija za ih in rekreacijo pri občinsindikalnem svetu je imela leta v leto bolj polne roke Program dela je postal izpester, število aktivnih športnikov pa izredno razveseljivo . . .", so nam uvodoma povedali sogovorniki.

Celoletni delovni program dele v Idriji v glavnem na tri dele: na zimske igre, letne športne igre in končno na medobčinske ženske športne igre, ki so postale že tradicionalne in katerih pobudniki so prav marljivi športni organizatorji iz Idrije. Prve medobčinske ženske športne igre so bile pred leti v Idriji, udeležujejo pa se jih predstavnice občinskih sindikalnih svetov Primorske in Notranjske.

Svoj program dela prilagajamo željam delovnih kolektivov in seveda številnim tekmovanjem, ki se jih udeležujemo . . .", je pripovedoval Slavko Poljanšek. „Tako tekmujemo v občinskem merilu v devetih letnih športnih panogah ter v sankanju in v veleslalomu. Skoraj vse leto tekmujejo torej naši delavci v kegljanju, streljanju, namiznem tenisu, šahu, rokometu, malem nogometu, odbojki, košarki in balinanju. Mnogi si želijo, da bi svojo aktivnost še razširili, s tem v zvezi ljudje največkrat omenjajo plavanje, kolesarjenje in smučarski maraton, vendar odločitev še ni padla. Nedvomno pa je, da bomo sledili željam naših delavcev, obenem pa bomo seveda prisiljeni upoštevati možnosti, ki nemalokrat niso kdove kako rožnate . . ."

Iz razgovora z idrijskimi telesnokulturnimi delavci smo razbrali, da zaposleni ob svojem prostem času posebno radi kegljajo. In to kljub temu, da nimajo svojega kegljišča, da se morajo posluževati izredno oddaljenih objektov.

„Na naših igrah tekmuje samo v kegljanju blizu 300 športnic in športnikov, kar pomeni, da je interes za tovrstno rekreacijo izredno velik. Pred vojno smo imeli v Idriji troje kegljišč, danes pa nimamo niti enega. Zato se najpogosteje vozimo v hotel Bor, ki je oddaljen od Idrije dobrih dvajset kilometrov. Še na slabšem so delavci tovarne ETA, ki jih loči od kegljišča hotela Bor kar 40 kilometrov. Skratka, ker nimamo svojega kegljišča, izgubljamo čas in denar, toda volja oziroma želja po rekreaciji je močnejša od tega . . .", je povedal podpredsednik komisije Janez Završnik.

Najhuje je, ko so tekmovanja in je treba spraviti na kegljišče po več kot trideset ekip. Vendar, kjer je volja, tam je pot . . .

Poleg kegljačev se lahko pohvalijo z množičnostjo tudi drugi športniki. Na primer strelci in ljubitelji namiznega tenisa. Včasih so imeli idrijski strelci svoj klub, danes pa nimajo več ne kluba ne svojih prostorov. Prizadevajo si, da bi si končno uredili svoje strelišče, saj imajo v svojih vrstah več kot sto strelcev, med njimi tudi izredno nadarjene tekmovalce.

Za las na boljšem so igralci namiznega tenisa. Vadijo lahko v športnem centru in tu tudi tekmujejo. Lepe uspehe žanjejo že vse od leta 1960, ko se je ta športna panoga vidno razmahnila.

Še bolj kot doma slove športniki idrijskih delovnih organizacij izven svojih občinskih meja. Lepo so se namreč uveljavili na že tradicionalnih medobčinskih sindikalnih športnih igrah, kjer radi posegajo po najvišjih lovorikah. Ne slove pa le kot dobri športniki, temveč tudi kot dobri organizatorji in pobudniki številnih posnemanja vrednih akcij.

Kljub razumevanju, ki ga imajo v Idriji za oddih in rekreacijo zaposlenih, pa pestijo športnike številne težave. Nedvomno je najhuje to, da nimajo svojih športnih objektov, kar predstavlja veliko oviro pri njihovem načrtnem delu.

ANDREJ ULAGA

Plavalna šola

Plavalni klub Jesenice je tudi letos v kopališču Murova na Jesenicah pripravil plavalno šolo za mlade neplavalce jeseniških šol in vzgojnovarstvenih zavodov ter drugih. V šolo se je vpisalo precej mladih, ki se vsak dan na kopališču seznanjajo z veščinami plavanja. M R.

Otvoritev zavetišča

V nedeljo, 4. avgusta, bo Smučarsko društvo Jesenice priredilo svoj klubski dan v počastitev jeseniškega občinskega praznika. Pod plazom Prisojnik na Vršiču bodo na ta dan odprli lepo urejeno in prostorno smučarsko zavetišče, ki so ga prizadevni člani smučarskega društva sami postavili ob pomoči nekaterih delovnih organizacij občine. M. R.

MARIBOR

POLNO KOPALIŠČE

Ko so pred dvema letoma začeli z izgradnjo letnega kopališča v Tovarni avtomobilov Maribor, izgradnjo je v celoti prevzel delovni kolektiv tovarne, je bilo malo tistih, ki so si predstavljali, da bo objekt tako dobro izkoriščen, kot je danes.

Že preteklo leto se je na dan otvoritve zbralo na kopališču več kot 3000 željnih kopalcev, da se ob prijetno topli, a izredno čisti vodi naužijejo plavanja.

Letos je kopališče že povsem urejeno. Trije bazeni nudijo kopalcem vse možnosti prijetnega oddiha. Izredno velika okolica kopališča z negovano travo, ter ploščad za sončenje omogočajo obiskovalcem prijetno sončenje, pa tudi prijetno senco pod smrekovim drevjem. Že sedanji obisk na kopališču je zgovoren dokaz, da je bil takšen objekt nujno potreben, ne samo za ožji teren industrijskega Tezna, temveč za celoten Maribor.

Vsak dan je na kopališču polno kopalcev, v sobotah in nedeljah pa številka doseže več kot 5000. Uprava kopališča TAM je v dopoldanskem času omogočila brezplačno kopanje vsem šolam in vrtcem. Zares hvale vredna poteza delovnega kolektiva TAM, ki omogoča tudi najmanjšim prijetno in zdravo razvedrilo!

V letošnji akciji „NAUČIMO SE PLAVATI!" so v okviru športne komisije TAM organizirali šolo plavanja. Pod strokovnim vodstvom vaditeljev plavanja imajo tečajniki 20 učnih ur za ceno 105 din, v kar je vključena tudi vstopnica za celoten tečaj.

V dogovoru med OS ZS Maribor in upravo kopališča TAM bo od 29. julija do 3. avgusta teden plavanja s celodnevnimi tečaji plavanja. Obiskovalci bodo imeli za celodnevno vstopnico 50% popust, ter brezplačno učenje plavanja.

Seveda je kopanje v letnem kopališču odvisno od števila sončnih dni. Da bi sezono podaljšali, razmišljajo v tovarni o možnostih napeljave tople vode in o tem, da bi pokrili srednji bazen s šotorom. Po besedah upravnika kopališča, Andreja Lešnika, bo odločitev o nadaljnji izgradnji kopališča padla zelo kmalu.

J. R.

Športnikov vse več, možnosti za delo pa nič boljše

Novi hrvaški zakon o morskem ...vu močno omejuje podvodne ...te obenem pa prepoveduje včla...nje tujcev. Zato je upravičeno ...ročil pri ljubiteljih morja precej ...e krvi. Število aktivnih športni... je na račun tega seveda močno ...lo, samo v minulem letu za pri... o četrtino . . .

Kljub temu pa v Sloveniji raste ...lo tistih, ki se ukvarjajo s potap...em. Istočasno raste tudi število ...nih društev . . .", pripoveduje ...em Klemenc, predsednik Sloven... potapljaške zveze. „Samo v mi...ur letu je uspešno položilo izpit ...ladih potapljačev: 105 za ...kategorijo in 14 za drugo. Ob ...je zanimivo, da so novi člani ...nih potapljaških društev ta...koč iz vse Slovenije. To doka..., da ni predela, kjer ne bi imeli ...ih podvodnega sveta vsaj mi...nih pogojev za delo. Slovenski ...pljači so dobili v zadnjem času ...oje novih društev na Bledu in v ...ven mestu in sekciji v Murski ...oti in v Sežani. Skratka, število ...pljaških društev je v Sloveniji že ...ej večje, kot pa smo planirali. ...e po svoje razveseljivo, saj doka..., da je interes za najrazličnejše ...vodne dejavnosti še večji, kot ...misili . . .", razlaga predsednik ...menc.

KADRI, OPREMA . . .

Res, število potapljačev, organi...nih in neorganiziranih, takih s ...dovali in takih, ki se ukvarjajo s ...pljanjem za rekreacijo, je iz po...a v poletje večje. Več je tudi ...tev in potapljaških sekcij, vse ...a je po drugi plati tudi perečih ...blemov. Gre predvsem za po...nitanje strokovnih kadrov in s ...v zvezi za dokaj skromne mož...ti vzgoje mladih ljubiteljev pod...nih športov, pa za vprašanje ...dravstvenega varstva in rednih ...dravniških pregledov potapljačev, ...sploh ne omenjamo materialnih ...ranj, med katere šteje predvsem ...manjkanje osnovne potapljaške ...preme, to je pomanjkanje akva...ng kompresorjev in seveda ustrez...h čolnov.

Perečih problemov je torej veli...o. Je posebno s področja zdrav...vnega varstva in strokovne ter ...dne preventive tistih ljudi, ki se ...aj v poletnih mesecih redno ukvarjajo s podvodnimi dejavnostmi, pa niso vključeni v nobeno društvo in so, kot temu pravimo, prepuščeni sami sebi – svojemu lastnemu znanju, svojim izkušnjam, zdravju in pogosto le svoji iznajdljivosti in sreči.

ORGANIZACIJA REŠEVALNE SLUŽBE

V društvih za podvodne dejavnosti je še nedavno močno dominiral podvodni ribolov, sedaj pa se temu športu vse bolj pridružujejo tudi druge dejavnosti. Delo društev je s tem postalo bolj pestro, na svoj račun so prišli tudi drugi ljubitelji podvodnega sveta: raziskovalci, fotografi, tekmovalci v podvodni orientaciji, ljubitelji plavanja s plavutmi in drugi.

V sodelovanju z Jugoslovansko vojno mornarico je bilo v minulem letu več taborjenj na Molatu, Visu, Kornatih in na Murterju, kjer so se člani društev urili v podvodnih veščinah in v fotografiranju.

Ob tem, ko govorimo o delu slovenskih potapljačev, vsekakor ne smemo pozabiti organizacije reševalne službe, za katero je poskrbelo več društev za podvodne dejavnosti. Poleg tega so organizirali slovenski potapljači posebne reševalne skupine še na Bledu, v Kranju, Tolminu, Trbovljah, Mariboru in v Murski Soboti.

In ne glede na to, da gre pravzaprav šele za rojstvo omenjene službe, so lani sodelovali slovenski potapljači že v 14 reševalnih akcijah. Iz morja so rešili osebne avtomobile, jadrnice, kombi in celo letalo!

AKTIVNI TUDI JAMARJI

Jamarska potapljaška sekcija je opravila lani kar 11 raziskovalnih akcij. Tri na področju Cerkniškega jezera, dve na ,Bločicah in šest v postojnskem jamskem sistemu. Potapljači so odkrili marsikaj novega, med drugim tudi sifon v dolžini 95 metrov.

Kljub izredno požrtvovalnemu delu in velikim uspehom, ki jih beležijo jamarji pri svojem delu, so deležni le simbolične pomoči slovenske zveze, saj prispevajo potrebna sredstva za svoje akcije v glavnem iz svojega žepa. Tudi v tem primeru gre torej za dejavnost, ki sloni le na ljubiteljstvu.

Skratka, dejavnost slovenskih potapljačev je v minulem letu presegla vsa pričakovanja. Široka problematika že močno prerašča operativne možnosti Slovenske potapljaške zveze, saj sloni obsežno delo še vedno na peščici ljudi, ki ljubijo morje in življenje pod njegovo gladino.

PROBLEMOV VSE VEČ

„Na račun množičnosti postaja delo na našem področju vse bolj zapleteno, po svoje tudi nesistematično . . .", nadaljuje predsednik Klemenc. „Še vedno nimamo na primer enotnega sistema kategorizacije in vzgoje potapljačev ter instruktorjev. Prav tako nimamo posebne zdravniške službe, ki bi se ukvarjala z našimi potapljači. Zavedamo pa se, kako bistvenega pomena sta pri vseh podvodnih športih zdravstvena preventiva in sistematični zdravniški pregledi. Dalje se nikakor ne moremo sprijazniti z dejstvom, da nimamo službe, ki bi se ukvarjala s tehničnimi pregledi in popravilom zahtevne opreme za potapljanje. Za vse te in podobne usluge se moramo obračati na vojno mornarico, ki pa nam iz razumljivih razlogov ne more vedno ustreči. In ne navsezadnje nas pri delu ovira tudi dejstvo, da je izbira za potapljanje v naših trgovinah izredno skromna in seveda nezadovoljiva. Vrhu vsega so vse stvari za potapljanje na račun izredno visokih carin izredno drage . . ."

Slovenska potapljaška zveza si je zadala za letošnje leto obsežen program dela. Uresničila bo številne akcije tako s področja vzgoje in izobraževanja mladih potapljačev kot tudi s področja organizacije in sodelovanja na najrazličnejših tekmovanjih.

„Z razultati naših prizadevanj smo zadovoljni. Vendar le trenutno, saj nas iz dneva v dan bolj skrbi, kaj bo jutri. Široka problematika nas hitro prerašča, v naših vrstah je iz leta v leto več ljudi, naše operativne možnosti pa ostajajo na isti ravni. Zato danes ne dvomimo več, da bomo kmalu potrebovali vsaj enega človeka, ki se bo poklicno ukvarjal z omenjenimi in tudi drugimi problemi, ki danes tarejo slovenske potapljače . . .", je naš kratek razgovor povzel predsednik Slovenske potapljaške zveze Viljem Klemenc.

UL.

Športniki TAM tretji

Na vsakoletnih športnih igrah proizvajalcev tirnih vozil SFRJ, znanih pod imenom „Zlet bratstva in enotnosti", je nastopila tudi ekipa športnikov iz Tovarne avtomobilov Maribor.

Tekmovanje je organizirala Tovarna vagonov Kraljevo pod pokroviteljstvom predsednika republike Josipa Broza Tita. Na tekmovanju je nastopilo 650 športnikov iz 12 delovnih organizacij. Tekmovanja so bila v streljanju, kegljanju, malem nogometu, odbojki, namiznem tenisu, šahu, atletiki in športnem ribolovu.

Doslej so imeli na igriščih največ uspeha predstavniki TAM, ki so zmagali v ekipni konkurenci kar osemkrat. Letos so morali pokal za ekipnega zmagovalca prepustiti Tovarni Djuro Djaković iz Slavonskega Broda, na drugo mesto se je uvrstila Tovarna vagonov Kraljevo in na tretje mesto ekipa TAM.

Športniki TAM so osvojili prvo mesto v streljanju, v odbojki in namiznem tenisu. Predstavniki sodelujočih so se dogovorili, da bodo prihodnje leto igre „Bratstva in enotnosti" v Zrenjaninu. J. R.

»Naučimo se plavati«

Telesnokulturna skupnost je letos dala pobudo za široko akcijo, ki naj bi prispevala k odpravi „plavalne nepismenosti". S tem namenom je ustanovila tudi poseben republiški štab, akcijo pa je imenovala „Naučimo se plavati". Osnovni namen akcije je, da bi z leti skrčili plavalno nepismenost na minimum. Razumljivo bo omenjeni štab le načrtovalec in koordinator dela, glavni nosilci akcije pa bodo šole, šolska športna društva, plavalni klubi, društva Partizan, delovne organizacije in drugi. Gre torej za dokaj heterogeno sestavo, kar pa po svoje zagotavlja uspeh, saj je cilj vseh isti in je pomembno le, da se vsi kar najbolj zavzamejo za akcijo.

V SOLIDARNOSTNI AKCIJI

POMURJE

Akciji zbiranja prispevkov za prizadeto Kozjansko so se odzvale tudi pomurske delovne skupnosti. Do ponedeljka, 29. julija, se je na žiro račun SDK steklo milijon 786 tisoč dinarjev. Največ so doslej zbrali v soboški občini, in sicer milijon 100 tisoč dinarjev. Od tega je samo kolektiv OZD Mura prispeval 350 tisoč dinarjev. Z zbiranjem pomoči pa seveda še niso končali. Nadaljevali bodo v naslednjih dneh, ko bodo v marsikaterem delovnem kolektivu delali za Kozjansko, česar prej niso mogli storiti zaradi kolektivnih dopustov.

Zbiranje pomoči poteka zadovoljivo tudi v radgonski občini, kjer so do minulega ponedeljka zbrali 350 tisoč dinarjev pomoči. Tudi v tej občini akcija še ni zaključena. Sredstva pa bodo zbirali tudi obrtniki.

Kljub temu, da v lendavski občini predvidevajo, da bodo zbrali 600 tisoč dinarjev, so zadovoljni tudi z dosedanjim dotokom sredstev. Doslej so občani lendavskega kota zbrali 330 tisoč dinarjev. Od večjih prispevkov delovnih kolektivov naj omenimo Ino-Nafto, ki je namenila Kozjancem 170 tisoč dinajev. V akcijo pa so se vključili tudi obrtniki in nosilci svobodnih poklicev. Obvezali so se, da bo vsak prispeval najmanj 110 dinarjev, kolikor bo prispeval v poprečju vsak zaposleni. V teku pa je tudi akcija po krajevnih skupnostih, ki jih je 18 in od katerih bo vsaka v poprečju namenila za Kozjansko 10 tisoč dinarjev.

Slabše pa se je za zdaj odrezala ljutomerska občina. Doslej so zbrali le nekaj več kot 6 tisoč dinarjev. Zagotavljajo pa, da bodo obveznost vseeno uspešno izpolnili te dni.

Š. SOBOČAN

ZASAVJE

Pred kratkim so v revirjih ustanovili prvo mladinsko delovno brigado bratskih mest. Za to ime so se odločili, ker je med 70 brigadirji kar polovico mladih proizvajalcev iz pobratenih občin Raška, Lazarevac in Aleksinac. Med zasavskimi brigadirji pa so prav tako sami mladi proizvajalci, gojenci strokovnih in poklicnih šol in pet dijakov trboveljske gimnazije.

Mladinska delovna brigada bratskih mest iz revirjev že sodeluje pri graditvi nove ceste in vodovoda v Šentvidu pri Planini, kjer bo ostala tri tedne. Prvič, odkar slovenska mladina pomaga pri nadaljnjem razvoju Kozjanskega, sodeluje pri tem tudi revirska mladina in kar je še bolj pomembno, sodelovanje, ki so ga zasavske občine začele z rudarskimi mesti v SR Srbiji, je naletelo na velik odmev med mladimi delavci vseh teh občin, zato so soglasno zahtevali, naj bi v brigadi delali tudi mladi iz Raške, Lazarevca in Aleksinca.

–m–

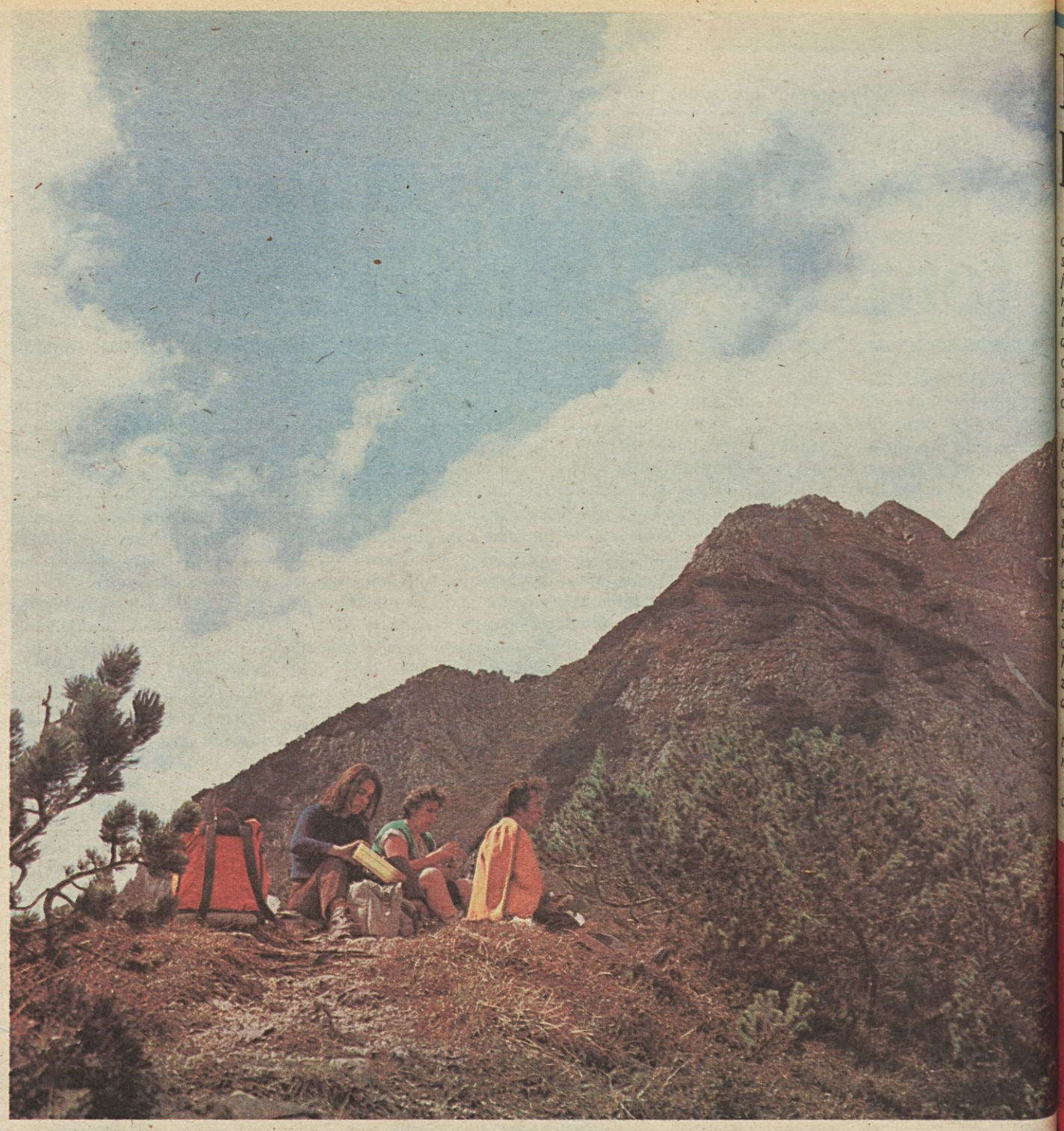

S poti na Storžič **Foto: ANČKA TO**

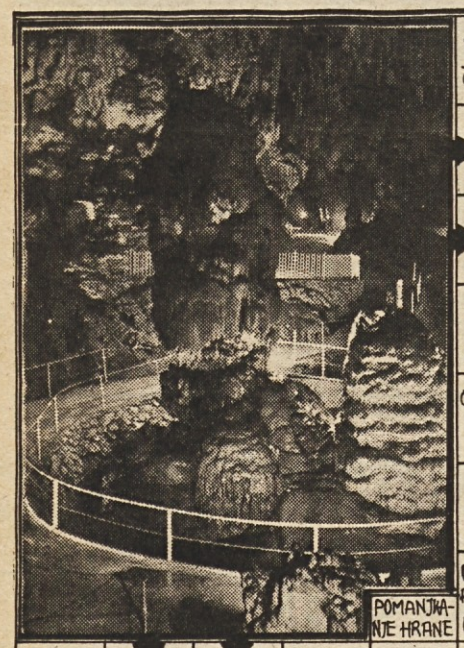

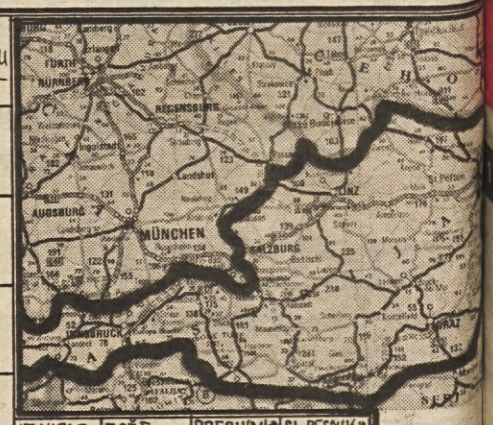

PETER ČELIĆ · LEPO NEDENJE · DAN V TEDNU · SNOV, MATERIJA · SKANDINAVSKI DROBIŽ · JOŽE ŠLIBAR · GANSKI POLITIK (KWAME) · AVSTRIJ. SMUČAR (TONI) · CUNJA, CAPA · ZVIŠANA NOTA „a" · JANEZ BOLIKA · PRAPRED. JAPONSKEGA OTOČJA · LERMONTOVA PESNITEV · MESTO V ZRN. BLIZU STUTTGARTA

REKA V SRBIJI · VRSTA BLAGA · PRITRJEVANJE ZGLAVO · REKA V EGIPTU · JADRNICA Z DVEMA JADR.

CERKV. PEVSKI ZBOR · MESTO V BAČKI, OB VELIKEM KANALU · IZLETI V GORE · PRESTOLN. SLOVENIJE

SOSS · NAZIV · PREBIV. ALBANIJE · LJUDSKA REPUBLIKA · NOVA GVINEJA · MESTO V SREMU, POD FRUŠKOG. (18.000 PR.)

GEN. SEKRETAR OZN (TRYGVE) · SLOV. OBLIKA TUJ. Ž. IMENA · IT. ALPSKI SMUČAR · POMANJKANJE HRANE · IVAN REBROFF · TREBUŠNA BOLEZEN · OPREMA, POHIŠTVO · RED

IT. KIPAR RENESANSE · JOŽE POKOVEC · PREBIVALCI IRSKE · SL. PESNIK IN JEZIKOSLOV.

KUTINA · STRAST · DRVARSKO ORODJE · MUSLIMANSKI BOG · REKA IZ ST. RIM. ZGODOV. · RISTO SAVIN · PODELITEV IMENA

ZNAMKA ANGLEŠK. AVTOMOBILOV · ŠESTAVIL: R. NOČ · DRANIŠLAV NUŠIĆ · STAR GERMAN · VRSTA KATAČE ZA RIBANJE · KOVAČIĆ · KISAR

RAZPOLOVITEV · LOG · SLAVNA JUG. SOPRANISTKA · IZUM. ČEPIVA PROTI OTROŠKI PARALIZI · 365 DNI · JAP. NAČIN SAMOMORA · IRIDIJ

FRNIKOLA · PRAVOSLAV. VERSKE PODOBE · UNIVERZITETNA STOLICA · TOBAK ZA NJUHANJE · STIŠKA S PROSTOROM · OCET · MESTO V ROMUNIJI

REZULTAT · OSN. PRAVILO, TEMELJNA PREDPOSTAVKA · VRTNE HIŠICE · AZIJSKA DRŽAVA · KILOGRAM · JADRANS. OTOK · KRILO RIMSKE KONJENICE · FILM. IGRALKA RIBA · IT. PRISTAN. OB SR. JADR. · JOŽE INGOLIČ · KLADA ZA SEKANJE

ROŽEVINA · STRUPEN PLIN (CN_2) · MEJNA REKA SZ–IRAN · DEL STOPALA · VRSTA ŠKOLJKE · REDKA KOVINA · BENO ZUPANČIČ

NOTRANJOST, VKLJ. ČEVANJE · POT · STARI SLOVANI · ŠKROPIVO ZA DREVJE · FINOMEH. · PROMETNI OBJEKT

HALOGENA PRVINA · KRAJ NA TROMEJI IT. JUG.-AVSTR. · STOLETJE · POVELJE · PR. DONAVE V ROMUN. · STARI OČE · LJUBLJAN. VELEBLAG. · RINA

JENKO · ITALIJ. KAMION · DVOGOVOR · NATRIJ

IZMETAČ NABOJEV PRI PUŠKI · PIHALNI INSTRUMENT · ŽUŽELKA, KI BOLEČE PIČI · METER

ŽIVLJ. PRAVILO, TEMELJNI STAVEK · MESTO V IT. POKR. TERAMO · BOHORIČ · TURČIJA

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Direktor, glavni in odg. urednik IVO TAVČAR. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Naročninski oddelek — oglasni oddelek: Ljubljana, Tavčarjeva 5, telefon 312-691. Račun pri Komunalni banki Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-12100. Posamezna številka stane ... Naročnina je četrtletna 25,00 din — polletna 50,00 din — in letna 100,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana. Na podlagi ... Sekretariata za informacije IS SRS, št. 421-1/72 z dne 23. januarja 1974 oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov